

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών:
«Δημόσιο Δίκαιο και Δημόσια Πολιτική»

Διπλωματική Εργασία

***«Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των
Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου
Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.»***

Τσάμη Παρασκευή

Αθήνα, 2020

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου
Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.
Τσάμη Παρασκευή

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου
Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.
Τσάμη Παρασκευή

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών:
«Δημόσιο Δίκαιο και Δημόσια Πολιτική»

Παρασκευή Τσάμη

A.M.: 181124

Τριμελής Επιτροπή:

Νικόλαος-Κομνηνός Χλέπας, Αναπληρωτής Καθηγητής
(Επιβλέπων Καθηγητής), Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ιωάννης Τασόπουλος, Καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Γιώργος Σωτηρέλης, Καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Αθήνα, 2020

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ θερμά τον καθηγητή μου Νικόλαο-Κομνηνό Χλέπα για την ανεκτίμητη καθοδήγηση, την άμεση ανταπόκριση, τη στήριξη και τις συμβουλές που μου παρείχε, οι οποίες συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας. Επιπρόσθετα, θα ήθελα να ευχαριστήσω και τα άλλα δύο μέλη της εξεταστικής επιτροπής, τους καθηγητές Ιωάννη Τασόπουλο και Γιώργο Σωτηρέλη για τις γνώσεις που μου μεταλαμπάδευσαν στη διάρκεια του μεταπτυχιακού και για την εξέταση της εργασίας μου, ενώ οφείλω να εκφράσω τις ευχαριστίες μου και σε ένα πρόσωπο που είναι υπεύθυνο για τη διοικητική και τεχνική υποστήριξη του ΠΜΣ, την κ. Μάγια Στογιάνοβα για τη στήριξη και την κατανόηση που μου παρείχε.

Επιπλέον, ευχαριστώ ιδιαίτερα όλους τους ανθρώπους που ήρθα σε επαφή, δέχτηκαν να βάλουν το δικό τους λιθαράκι στην έρευνά μου και με υποδέχτηκαν με τον καλύτερο τρόπο. Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να δώσω στον κ. Ευθύμιο Καραϊσκό, νυν Δήμαρχο Λαμιέων και πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, τον κ. Σπύρο Νικολάου, πρώην Δήμαρχο Θηβαίων, καθώς και σε εργαζόμενους τόσο του Δήμου και της Περιφέρειας όσο και των Δομών.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένεια μου για τη πολύτιμη συμπαράσταση που μου παρείχε καθ'όλη τη διάρκεια των σπουδών μου, καθώς η στήριξή της ήταν και εξακολουθεί να είναι ανεκτίμητη.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδα

Περίληψη.....	vi
Abstract.....	vii
Κατάλογος Ακρωνύμων και Συντομογραφιών.....	viii
Κατάλογος Εικόνων.....	x
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή και Επισκόπηση.....	14
1.1. Σκοπός.....	19
1.2. Ερευνητικά Ερωτήματα.....	19
1.3. Μεθοδολογία.....	19
1.4. Χρησιμότητα της Έρευνας.....	20
Κεφάλαιο 2: Το φαινόμενο της Μετανάστευσης.....	22
2.1. Έννοια και είδη Μετανάστευσης.....	23
2.2. Πρόσφυγες και άτομα που χρειάζονται ανθρωπιστική προστασία.....	26
2.3. Τα βασικά αίτια των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών.....	27
2.4. Οι επιπτώσεις της Μετανάστευσης.....	28
Κεφάλαιο 3: Το βασικό Νομικό Πλαίσιο για την Προστασία των Μεταναστών και των Προσφύγων.....	30
3.1. Διεθνές Πλαίσιο.....	31
3.1.1. Διεθνές Προσφυγικό Δίκαιο.....	31
3.1.2. Διεθνές Δίκαιο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.....	32
3.1.3. Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο.....	33
3.1.4. Παγκόσμιο Σύμφωνο για τους Πρόσφυγες.....	34
3.1.5. Παγκόσμιο Σύμφωνο για την Ασφαλή, Ομαλή και Νόμιμη Μετανάστευση.....	35
3.2. Ευρωπαϊκό Πλαίσιο.....	36
3.2.1. Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.....	36
3.2.2. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.....	37
Κεφάλαιο 4: Η Μεταναστευτική Πολιτική.....	38
4.1. Ορισμός και ιδιαιτερότητες της Μεταναστευτικής Πολιτικής.....	39
4.2. Η Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική.....	39
4.2.1. Το ειδικό ρυθμιστικό Πλαίσιο.....	39
4.2.2. Το βασικό πλαίσιο για το Άσυλο.....	42
4.2.3. Οδηγίες για το Άσυλο.....	42
4.2.4. Οδηγία 2011/95/ΕΕ.....	43
4.2.5. ΕΕ και Μεταναστευτική Κρίση από το 2015 έως σήμερα.....	44
4.2.6. Μορφές Συνεργασίας για την αντιμετώπιση της Μεταναστευτικής Κρίσης.....	44
4.2.6.1. Europol (1999).....	44
4.2.6.2. The European Union’s Judicial Cooperation Unit-Eurojust (2002)....	45
4.2.6.3. Frontex (2004).....	45

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

4.2.6.4. Immigration Liaison Officers Network-ILO (2004).....	45
4.2.6.5. European Asylum Support Office-EASO (2010).....	46
4.2.6.6. European Border Surveillance System-Eurosur (2013).....	46
4.2.6.7. European Border and Coast Guard Agency (2016).....	46
4.2.7.Επιχειρήσεις από το 2015 έως σήμερα.....	46
4.2.7.1.Επιχείρηση ΘΕΜΙΣ-Ιταλία.....	46
4.2.7.2.Επιχείρηση POSEIDON-Ελλάδα.....	47
4.2.7.3.Επιχείρηση SOPHIA.....	47
4.2.8.Χρηματοδότηση.....	47
4.2.8.1.Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης Μεταναστών (TAME)..	47
4.2.8.2.Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων (ΤΕΣ).....	47
4.2.8.3.Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων.....	48
4.2.8.4.Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης.....	48
4.2.8.5.Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφής.....	48
4.2.9.Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας (18 Μαρτίου 2016).....	48
4.3.Μεταναστευτική Πολιτική και Ελλάδα.....	49
4.3.1.Νομοθετικές Ρυθμίσεις.....	49
4.3.2.Οργάνωση Υπηρεσιών για το Άσυλο.....	50
4.3.3.Ελλάδα και Μεταναστευτική Κρίση από το 2015 έως σήμερα.....	51
4.3.4.Υποδοχή Προσφύγων.....	51
4.3.5.Δομές και Χώροι Φιλοξενίας ή Κράτησης.....	52
4.3.6.Συνεργασία με Οργανισμούς και Υπηρεσίες για την αντιμετώπιση της Μεταναστευτικής Κρίσης.....	53
4.3.7.Ο ρόλος των ΜΚΟ.....	55
Κεφάλαιο 5: Ένταξη και Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των ΟΤΑ....	57
5.1.Κοινωνική Ένταξη και Κοινωνική Ενσωμάτωση.....	58
5.1.1.Ορισμοί.....	58
5.1.2.Μοντέλα Ένταξης.....	59
5.1.3.Τομείς Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Ενσωμάτωσης.....	59
5.1.4.Η γλώσσα ως εργαλείο ένταξης.....	60
5.2.Η Κοινωνία των Πολιτών.....	61
5.3.Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	62
5.3.1.Πολιτικές Διαχείρισης των Μεταναστευτικών Ροών μέσω των Δήμων.....	63
5.3.1.1.Κέντρο Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ).....	63
5.3.1.2.Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών (ΣΕΜΠ).....	63
5.3.2.Συνεργασία Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ΚτΠ.....	64
5.3.3.Συνεργασία Τοπικής Αυτοδιοίκησης με Υπουργείο, συναρμόδια Υπουργεία.....	65
5.3.4.Σχέση τοπικής διοίκησης με πρόσφυγες-μετανάστες και η συμμετοχή τους στα κοινά.....	66

Κεφάλαιο 6: Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων στην αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης.....	67
6.1. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων-Hot spot Θερμοπυλών.....	68
6.2. Η περίπτωση του Δήμου Θηβαίων-Hot spot Θήβας.....	86
6.3. Σύγκριση των ΟΤΑ ως προς την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης.....	90
6.4. Πιθανές βελτιώσεις του ρόλου των ΟΤΑ ως προς την ένταξη.....	91
Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα.....	93
7.1. Γενικά.....	94
7.2. Συμπεράσματα από την ανάλυση και παρουσίαση των ερευνητικών ερωτημάτων.....	94
7.3. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	95
Βιβλιογραφία.....	96
Παράρτημα.....	110

Περίληψη

Η μετανάστευση αποτελεί ένα πολύπλοκο και πολυσύνθετο φαινόμενο, με πολλές διαστάσεις που εμφανίζεται σε παγκόσμια κλίμακα. Πολλοί άνθρωποι-με την πάροδο των χρόνων-επέλεξαν ή αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους είτε για λόγους πολέμου, είτε για λόγους ανάγκης. Η ξαφνική και ραγδαία μεταναστευτική κρίση που ξέσπασε το 2015 και επικρατεί έως σήμερα στην Ευρώπη, αποτελεί κύριο θέμα στην πολιτική ατζέντα, καθώς βρήκε τόσο την Ευρώπη όσο και την Ελλάδα απροετοίμαστες να τη διαχειριστούν αποτελεσματικά, με κύρια στοιχεία να εκλείπουν-οργάνωση, συνεργασία, μέσα διαχείρισης-σε σχέση με το μέγεθος των μεταναστευτικών ροών που εισέρχονταν αρχικά στην Ελλάδα και στην Ιταλία και έπειτα περνούσαν στην Ευρώπη. Η ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική στοχεύει στην ορθή διαχείριση, στην ισότητα και στην αλληλεγγύη και η ελληνική μεταναστευτική πολιτική υιοθετεί τον στόχο αυτό και επιχειρεί να τον υλοποιήσει εντάσσοντας τις κοινοτικές οδηγίες μέσα στην ελληνική νομοθεσία.

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τον καθοριστικό ρόλο που έχουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (α' και β' βαθμού) και στο έργο που ασκούν για να διαχειριστούν τη μεταναστευτική κρίση. Έτσι, εξετάζονται τα μέτρα που έλαβαν οι ΟΤΑ για να αντιμετωπιστεί με τον αποτελεσματικότερο τρόπο η μεταναστευτική κρίση. Παράλληλα, στόχος της έρευνας είναι να διερευνήσει τις πολιτικές που χρησιμοποιούν οι ΟΤΑ για να μπορέσουν να εντάξουν τους μετανάστες και τους πρόσφυγες στο κοινωνικό σύνολο, να γίνουν αποδεκτοί από τη τοπική κοινωνία, ώστε η τελευταία να λειτουργεί ομαλά, χωρίς εντάσεις μεταξύ των γηγενών και των μεταναστών-προσφύγων, χωρίς στοιχεία ξενοφοβίας, ρατσισμού και αποξένωσης. Επιπρόσθετα, ερευνάει κατά πόσο υπάρχει και είναι αποτελεσματική η συνεργασία-για την υιοθέτηση και την υλοποίηση των μέτρων αντιμετώπισης-διαχείρισης της μεταναστευτικής κρίσης-μεταξύ των ΟΤΑ και του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και άλλων Υπουργείων, των ΜΚΟ, άλλων φορέων, καθώς και με την κοινωνία των πολιτών. Επιπλέον, εστιάζει στους τρόπους βελτίωσης των μέτρων, ενώ δίνει το έναυσμα για περαιτέρω έρευνα.

Λέξεις κλειδιά: μεταναστευτική κρίση, μεταναστευτική πολιτική, ΟΤΑ, πρόσφυγες-μετανάστες, κοινωνική ένταξη

Abstract

Migration is an elaborate and complex phenomenon with many dimensions prevailing worldwide. Many people over the years have chosen or were forced to leave their homeland either for war, or for emergency reasons. The sudden and rapid migration crisis that erupted in 2015 and is still prevalent in Europe, is a main issue on the political agenda, as it has found both Europe and Greece unprepared to manage it effectively, with key elements missing-organization, cooperation, management tools-relative to the size of the migration flows that first entered Greece and Italy and then passed through Europe. European immigration policy aims at sound management, equality and solidarity and Greek immigration policy adopts the aim and attempts to achieve it by incorporating Community directives into Greek law.

The paper deals with the decisive role of local authorities and their effort to manage the migration crisis. Thus, the paper examines the measures taken by the local authorities to address the migration crisis in the most effective way. At the same time, the aim of the research is to investigate the policies used by the local authorities to integrate immigrants and refugees into society, to be accepted by the local community, so that the latter can operate smoothly, without tension between indigenous and immigrants-refugees, with no evidence of xenophobia, racism or alienation. In addition, the paper investigates whether there is and is effective the cooperation-for the adoption and implementation of measures to tackle and manage the migration crisis-between the local authorities and relevant Ministries, NGOs, other actors and civil society. Furthermore, it focuses on ways to improve the measures and triggers further research.

Keywords: migration crisis, immigration policy, local authorities, refugees-immigrants, social integration

Κατάλογος Ακρωνύμων και Συντομογραφιών

A/A	ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΑ - ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	
1	FRONTEX	European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders
2	EASO	European Asylum Support Office
3	ESTIA	Emergency Support to Integration and Accommodation
4	EUROJUST	European Union's Judicial Cooperation Unit
5	EUROPOL	European Police Office
6	EUROSUR	European Border Surveillance System
7	HELIOS	Hellenic Integration System
8	ICRMW	International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families
9	ILO	Immigration Liaison Officers Network
10	UNHCR	Office of the United Nations High Commissioner for Refugees
1	ΔΑΔ	Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο
2	ΔΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
3	ΔΟΜ	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
4	ΔΣΑΠΔ	Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα
5	ΔΣΟΚΠΑ	Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα
6	ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
7	ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
8	ΕΚ.Πο.Σ.ΠΟ ΝΟΣΤΟΣ	Εταιρεία Κοινωνικής και Πολιτιστικής Στήριξης Παλινοστούντων Ομογενών «Νόστος»
9	ΕΟΔΥ	Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας
10	ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
11	ΕΣΥ	Εθνικό Σύστημα Υγείας
12	ΕΤΑΕ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης
13	ΕΤΠ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

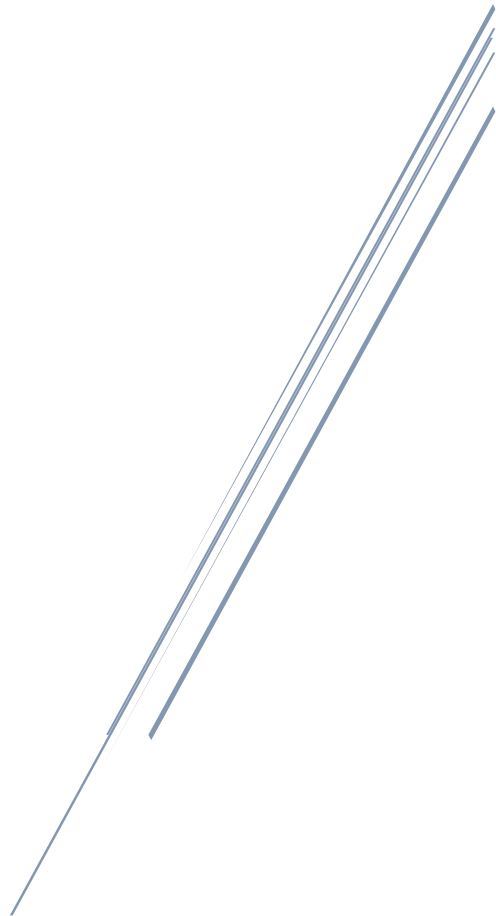
Τσάμη Παρασκευή

14	ΙΤΑ	Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης
15	ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ	Κέντρο Ελέγχου Πρόληψης και Νοσημάτων
16	ΚΕΜ	Κέντρο Ένταξης Μεταναστών
17	ΚΕΠΥ	Κέντρα Πρώτης Υποδοχής
18	ΚΕΣΑ	Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου
19	ΚΜΥΤ	Κινητές Μονάδες Υποδοχής και Ταυτοποίησης
20	ΚτΠ	Κοινωνία των Πολιτών
21	ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
22	ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
23	ΟΤΑ	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
24	ΠΡΟ.ΚΕ.ΚΑ	Προ-αναχωρησιακά Κέντρα
25	ΣΔΠ	Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
26	ΣΕΜΠ	Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων
27	ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
28	ΤΑΜΕ	Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης Μεταναστών
29	ΤΕΣ	Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων
30	ΥΠΥΤ	Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης

Κατάλογος Εικόνων

- Εικόνα 1: Hot spot Θερμοπυλών, Κτίριο Α', πηγή: φωτογραφία συγγραφέα
Εικόνα 2: Hot spot Θερμοπυλών, Κτίριο Β', πηγή: φωτογραφία συγγραφέα
Εικόνα 3: Hot spot Θερμοπυλών, νηπιαγωγείο, πηγή: φωτογραφία συγγραφέα
Εικόνα 4: Hot spot Θερμοπυλών, σχολείο, πηγή: φωτογραφία συγγραφέα
Εικόνα 5: Hot spot Θερμοπυλών, γυμναστήριο, πηγή: φωτογραφία συγγραφέα
Εικόνα 6: Hot spot Θερμοπυλών, κουζίνες, πηγή: φωτογραφία συγγραφέα
Εικόνα 7: Hot spot Θερμοπυλών, κουζίνες, πηγή: φωτογραφία συγγραφέα
Εικόνα 8: Hot spot Θερμοπυλών, κουζίνες, πηγή: φωτογραφία συγγραφέα
Εικόνα 9: Hot spot Θήβας, πηγή: <https://www.siriosfm.gr/>
Εικόνα 10: Hot spot Θήβας, πηγή: <https://www.newsit.gr/>
Εικόνα 11: Hot spot Θήβας, πηγή: <https://www.newsit.gr/>

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή και Επισκόπηση

Οι μετακινήσεις πληθυσμών υπήρχαν ανέκαθεν στην παγκόσμια ιστορία. Οι άνθρωποι-ατομικά ή ομαδικά-λάμβαναν την απόφαση να αφήσουν τη χώρα όπου γεννήθηκαν και ζούσαν, και να μετακινηθούν προς μια διαφορετική χώρα ή ακόμα και ήπειρο, σε μια εντελώς άγνωστη κοινωνία με ποικίλα διαφορετικά στοιχεία όπως η γλώσσα, ο πολιτισμός, τα ήθη, τα έθιμα, η κουλτούρα. Έτσι, επέλεγαν μια χώρα που θα τους πρόσφερε την καλύτερευση της ποιότητας της ζωής τους και θα τους παρείχε μια καλύτερη τύχη που θα επιτυγχανόταν είτε μέσα από την οικονομική ευημερία (θέσεις εργασίας) είτε μέσα από την ένωση των οικογενειών που μέχρι τότε έμεναν χωριστά σε άλλα κράτη λόγω των δυσχερειών που υπήρχαν. Υπήρχαν όμως-μάλιστα αρκετές φορές στην ιστορία-και πληθυσμοί που δεν είχαν καν το χρόνο να λάβουν την απόφαση ή έστω να σκεφτούν εάν επιθυμούν ή όχι να μετακινηθούν σε άλλες περιοχές, αλλά αναγκάζονταν λόγω ανωτέρας βίας (πολεμικές συρράξεις, βία, σφαγές) να αφήσουν τη χώρα τους και τα υπάρχοντά τους και να μετακινηθούν σε άλλη χώρα-είτε νόμιμα, είτε χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα-στην προσπάθεια τους να σώσουν τις ζωές τους.

Στην ιστορία της Ευρώπης¹ η μετανάστευση έγινε αισθητή κυρίως μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ο οποίος αποτέλεσε το έναυσμα για τη μετακίνηση των πληθυσμών. Έτσι, λόγω των δεινών και των αμέτρητων πληγών του πολέμου παρατηρήθηκε κατά την περίοδο 1945-1960 ένα μεγάλο κύμα μετανάστευσης κυρίως προς τις ΗΠΑ (υπερπόντια μετανάστευση) αλλά και μετακίνησης πληθυσμών (προσφύγων, κατά μεγάλο μέρος) σε χώρες της Ευρώπης όπως το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ολλανδία και η Μεγάλη Βρετανία. Κατά το 1955-1973 η μετανάστευση απέκτησε οικονομικό χαρακτήρα, καθώς λόγω του μεγάλου δείκτη ανεργίας που ταλαιπωρούσε τις χώρες του Νότου, οι πληθυσμοί των τελευταίων στράφηκαν στις Βόρειες χώρες της Ευρώπης. Τα επόμενα δεκατέσσερα χρόνια 1974-1988 περιορίστηκε κατά πολύ η μετανάστευση λόγω της πετρελαϊκής κρίσης². Μετά την λήξη όμως του ψυχρού πολέμου το 1989 και την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων ολόένα και περισσότεροι μετανάστες από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης μετακινήθηκαν στη Δυτική, ενώ την εικοσαετία 1990-2010 η Ευρώπη αποτέλεσε πόλο έλξης όχι μόνο για μετανάστες από κράτη του τέως ανατολικού συνασπισμού αλλά και από κράτη τόσο της Ασίας όσο και της Αφρικής. Το 2015-2016 λόγω του Συριακού εμφυλίου πολέμου που βρισκόταν σε εξέλιξη-και γινόταν με στόχο να ανατραπεί το καθεστώς του Άσαντ και να παρεμποδιστεί η άνοδος του φαινομένου των Τζιχαντιστών-σημειώθηκε ευμεγέθης μεταναστευτική και

¹Στην παγκόσμια ιστορία υπήρχε μεγάλη μεταναστευτική ροή όταν ξέσπασε η κρίση τον Οκτώβριο του 1929 με το κραχ του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης, το λεγόμενο «Κραχ της Γουόλ Στριτ», προκαλώντας μεγάλη οικονομική ύφεση ταρασσοντας σημαντικά το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα.

²Η πρώτη πετρελαϊκή κρίση ξέσπασε το 1973, η δεύτερη έλαβε χώρα το 1979 και η τρίτη το 1985. Τα μέλη των Οργανισμών Αραβικών Πετρελαιοπαραγωγών χωρών έβαλαν εμπόριο στο πετρέλαιο. Αποτέλεσμα ήταν να ανεβεί η τιμή του πετρελαίου και να δημιουργηθεί παγκόσμιο σοκ στη διεθνή οικονομία.

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

προσφυγική ροή³ (πάνω από δύο εκατομμύρια παράνομες εισοδοί) (Ζάβαλης, 2017) κυρίως από τη Συρία και το Ιράκ προς τις χώρες της Ευρώπης. Η μαζική αυτή μετακίνηση Σύριων έγινε αναγκαστικά στην προσπάθειά τους να επιβιώσουν από τον πόλεμο που είχε ξεσπάσει. Το 2017-2018 παρατηρείται μείωση στον αριθμό τόσο των μεταναστών όσο και των προσφύγων. Σήμερα, σε καθημερινή βάση φτάνουν φουσκωτές βάρκες από τα τουρκικά παράλια στην Ελλάδα αποβιβάζοντας όχι τόσο Σύριους, αλλά ανθρώπους από τη Σομαλία και το Αφγανιστάν λόγω της οικονομικής ένδειας που επικρατεί στη χώρα τους.

Όσον αφορά την Ελλάδα, η ίδια αποτελούσε για μεγάλο χρονικό διάστημα χώρα αποστολής μεταναστών. Το 1903-1917 οι Έλληνες στην προσπάθεια αναζήτησης καλύτερης τύχης μετανάστευαν σε άλλες ηπείρους, σε «υπερρωκέανιες χώρες» (Αυστραλία, Αμερική) (Καρακασιδής, 2016). Το 1960-1972 μετακινήθηκαν εντός της Ευρώπης σε χώρες όπως η Γερμανία επιδιώκοντας την οικονομική ευημερία. Από το 2010 έως και σήμερα μεταναστεύουν κυρίως άνθρωποι νέας ηλικίας για εκπαιδευτικούς λόγους ή για λόγους επαγγελματικής αποκατάστασης επιλέγοντας χώρες όπως η Γερμανία ή ακόμα και η αραβική χερσόνησος και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (Άμπου Ντάμπι, Ντουμπάι). Ωστόσο, η Ελλάδα στα τέλη της δεκαετίας του 1980 μετατράπηκε με γοργούς ρυθμούς σε χώρα υποδοχής μεταναστών και προσφύγων (Τριανταφυλλίδου, 2005), καθώς στην πλειοψηφία τους δε διέθεταν νόμιμα έγγραφα και είχαν εισέλθει στη χώρα παράνομα (Μπάγκαβος, Παπαδοπούλου, 2006). Εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, της οικονομίας που παρουσίαζε ανάπτυξη την εποχή εκείνη αλλά και λόγω της παραοικονομίας της (Μπάγκαβος, 2015) σημειώθηκε μεγάλη μετακίνηση πληθυσμών από τα Βαλκάνια (Αλβανία, Βουλγαρία) αλλά και από χώρες της Νότιας Ασίας και της Μέσης Ανατολής όπως το Πακιστάν. Από το 2015 και μετά η Ελλάδα βρέθηκε αντιμέτωπη με μια κατάσταση που δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει ούτε καν να φανταστεί. Πρόκειται για «μια ριζική αλλαγή στην έκφραση του φαινομένου της μετανάστευσης στην Ελλάδα» (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019). Κάθε μέρα αποβιβάζονταν στα ελληνικά νησιά μετανάστες και πρόσφυγες-είτε φθάνοντας στη στεριά είτε σκίζοντας τις φουσκωτές τους βάρκες πλέοντας στη θάλασσα από τη Συρία, το Αφγανιστάν και το Ιράκ (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019). Ορισμένοι από αυτούς έχαναν τη ζωή τους στο Αιγαίο πέλαγος, ενώ άλλοι έφθαναν στη χώρα περπατώντας, διασχίζοντας τα σύνορα. Ο ελληνικός λαός, στην πλειοψηφία του παρείχε αμέσως ανθρωπιστική βοήθεια ειδικά όσοι βρίσκονταν στα νησιά. Πολλοί όμως από τους μετανάστες και τους πρόσφυγες έμειναν στην Ελλάδα (χώροι κράτησης, κέντρα φιλοξενίας) χωρίς να μπορούν να μετακινηθούν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Με την πάροδο του χρόνου ολοένα και περισσότεροι μετανάστες και πρόσφυγες φθάνουν καθημερινά στη χώρα, πρόσφυγες που κατά βάση προέρχονται από την Ασία και την Αφρική που άδραξαν την «ευκαιρία» να

³Η είσοδος των μεταναστών και των προσφύγων αποτέλεσε ένα κοινό γνώρισμα για όλες τις χώρες της Ευρώπης. Χαρακτηριστικό αποτελεί ότι τα σύγχρονα μεταναστευτικά ρεύματα αποτελούνται τόσο από νόμιμους όσο και από παράνομους μετανάστες, από άτομα που αιτούνται πολιτικό άσυλο και από την διερεύνηση της οικογενειακής συνένωσης. (Ρομπόλης, 2004).

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

μετακινηθούν στην Ελλάδα λόγω της οικονομικής ένδειας που επικρατεί στη χώρα τους και των άσχημων συνθηκών διαβίωσης. Επιπλέον, ο Τουρκικός στρατός εισβάλλει στη Βόρεια Συρία τον Οκτώβρη του 2019 προκαλώντας ποικίλες αντιδράσεις σε Ευρώπη και Αμερική, αυξάνοντας τα μεταναστευτικά κύματα προς την Ελλάδα. Σύμφωνα με τον υφυπουργό Προστασίας του Πολίτη, Γιώργο Κουμουτσάκο, από τον Ιούλιο μέχρι σήμερα έχουν φθάσει στην Ελλάδα πάνω από 40 χιλιάδες πρόσφυγες και μετανάστες.

Όμως, η ξαφνική μεταναστευτική κρίση που ξεκίνησε το 2015 βρήκε τόσο την Ευρώπη όσο και την Ελλάδα απροετοίμαστες, χωρίς να μπορούν να αντιμετωπίσουν την είσοδο των μεταναστών και των προσφύγων στη χώρα, αλλά ούτε να τους οργανώσουν και να τους εντάξουν μέσα στην κοινωνία⁴. Έτσι, γρήγορα το μεταναστευτικό μετατράπηκε σε μείζον πολιτικό ζήτημα, καθώς βρίσκεται στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας των ευρωπαϊκών χωρών. Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον τρόπο που μορφοποιείται και αναπτύσσεται η κοινωνία και η οικονομία των χωρών (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019) ακολουθώντας μια κοινή ιδεολογία και πολιτική σε ότι αφορά την ασφάλεια των κρατών (Παπαδοπούλου, 2015). Βασίζεται σε δύο άξονες που συνδέονται μεταξύ τους. Ο πρώτος αφορά την είσοδο των μεταναστών και των προσφύγων στη χώρα και ο δεύτερος την ένταξή τους σε αυτήν, αναδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό την εθνική κυριαρχία ενός κράτους και τη συνοχή που υπάρχει μέσα σε μία κοινωνία (Μπάγκαβος, Παπαδοπούλου, 2015).

Όσον αφορά την Ελλάδα, το μεταναστευτικό αποτέλεσε τεράστια και δύσκολη πρόκληση ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο όπου έπρεπε να ενταχθεί ο μετανάστης και ο πρόσφυγας μέσα στην κοινωνία, μέσα στην καθημερινότητα των πολιτών. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης⁵ είναι σημαντικός και καθοριστικός τόσο για τη διαμόρφωση όσο και για την υλοποίηση των μέτρων και των πολιτικών αντιμετώπισης της μεταναστευτικής κρίσης. Αυτό συμβαίνει γιατί η τοπική αυτοδιοίκηση γνωρίζει καλύτερα τη τοπική κοινωνία και τις ανάγκες της, ενώ παράλληλα διαθέτει αρκετές κοινωνικές υπηρεσίες (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019).

Η παρούσα μελέτη είναι δομημένη σε δύο μέρη και διαρθρώνεται σε επτά κεφάλαια. Το πρώτο μέρος αποτελεί το θεωρητικό υπόβαθρο. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη αναφορά στο φαινόμενο της μετανάστευσης τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα, παρουσιάζεται ο σκοπός της έρευνας, τα ερευνητικά ερωτήματά της, η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε, ενώ τέλος παρουσιάζεται η χρησιμότητά της.

⁴Η μεταναστευτική κρίση του 2015 απέδειξε ότι δεν υπήρχε μια δομημένη μεταναστευτική πολιτική, δεν υπήρχαν τα κατάλληλα μέτρα και οι πολιτικές για την αντιμετώπιση ενός ξαφνικού και τόσο μεγάλου σε ένταση και σε αριθμούς φαινομένου.

⁵Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούν τη βαθμίδα που βρίσκεται κοντύτερα στο πολίτη ως εδαφικά οριοθετημένος θεσμός με σκοπό την άμεση εξυπηρέτηση του και την καλύτερη επίλυση των τοπικών ζητημάτων.

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθενται ο ορισμός και τα είδη της μετανάστευσης, παρουσιάζονται τα άτομα που χρειάζονται ανθρωπιστική προστασία, αναλύονται τα βασικά αίτια που προκαλούν τις μεταναστευτικές και τις προσφυγικές ροές και μελετώνται οι επιπτώσεις της μετανάστευσης.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το βασικό νομικό πλαίσιο για την προστασία των μεταναστών και των προσφύγων τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρατίθενται ο ορισμός και οι ιδιαιτερότητες που διακρίνουν τη μεταναστευτική πολιτική. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική. Συγκεκριμένα, εξετάζεται το ειδικό ρυθμιστικό πλαίσιο, το βασικό πλαίσιο και οι οδηγίες για το άσυλο, η συνεργασία που υπήρξε για την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης, οι επιχειρήσεις που έλαβαν χώρα από το 2015 έως σήμερα (ΘΕΜΙΣ-POSEIDON-SOPHIA), η χρηματοδότηση που παρέχεται και η Συμφωνία μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Τουρκίας (2016). Έπειτα, παρουσιάζεται η μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα. Πιο αναλυτικά, εξετάζονται οι νομοθετικές ρυθμίσεις, οι υπηρεσίες που οργανώθηκαν για το άσυλο, η μεταναστευτική κρίση που ξέσπασε στην Ελλάδα το 2015, οι δομές και οι χώροι φιλοξενίας ή κράτησης που δημιουργήθηκαν για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, η συνεργασία με οργανισμούς και υπηρεσίες που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού κύματος, καθώς επίσης και ο ρόλος των ΜΚΟ, ενώ αναφέρεται και στη χρηματοδότηση που έλαβε η Ελλάδα για τους μετανάστες. Τέλος, εξετάζονται αναλυτικά οι επιπτώσεις που δημιουργήθηκαν από τη μεταναστευτική κρίση τόσο στους ίδιους τους μετανάστες όσο και στις χώρες υποδοχής.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο τρόπος αντιμετώπισης της μεταναστευτικής κρίσης και ο τρόπος ένταξης των προσφύγων-μεταναστών μέσα στην κοινωνία μέσω των ΟΤΑ. Συγκεκριμένα αναλύονται η κοινωνική ένταξη και η κοινωνική ενσωμάτωση, δίνεται ο ρόλος της Κοινωνίας των Πολιτών και ο καθοριστικός ρόλος των ΟΤΑ στην αντιμετώπιση του μεταναστευτικού φαινομένου, ερευνάται κατά πόσο υπάρχει συνεργασία μεταξύ των ΟΤΑ, της ΚτΠ και των Υπουργείων, ενώ τέλος μελετάται και η σχέση μεταξύ της τοπικής ηγεσίας και των προσφύγων-μεταναστών.

Το δεύτερο μέρος αφορά τη μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας. Έτσι, στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι μελέτες περίπτωσης δύο δήμων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (Δήμος Λαμιέων-Δήμος Θηβαίων) και των Hot spots που υπάρχουν εκεί, εξετάζεται ο ρόλος που έχουν οι ΟΤΑ στην αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης, οι υπηρεσίες και οι δράσεις που προσφέρονται στις Δομές Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων, καθώς και οι σχέσεις μεταξύ της τοπικής ηγεσίας, των Υπουργείων, των ΜΚΟ, των Hot spots, των προσφύγων και της τοπικής κοινωνίας.

Στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο, παρατίθενται τα συμπεράσματα των αποτελεσμάτων της έρευνας και δίνονται προτάσεις για περαιτέρω μελέτη και έρευνα.

1.1.Σκοπός

Σκοπός της έρευνας είναι να εξεταστούν τα μέτρα και οι πολιτικές διαχείρισης που ασκούνται από τους ΟΤΑ για την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης. Σε πρώτη φάση, αυτό επιτυγχάνεται με τη μελέτη των μέτρων που έχουν ληφθεί και εφαρμοστεί από την Ευρώπη και την Ελλάδα, καθώς επίσης και την αποτελεσματικότητά τους. Σε δεύτερη φάση, μελετώνται τα μέτρα που λαμβάνονται από τους ΟΤΑ στην προσπάθειά τους να εντάξουν τους μετανάστες μέσα στη τοπική κοινωνία. Σε τελευταία φάση, καθώς η έρευνα αποτελεί μελέτη περίπτωσης (case study) εξετάζεται ο ρόλος και το έργο συγκεκριμένων δήμων στην αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης, τα Hot spots που βρίσκονται στις περιοχές, καθώς και οι μεταξύ τους σχέσεις.

Απώτεροι ερευνητικοί στόχοι είναι α) το ζήτημα της κοινωνικής ένταξης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης των μεταναστών μέσα στην κοινωνία ώστε η τελευταία να λειτουργεί ομαλά, β) οι πολιτικές διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών μέσω των ΟΤΑ, γ) η αποτελεσματικότητα ή η αναποτελεσματικότητά τους, δ) οι πιθανές βελτιώσεις των μέτρων αυτών και ε) η τροφοδότηση για περαιτέρω έρευνα.

1.2.Ερευνητικά Ερωτήματα

Τα παρακάτω ερωτήματα σε συνδυασμό με τη θεωρία αποτελούν τον άξονα πάνω στον οποίο βασίζεται η εργασία.

- ❖ Κατά πόσο οι πολιτικές διαχείρισης των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών λειτουργούν αποτελεσματικά;
- ❖ Πώς λειτουργεί η συνεργασία της τοπικής αυτοδιοίκησης με την Κοινωνία των Πολιτών, τα Υπουργεία, τους Φορείς και τις ΜΚΟ;
- ❖ Ποια είναι τα εργαλεία που χρησιμοποιούν οι ΟΤΑ για την ένταξη των μεταναστών και των προσφύγων μέσα στην τοπική κοινωνία;
- ❖ Ποιες είναι οι διαπιστώσεις από τη σύγκριση των προγραμμάτων των υπό μελέτη ΟΤΑ;
- ❖ Ποιες είναι οι πιθανές βελτιώσεις των προγραμμάτων των ΟΤΑ για την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης;

1.3.Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα είναι ποιοτική, ενώ γίνεται και χρήση δευτερογενών πηγών (βιβλιογραφίας). Στόχος είναι η ανάλυση και η εμβάθυνση του τρόπου αντιμετώπισης της μεταναστευτικής κρίσης από τους ΟΤΑ. Για την υποστήριξη της θεωρίας διεξάχθηκε ποιοτική έρευνα δημιουργώντας με αυτό

τον τρόπο μια σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ θεωρίας και ερευνητικών ερωτημάτων (Ισαρη, Πουρκός, 2015). Το πιο κατάλληλο εργαλείο για την εν λόγω έρευνα και τη διεξαγωγή των συμπερασμάτων της είναι ο διάλογος και η επιχειρηματολογία (Ισαρη, Πουρκός, 2015) και για αυτό το λόγο πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις⁶. Πρόκειται για ημιδομημένες συνεντεύξεις με ερωτήσεις που διαμορφώθηκαν από πριν, αλλά ωστόσο στην πορεία τροποποιήθηκαν με ευελιξία ως προς το περιεχόμενο και τη σειρά που πραγματοποιήθηκαν λόγω της εξέλιξης και της τροπής της συζήτησης. Τα συμπεράσματα που διεξήχθησαν από τις συνεντεύξεις παρουσιάζονται στο έκτο κεφάλαιο μαζί με αποσπάσματα των συνεντεύξεων.

Επίσης, η έρευνα αποτελεί μελέτη περίπτωσης (case study) καθώς είναι μια εμπειρική έρευνα που μελετάει το ρόλο των ΟΤΑ (Δήμος Λαμιέων-Δήμος Θηβαίων) στην αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης, τη σχέση της τοπικής αυτοδιοίκησης με άλλους φορείς, καθώς και τη σχέση της με τη Δομή Προσφύγων. «Ως μελέτη περίπτωσης ορίζεται η σε βάθος διερεύνηση ενός γεγονότος ή μιας θεωρίας ή η διεξοδική εφαρμογή μιας μεθοδολογίας ή διαδικασίας» (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2012). Η μελέτη περίπτωσης αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για την έρευνα καθώς εξετάζει συγκριτικά τον τρόπο της διαχείρισης της μεταναστευτικής κρίσης από τους ΟΤΑ από διάφορες πτυχές και τα προγράμματα που υλοποιήθηκαν. Αναλύει τις απόψεις, τις αποφάσεις (το λόγο που πάρθηκαν, τον τρόπο εφαρμογής και την αποτελεσματικότητά τους) (Κλήμης, 2014), και τις μεταξύ τους σχέσεις (τη σχέση μεταξύ τοπικής ηγεσίας, πολιτών και μεταναστών που αλληλοεπιδρά) μέσω των ερευνητικών ερωτημάτων που χρησιμοποιούνται (Χατζηπαντελής, αχρ.). Επιπρόσθετα, η χρησιμότητα της μελέτης περίπτωσης έγκειται στο γεγονός ότι αποκαλύπτει όλα τα «δυνατά και αδύνατα σημεία» (Μαγγόπουλος, 2014) που υπάρχουν στα προγράμματα υλοποίησης της τοπικής ηγεσίας ως προς το μεταναστευτικό.

1.4.Χρησιμότητα της Έρευνας

Η έρευνα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς αποτελεί τροφή για σκέψη, προβληματισμό και επιπλέον μελέτη για τον τρόπο και τα μέσα που χρησιμοποιεί η τοπική ηγεσία και η τοπική κοινωνία στην προσπάθειά της να εντάξει τους μετανάστες μέσα σε αυτήν με όσο το δυνατόν πιο ομαλό τρόπο. Στόχος της κοινωνικής ένταξης είναι να μην υπάρξουν αντιδράσεις από τους ίδιους τους πολίτες, ούτε να προκληθούν αρνητικές συνέπειες σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, αλλά τόσο η τοπική κοινωνία υποδοχής όσο και οι ίδιοι οι μετανάστες να επωφεληθούν από την ένταξη αυτή.

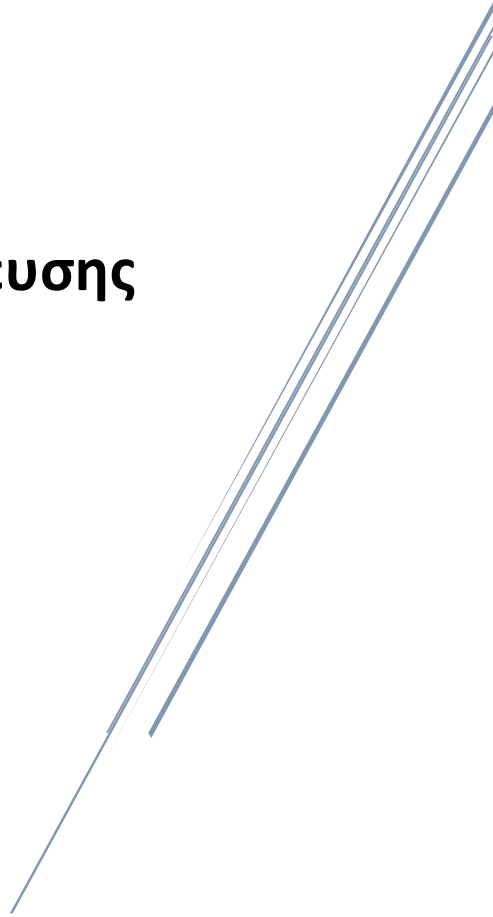
⁶Οι συνεντεύξεις χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες αναλόγως με τις ερωτήσεις που πραγματοποιούνται. Η πρώτη κατηγορία είναι οι ημιδομημένες συνεντεύξεις, η δεύτερη οι μη δομημένες συνεντεύξεις όπου η συζήτηση είναι ανοιχτή χωρίς να υπάρχει ένα μοντέλο ερωτήσεων, αλλά μόνο τα βασικά θέματα πάνω στα οποία αναπτύσσεται η συζήτηση και η τρίτη κατηγορία είναι οι πλήρως δομημένες συνεντεύξεις όπου είναι από πριν αυστηρά καθορισμένες (Ισαρη, Πουρκός, 2015).

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

Η έρευνα επικεντρώνεται στο θεμελιώδη ρόλο των ΟΤΑ (δήμοι της ίδιας Περιφέρειας) και στο έργο που οι ίδιοι ασκούν για την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης. Με αυτό τον τρόπο διαπιστώνεται η αποτελεσματική ή αναποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων και η επιτυχία ή αποτυχία αντίστοιχα, των ίδιων των ΟΤΑ και της τοπικής κοινωνίας. Η χρησιμότητα της εργασίας έγκειται στο γεγονός ότι αποτελεί έναυσμα για περαιτέρω ανάλυση και έρευνα, καθώς τα ερευνητικά ερωτήματα και τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων που χρησιμοποιήθηκαν μπορούν να συμβάλλουν ως τρόπος σύγκρισης και σε άλλους δήμους και περιφέρειες της χώρας και να εμβαθύνουν στο ρόλο που έχουν οι ΟΤΑ στη τοπική πολιτική σκηνή, στην αποτελεσματικότητά τους και στη αναδιαμόρφωση ουσιαστικότερων μέτρων όσον αφορά την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης.

Κεφάλαιο 2: Το φαινόμενο της Μετανάστευσης

2.1. Έννοια και είδη Μετανάστευσης

Η μετανάστευση (immigration) αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο, μια δαιδαλώδη διαδικασία και δεν υπάρχει ένας διεθνής και σαφής ορισμός που να είναι αποδεκτός ώστε να αποδίδεται με ακρίβεια και σαφήνεια η έννοια της. Αντιθέτως, πρόκειται για μια έννοια που διαρκώς μεταβάλλεται με βασικό όμως γνώρισμά της τη γεωγραφική μετακίνηση που πραγματοποιείται λόγω οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών κρίσεων, πολέμων ή επαναστάσεων.

Ωστόσο, η μετανάστευση μπορεί να εξεταστεί ως φαινόμενο κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό, πολιτισμικό, δημογραφικό, ακόμα και ψυχολογικό. Είναι πολυδιάστατο φαινόμενο με έντονο το στοιχείο της κυκλικότητας και θέτει στο επίκεντρο το άτομο (ως μετανάστη) και το τόπο (είτε ως χώρα προέλευσης, είτε ως χώρα προορισμού). Επηρεάζει αισθητά τους δύο βασικούς τομείς της χώρας προορισμού: την οικονομία και την κοινωνία.

Ως μετανάστευση επομένως, νοείται η μετακίνηση και η εγκατάσταση είτε ενός ατόμου, είτε μιας ομάδας, είτε ενός κοινωνικού συνόλου σε διαφορετικό γεωγραφικό χώρο. Η εγκατάσταση αυτή γίνεται προσωρινά ή μόνιμα για κάποιο χρονικό διάστημα-μεγάλο ή μικρό-για κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς λόγους, ή για λόγους πολέμου, επανάστασης και βίας αναζωπυρώνοντας την ελπίδα για επιβίωση και την επιθυμία για ένα ποιοτικότερο βίο.

Ενδεικτικοί ορισμοί που έχουν δοθεί:

- ❖ «Μετανάστευση είναι η φυσική μετάβαση είτε ατόμων μεμονωμένα είτε ομάδων από μία κοινωνία σε μία άλλη» (Eisenstadt, 1953).
- ❖ «Μετανάστευση είναι η μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου, μιας ομάδας ή ενός κοινωνικού συνόλου. Ως συνεχής ροή προσώπων από και προς μια περιοχή η μετανάστευση είναι μία από τις τρεις βασικές δημογραφικές διαδικασίες. Είναι η διαδικασία εκείνη που συνεπάγεται τη μηχανική ή τεχνική ανανέωση και φθορά ενός πληθυσμού» (Τσαούσης, 1991).
- ❖ «Η μετανάστευση ορίζεται ως μία διαδικασία μετακίνησης, είτε πέρα από κάθε διεθνή σύνορα, είτε εντός ενός κράτους, καλύπτοντας κάθε είδους μετακίνηση των ανθρώπων, ανεξάρτητα από την απόσταση, τη σύνθεση και τις αιτίες της, περιλαμβάνει πρόσφυγες, εκτοπισθέντες, εκριζοθέντες και οικονομικούς μετανάστες» (Green, 2004).
- ❖ «Η μετανάστευση ως σύγχρονο φαινόμενο αποτελεί μια περίπλοκη και σύνθετη διαδικασία σε παγκόσμιο επίπεδο» (Παπαδοπούλου, Μπάγκαβος, 2006).
- ❖ «Όπως όλες οι μετακινήσεις, η μετανάστευση είναι ένα χωροταξικό φαινόμενο που περιλαμβάνει κίνηση μεταξύ διαφορετικών τόπων-τοποθεσιών που διαποτίζονται με νόημα και δύναμη» («like all mobility, migration is a spatial phenomenon involving movement between distinct places-locations imbued with meaning and power») (Creswell, 2006).

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

- ❖ «Μετανάστευση ονομάζεται η μετακίνηση πληθυσμών από ένα τόπο προς έναν άλλο με σκοπό τη μόνιμη ή ημιμόνιμη εγκατάσταση σε αυτόν» (Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής, αχρ.).
- ❖ «Στο παγκόσμιο πλαίσιο, η μετανάστευση είναι η πράξη της άφιξης σε ένα κράτος με την πρόθεση να παραμείνει για περίοδο που υπερβαίνει το ένα έτος. Στο πλαίσιο της ΕΕ,...για περίοδο που είναι ή αναμένεται να είναι, τουλάχιστον 12 μηνών.» («In the global context, immigration is the act of arriving in a State with the intention to remain for a period exceeding one year. In the EU context, ... for a period that is, or is expected to be, of at least 12 months») (European Migration Network, αχρ.).
- ❖ «Ως μετανάστευση ορίζεται η μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου, μιας ομάδας ή ενός κοινωνικού συνόλου» (Πρώην Μεταναστευτικής Πολιτικής, αχρ.).
- ❖ «Η μετακίνηση πληθυσμιακών ομάδων από τη χώρα καταγωγής προς μία άλλη για οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς λόγους ονομάζεται μετανάστευση» (Το φαινόμενο της Μετανάστευσης, αχρ.).

Στην προσπάθεια ερμηνείας και κατανόησης του πολυδιάστατου φαινομένου της μετανάστευσης μπορούν να δοθούν συνοπτικά οι εξής δύο βασικές θεωρίες: η κοινωνιολογική προσέγγιση και η οικονομική προσέγγιση⁷. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι καμία από τις δύο δεν επαρκεί για την ερμηνεία του φαινομένου καθώς η κάθε μία μελετάει την μετανάστευση από τη δική της οπτική γωνία και όχι συνολικά, χωρίς να παρέχεται μια ολοκληρωμένη εικόνα της μετανάστευσης δημιουργώντας έτσι εμπόδια τόσο στη μελέτη όσο και στο τρόπο αντιμετώπισής της.

Η κοινωνιολογική προσέγγιση εξετάζει τη μετανάστευση ως κοινωνικό φαινόμενο και μπορεί να χωριστεί σε τέσσερις κατηγορίες: α) στη θεωρία των παρεμβαλλόμενων ευκαιριών, β) στη θεωρία έλξης-απώθησης, γ) στη θεωρία των δικτύων και δ) στη θεωρία των διακρατικών κοινωνικών χώρων (Αειχώρος, 2006). Στην περίπτωση των παρεμβαλλόμενων ευκαιριών (intervening opportunities), οι δυνατότητες και οι ευκαιρίες εργασίας στην υποψήφια χώρα μετανάστευσης είναι περισσότερες απ' ό,τι στη χώρα που ήδη έμεναν, διευκολύνοντας με αυτό το τρόπο την ένταξή τους στη χώρα υποδοχής-καθώς η ένταξη αυτή επιφέρει οικονομική ευημερία στους ίδιους αλλά και στη χώρα. Στην περίπτωση της θεωρίας έλξης-απώθησης (push and pull models), σημαντικό ρόλο παίζουν όχι μόνο τα αίτια της μετανάστευσης (τι απωθεί το σύνολο των ατόμων από τη χώρα τους) αλλά και ο δελεασμός (τι είναι αυτό που τους ελκύει στη χώρα που θέλουν να μεταναστεύσουν). Στη θεωρία των δικτύων (network theories) κυρίαρχο ρόλο έχουν οι σχέσεις και τα δίκτυα επικοινωνίας που αναπτύσσονται μεταξύ των ανθρώπων από την ίδια χώρα ή συγγενικών προσώπων, παρέχοντας βοήθεια και κάνοντας την απόφαση της μετανάστευσης πιο εύκολη και

⁷Υπάρχουν πολλές προσεγγίσεις του φαινομένου της μετανάστευσης από διάφορες επιστήμες όπως η γεωγραφία, η ψυχολογία, η ανθρωπολογία, η στατιστική. Οι δύο βασικότερες όμως είναι η οικονομία και η κοινωνία. Για να είναι επιτυχής η ερμηνεία του φαινομένου των μεταναστευτικών ροών και της μετανάστευσης οφείλει η τελευταία να εξεταστεί συλλογικά απ' όλες τις παραπάνω επιστήμες.

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

εφικτή. Τέλος, στη θεωρία των διακρατικών κοινωνικών χώρων (transnational social spaces) μελετάται η συντήρηση των διασυνοριακών δεσμών των ατόμων και των ομάδων με τη χώρα προέλευσής τους (Αειχώρος, 2006).

Η οικονομική προσέγγιση εξετάζει τη μετανάστευση ως οικονομικό φαινόμενο και μπορεί να χωριστεί σε δύο επίπεδα: α) στο μακροοικονομικό επίπεδο και β) στο μικροοικονομικό επίπεδο. Στο μακροοικονομικό επίπεδο περιλαμβάνονται οι Κλασικές, οι Νεοκλασικές, οι Κεϋνσιανές θεωρίες και οι θεωρίες Δυαδικής αγοράς (dual labour markets theory) (Αειχώρος, 2006). Γενικότερα, στο επίπεδο αυτό, το άτομο είναι λεπτομερώς ενημερωμένο και κατατοπισμένο για την αγορά εργασίας, την οικονομική κατάσταση και ευημερία της υποψήφιας χώρας υποδοχής, απαραίτητο δεδομένο για την-όσο μεγαλύτερη-επίτευξη του σκοπού του, που δεν είναι άλλος από τα ατομικά και τα οικονομικά συμφέροντα. Έτσι, η μετακίνηση γίνεται από χώρες που παρέχουν χαμηλό μισθό στους πολίτες σε χώρες με υψηλό μισθό. Αποτέλεσμα είναι να αλλάζει η οικονομία και να δημιουργείται ισορροπία μεταξύ των ανισοτήτων, των μισθών και της αγοράς εργασίας στις χώρες υποδοχής. Η μετανάστευση εδώ, αντιμετωπίζεται ως θετική παράμετρος για την παγκόσμια ανάπτυξη της οικονομίας, καθώς εξισώνει την ανισότητα με την παροχή και τον καταμερισμό των οικονομικών δυνατοτήτων (νεοκλασική θεωρία) (Αειχώρος, 2006). Στο μικροοικονομικό επίπεδο περιλαμβάνονται οι Νεοκλασικές θεωρίες, οι θεωρίες των Προσδοκώμενων αξιών και των Νέων οικονομικών της μετανάστευσης (Αειχώρος, 2006). Σε αυτό το επίπεδο, το άτομο αντιλαμβάνεται τη μετανάστευση ως «διαδικασία επένδυσης στο ανθρώπινο δυναμικό» (Αειχώρος, 2006). Ζυγίζει το κόστος (μεγάλο ή μικρό-ψυχολογικό ή οικονομικό) και το όφελος και επιλέγει την οικονομική μετακίνηση πιο εύκολα για την καλύτερη οικονομική ευημερία (νεοκλασική θεωρία).

Με βάση τη χρονική περίοδο, η μετανάστευση χωρίζεται σε παραδοσιακή, σύγχρονη και νεωτερική. Ως παραδοσιακή (προπολεμική) χαρακτηρίζεται εκείνη που πραγματοποιήθηκε υπερπόντια πριν από τον Α΄ και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ως σύγχρονη μετανάστευση χαρακτηρίζεται εκείνη που πραγματοποιείται στη σύγχρονη βιομηχανική εποχή με σκοπό την οικονομική ευημερία. Τέλος, νεωτερική θεωρείται η σύγχρονη μετανάστευση που γίνεται επίσης, για λόγους οικονομικούς (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019).

Όσον αφορά το δεύτερο κριτήριο, το νομικό χαρακτήρα, η μετανάστευση διακρίνεται σε νόμιμη και παράτυπη. Εδώ, σημαντικό ρόλο παίζει η τήρηση των απαιτούμενων όρων, προϋποθέσεων και εγγράφων της χώρας υποδοχής από τους μετανάστες. (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007).

Το γεωγραφικό εύρος ή αλλιώς ο τόπος της μετανάστευσης διακρίνει τη μετανάστευση σε εσωτερική και εξωτερική. Εσωτερική είναι όταν πραγματοποιείται εντός της ίδιας χώρας σε άλλες πόλεις, περιφέρειες ή χωριά. Αντιθέτως, εξωτερική ή διεθνής αποκαλείται όταν πραγματοποιείται εκτός των ορίων ενός κράτους.

Η μετανάστευση επιπλέον διακρίνεται με βάση το μέγεθος του πληθυσμού των ατόμων. Όταν ένα άτομο μετακινείται από ένα μέρος σε άλλο ονομάζεται ατομική μετανάστευση, ενώ όταν πρόκειται για το σύνολο μιας ομάδας, ομαδική.

Επιπρόσθετα, η μετανάστευση χωρίζεται σε μόνιμη/ μακροπρόθεσμη ή προσωρινή/ βραχυπρόθεσμη. Το κριτήριο που την κατατάσσει σε κάθε μία από αυτές τις κατηγορίες είναι ο χρόνος παραμονής του ατόμου ή του πληθυσμού-κριτήριο μεταβαλλόμενο γιατί παρατηρείται συχνά το φαινόμενο να μεταναστεύει το άτομο προσωρινά, αλλά να μένει εν τέλει μόνιμα στη χώρα προορισμού (Σαρρής, 2008).

Τέλος, βασικό κριτήριο αποτελεί και η επιλογή. Αν η μετανάστευση αποτελεί επιλογή του ατόμου ή του πληθυσμού ονομάζεται εκούσια (συνειδητή απόφαση), ενώ αν δεν αποτελεί επιλογή πρόκειται για αναγκαστική ή βίαιη⁸ μετανάστευση, έχει δηλαδή ακούσιο χαρακτήρα (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η μετανάστευση αναλόγως τους παράγοντες και τα αίτια που την προκαλούν μπορεί να πάρει και την αντίστοιχη ονομασία και μορφή. Έτσι, μπορεί να αποκαλεστεί ως εξής:

- οικονομική,
- κυκλική,
- κοινωνική,
- πολιτική,
- μορφωτική,
- περιβαλλοντική,
- παράτυπη.

2.2. Πρόσφυγες και άτομα που χρειάζονται ανθρωπιστική προστασία

Πρόσφυγας (refugee): ο ορισμός του πρόσφυγα δόθηκε στη Σύμβαση της Γενεύης της 28^{ης} Ιουλίου 1951 στο άρθρο 1 «Περί νομικής καταστάσεως των προσφύγων»⁹. Ως πρόσφυγας θεωρείται το άτομο «που εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου δίωξης, λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή λόγω του φόβου του δεν επιθυμεί να απολαμβάνει της προστασίας της χώρας αυτής ή εάν δεν έχει υπηκοότητα και ευρίσκεται εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του δε δύναται ή λόγω του φόβου τούτου δεν επιθυμεί να επιστρέψει σ' αυτήν»(UNHCR, 2005). Με τον όρο «δικαιολογημένος φόβος» νοούνται όλα αυτά τα στοιχεία που αποδεικνύουν το τρόπο του ατόμου στην εκδοχή της επιστροφής του

⁸Πρόκειται για πολέμους, επαναστάσεις, συγκρούσεις, μετατοπίσεις ή απελάσεις πληθυσμών (συνήθως από το κράτος, χωρίς ο λαός να μπορεί να αντιδράσει).

⁹Η Σύμβαση της Γενεύης της 28^{ης} Ιουλίου 1951 για το καθεστώς των Προσφύγων συμπληρώθηκε από το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31^{ης} Ιανουαρίου 1967 και εξετάζονται στην παρούσα εργασία στα επόμενα κεφάλαια.

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

στη χώρα προέλευσης. Στον όρο «δίωξη» εσωκλείονται όλα τα στοιχεία ή γεγονότα είτε από κρατικά όργανα είτε μη-που μπορούν να αναγκάσουν το άτομο να τραπέι σε φυγή. Αυτό συμβαίνει με την καταπάτηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αρχών του ατόμου (μη αποδοχή των πολιτικών και θρησκευτικών πεποιθήσεων, των διαφορετικών εθνικών, κοινωνικών και πολιτισμικών ομάδων, στέρηση ελευθερίας είτε με φυλάκιση, είτε με σωματική κακοποίηση, είτε ακόμα και με θανατική ποινή, ύπαρξη καταστάσεων που διαταράσσουν τη δημόσια τάξη (επικουρική προστασία) (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2014), πόλεμοι ή συγκρούσεις της χώρας προέλευσης). Ο πρόσφυγας πρέπει όχι μόνο να μη διαμένει στη χώρα προέλευσης-λόγω σοβαρών βλαβών που υπάρχει η δυνατότητα να υποστεί εκεί-αλλά να φοβάται κάθε ενδεχόμενο επιστροφής σε αυτή, καθώς εγκυμονεί αμέτρητους κινδύνους. Όλα τα παραπάνω οφείλουν να συμβαίνουν ταυτόχρονα ώστε να χαρακτηριστεί το άτομο ως πρόσφυγας, καθώς δεν επιλέγει να αφήσει τη χώρα του αλλά αναγκάζεται για να εξασφαλίσει τη ζωή του.

Ασυνόδευτοι ανήλικοι/ασυνόδευτα ανήλικα (unaccompanied minors): άλλη μια κατηγορία που χρειάζεται ανθρωπιστική βοήθεια και προστασία είναι τα ασυνόδευτα ανήλικα. Πρόκειται για παιδιά κάτω των 18 ετών τα οποία είτε φθάνουν στη χώρα υποδοχής μόνα τους χωρίς συνοδεία, είτε εγκαταλείπονται με την είσοδό τους σε αυτή (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019). Όταν πρόκειται για ανήλικα κάτω των 15 ετών οι αρμόδιες υπηρεσίες του κράτους ορίζουν ένα άτομο που θα κινεί τις απαραίτητες διαδικασίες χορήγησης της αίτησης διεθνούς προστασίας, ενώ όταν πρόκειται για ασυνόδευτο ανήλικο άνω των 15 τότε θεωρείται ο ίδιος ικανός για την υποβολή της αίτησης (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, αχρ.). Πρόκειται για μια κατηγορία που απαιτεί ιδιαίτερη μεταχείριση τόσο ως προς τους ίδιους τους ανήλικους, όσο και ως προς τον τρόπο αντιμετώπισής τους, την παροχή προστασίας και φροντίδας από τη χώρα υποδοχής.

Ανιθαγενείς: άτομα που χρήζουν ανθρωπιστικής προστασίας είναι και οι ανιθαγενείς. Ως ανιθαγενής ορίζεται σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1954 είναι «...παν πρόσωπον το οποίον ουδέν κράτος θεωρεί ως υπήκοόν του κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του» (UNHCR, 2005) και δεν τους παρέχονται δικαιώματα ούτε προστασία και βοήθεια από το ίδιο το κράτος τους.

2.3. Τα βασικά αίτια των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών

Ποικίλοι είναι οι παράγοντες που παρακινούν ένα άτομο, μια ομάδα ή ένα μεγάλο πληθυσμό να αφήσουν τη χώρα τους και να μετακινηθούν σε διαφορετικό τόπο. Ο σκοπός της μετανάστευσης προσδιορίζει τα αίτια και τα αίτια τον σκοπό αντίστοιχα.

Οι βασικοί λοιπόν λόγοι είναι οι εξής:

- οικονομικοί
- κοινωνικοί

- πολιτικοί
- περιβαλλοντικοί
- εκπαιδευτικοί (εξειδίκευση)
- μέγεθος πληθυσμού της χώρας προέλευσης

Όλα τα παραπάνω αίτια προκαλούν τη μετανάστευση είτε μέσω μεγάλων κυμάτων μεταναστευτικών ροών είτε μέσω των προσφυγικών ροών αντίστοιχα. Ωστόσο, υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα δύο αυτά κύματα. Στην πρώτη περίπτωση, το άτομο ή η ομάδα αποφασίζει συνειδητά (εκούσια μετανάστευση) ότι θέλει ή πρέπει να μεταναστεύσει με βασικό κίνητρο το καλύτερο βιοτικό επίπεδο. Αντιθέτως, στην περίπτωση των προσφυγικών ροών η πηγή της μετανάστευσης είναι ο πόλεμος και οι εσωτερικές συγκρούσεις. Η μετανάστευση εδώ είναι ακούσια και τις περισσότερες φορές ξαφνική, καθώς δεν υπάρχει χρόνος για περαιτέρω σκέψη (Μπότζιος, 2019).

2.4. Οι επιπτώσεις της Μετανάστευσης

Το φαινόμενο της μετανάστευσης φέρει σημαντικές επιπτώσεις σε τρία επίπεδα. Στον ίδιο τον μετανάστη είτε πρόκειται για άτομο, ομάδα ή πληθυσμό, στη χώρα προέλευσης, καθώς και στη χώρα υποδοχής.

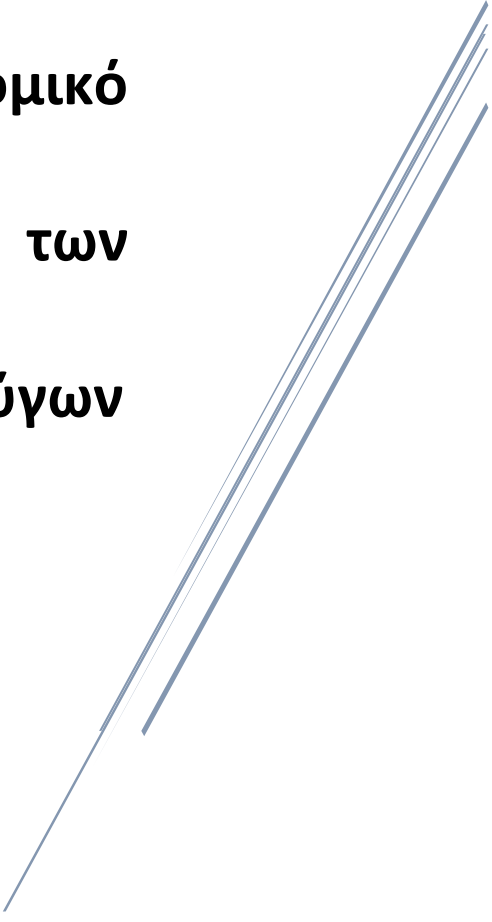
Στην πρώτη περίπτωση, το άτομο ή η ομάδα αφήνοντας τη χώρα του-για συγκεκριμένους λόγους κάθε φορά-και μεταναστεύοντας σε μία νέα χώρα νιώθει έντονα το συναίσθημα της ανασφάλειας και του φόβου για τις συνθήκες ζωής-τις δυσκολίες προσαρμογής και την αντιμετώπιση που ο ίδιος θα έχει εκεί, την ένταξη και την ενσωμάτωσή του μέσα στην κοινωνία-τόσο σε επίπεδο πολιτικής και κοινωνίας, όσο και σε επίπεδο προσωπικό. Στο τελευταίο, δεν είναι λίγα τα περιστατικά ρατσισμού απέναντι στα άτομα από το λαό της χώρας υποδοχής. Αυτό συμβαίνει γιατί ο λαός της χώρας υποδοχής δεν μπορεί εύκολα να δεχτεί άτομα με διαφορετική κουλτούρα, ήθη-έθιμα, γλώσσα ακόμα και αντιλήψεις. Σε ψυχολογικό λοιπόν επίπεδο κυριαρχεί η αίσθηση του φόβου, ενώ σε κοινωνικό συχνά η αίσθηση του αποκλεισμού και της ανασφάλειας. Σε οικονομικό επίπεδο το άτομο ή η ομάδα μπορεί να απασχοληθεί σε διάφορες εργασίες και τομείς στη χώρα υποδοχής. Ωστόσο, πολλές φορές μπορούν να πέσει θύμα εκμετάλλευσης στον οικονομικό τομέα αποτελώντας φθινό δυναμικό απασχόλησης που παράγει όσο το δυνατόν περισσότερο προϊόν, ενώ σε αντίθετη περίπτωση το προϊόν που παράγεται να ήταν αρκετά λιγότερο. Παρόλα αυτά το άτομο ή η ομάδα επιλέγει τη μετακίνηση για τη βελτίωση της ζωής του, ενώ μερικές φορές αποτελεί το μόνο τρόπο επιβίωσής του.

Όσον αφορά τη χώρα προέλευσης, η μετανάστευση μπορεί να επιφέρει τόσο θετικά όσο και αρνητικά στοιχεία. Η μετακίνηση των ατόμων σε άλλη γεωγραφική περιοχή μειώνει το ποσοστό ανεργίας που υπήρχε στη χώρα προέλευσης. Επιπρόσθετα, από τη χώρα προορισμού στέλνονται μεταναστευτικά εμβάσματα οδηγώντας ανοδικά την οικονομία της χώρας προέλευσης. Τέλος, αν η τελευταία αποτελεί μικρή χώρα σε έκταση με μεγάλο αριθμό πληθυσμού, τότε με τη φυγή μειώνεται και η άσκηση της

πίεσης που υπάρχει στην καθημερινότητα λόγω του υπερπληθυσμού. Αντιθέτως, εάν ο πληθυσμός της χώρας είναι μικρός σε αριθμό τότε δημιουργείται δημογραφικό πρόβλημα. Υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις τόσο σε κοινωνικό όσο και σε πολιτισμικό επίπεδο (αλλοίωση εθίμων, πολιτιστικής κληρονομιάς) που γίνονται αισθητές είτε σε μεγάλο βαθμό είτε σε μικρό αναλόγως με την κάθε χώρα και τη χρονική περίοδο που πραγματοποιείται η μετανάστευση. (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007)

Τέλος, η μετανάστευση επιδρά σημαντικά και στη χώρα υποδοχής των ατόμων. Τα άτομα της χώρας προέλευσης γίνονται εργατικό δυναμικό της χώρας υποδοχής, αλλά και καταναλωτές της. Έτσι, δημιουργούνται ευκαιρίες για ανάπτυξη της οικονομίας στη χώρα. Επιπλέον, όταν τα άτομα μεταναστεύουν σε αστικές περιοχές ή σε επαρχίες μιας χώρας, τότε αυξάνεται και ο αριθμός του πληθυσμού τους. Τέλος, σε πολιτισμικό επίπεδο, τα άτομα μπορούν να μεταλαμπαδεύσουν τις αξίες, τα ήθη-τα έθιμα και την κουλτούρα τους στη χώρα υποδοχής. Ωστόσο, επειδή οι μετανάστες δεν είναι πάντα ευπρόσδεκτοι και αποδεκτοί από τη χώρα υποδοχής και το λαό της δημιουργούνται προβλήματα σε κοινωνικό επίπεδο εντός της χώρας προκαλώντας δυσκολίες και δυσχέρειες στην εύρυθμη κα ομαλή λειτουργία της κοινωνίας.

Κεφάλαιο 3: Το βασικό Νομικό Πλαίσιο για την Προστασία των Μεταναστών και των Προσφύγων

Το νομικό καθεστώς καθορίζει τα δικαιώματα των ανθρώπων. Για αυτό έχει σημασία αν ένα άτομο αναγνωριστεί ως πρόσφυγας ή ως μετανάστης, καθώς συνεπάγονται διαφορετικά δικαιώματα. Επίσης, για να αναγνωριστεί ένα άτομο ως πρόσφυγας περνάει από μια διαδικασία η οποία για να ολοκληρωθεί συνήθως χρειάζεται αρκετό χρόνο. Όμως, υπό το καθεστώς του πρόσφυγα, το άτομο απολαμβάνει πρόσθετα μέτρα στήριξης, όπως γλωσσικά μαθήματα, ενώ το άτομο που δεν έχει ακόμα ξεκινήσει την διαδικασία υποβολής αίτησης ασύλου αντιμετωπίζει περιορισμούς, παραμονή σε κέντρα υποδοχής, αποκλεισμό από την αγορά εργασίας και περιορισμένη μετακίνηση. Παρόλα αυτά, τα βασικά δικαιώματα που έχουν οι άνθρωποι πρέπει να αναγνωρίζονται ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που υπόκεινται. Για την προστασία των μεταναστών και των προσφύγων υπάρχει διεθνώς ένα σύνολο από κανόνες, συμβάσεις, συνθήκες που ρυθμίζουν και τα νομικά ζητήματα που προκύπτουν. Το νομικό αυτό πλαίσιο αποτελείται από το Διεθνές Προσφυγικό Δίκαιο, το Διεθνές Δίκαιο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο και το Διεθνές Ποινικό Δίκαιο.

3.1. Διεθνές Πλαίσιο

3.1.1. Διεθνές Προσφυγικό Δίκαιο

Η διεθνής προστασία των προσώπων που την έχουν ανάγκη κατοχυρώνεται στη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και στο Πρωτόκολλο του 1967 της Νέας Υόρκης. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες τόσο η Σύμβαση του 1951 όσο και το Πρωτόκολλο του 1967 αποτελούν «τον ακρογωνιαίο λίθο» του Διεθνούς Προσφυγικού Δικαίου. Ειδικότερα, η Σύμβαση του 1951 αποτέλεσε καινοτόμο κείμενο λόγω της κατοχύρωσης του όρου πρόσφυγας, ενώ παράλληλα δίνει το έναυσμα για το διεθνές προσφυγικό δίκαιο (προστασία σε όλους ανεξαιρέτως-δικαιώματα προσφύγων-υποχρεώσεις κρατών και προσφύγων-συνεργασία κρατών με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες). Κύριο έργο έχει η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ καθώς είναι αρμόδια για την εφαρμογή και τη τήρηση της Σύμβασης του 1951 από τα κράτη. Το Πρωτόκολλο του 1967 έχει ως στόχο να αποδεχτεί ότι η Σύμβαση του 1951 υλοποιείται στα σύγχρονα προσφυγικά ρεύματα, ενώ ταυτόχρονα διευρύνει τη γεωγραφική εφαρμογή της. Τα δύο βασικά αυτά κείμενα του διεθνούς προσφυγικού δικαίου αλληλοσυνδέονται και αλληλοσυμπληρώνονται (παρόλο που το Πρωτόκολλο αποτελεί αυτόνομο κείμενο δίνοντας τη δυνατότητα στα κράτη να μπορούν να προβούν σε αυτό χωρίς να είναι μέρη στη Σύμβαση) αποδεικνύοντας στις μεγάλες αλλαγές των προσφυγικών μετακινήσεων την ευελιξία που διέθεταν.

Η βασική αρχή που θεσμοθετείται από τη Σύμβαση είναι η αρχή της μη επαναπροώθησης (άρθρο 33 παρ.1 της Σύμβασης του 1951). Η αρχή της μη επαναπροώθησης απαγορεύει την επιστροφή των προσφύγων με οποιοδήποτε τρόπο οπουδήποτε η ζωή ή ελευθερία τους κινδυνεύει για λόγους φυλής, θρησκευτικούς, πολιτικούς, εθνικότητας, πολεμικών συρράξεων, βίας. Ο μόνος λόγος

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

που μπορεί να επιτραπεί η επαναπροώθηση είναι αν η διαμονή τους στην χώρα όπου βρίσκονται προκαλεί εθνικό κίνδυνο ή απειλή για την κοινωνία της χώρας αυτής.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το άρθρο 33 ισχύει και στους αιτούντες άσυλο οι οποίοι διαμένουν στα σύνορα της χώρας που έκαναν αίτηση. Τέλος, αξιολογητέο είναι επίσης ότι η Σύμβαση του 1951 διακρίνεται για τους δύο βασικούς της περιορισμούς: α) ο ορισμός του πρόσφυγα αναφέρεται αποκλειστικά σε εκείνα τα άτομα που έφυγαν από τις χώρες καταγωγής τους εξ αιτίας της κατάστασης που επικρατούσε πριν το 1951 και β) η Σύμβαση μπορεί να περιοριστεί για τους πρόσφυγες με Ευρωπαϊκές χώρες προέλευσης.

3.1.2. Διεθνές Δίκαιο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν τη βάση για την ύπαρξη ειρήνης μέσα στην κοινωνία, και αναφέρονται στο σεβασμό της ανθρώπινης ζωής, της ανθρώπινης ύπαρξης που κανένας δεν έχει δικαίωμα να θίγει, να υποτιμά, να απειλεί, να βιαιοπραγεί απέναντι σε κάποιον άλλον. Τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου οφείλουν να προστατεύονται διεθνώς από τα κράτη. Διακρίνονται σε δύο είδη διεθνούς δικαίου (με σημαντικές και διακριτές διαφορές μεταξύ τους), το ένα αφορά το «Διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» που εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση (περίοδος ειρήνης και πολέμου) και το άλλο αφορά το «Διεθνές Ανθρωπιστικό δίκαιο» που εφαρμόζεται σε κατάσταση πολέμου. Σε αυτή την ενότητα θα επικεντρωθούμε στη πρώτη διάσταση.

Το Διεθνές Δίκαιο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου βασίζεται στα εξής τέσσερα βαρυσήμαντα και θεμελιώδη κείμενα:

- Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: υιοθετήθηκε μετά το τέλος του Β' ΠΠ, το 1948 από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Αν και δεν είναι νομικά δεσμευτική, αποτελεί τη δομή για το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα. Βασικά δικαιώματα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όσον αφορά τους μετανάστες και τους πρόσφυγες είναι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρο 1), το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 3), η απαγόρευση των βασανιστηρίων και της κακής μεταχείρισης των ανθρώπων (άρθρο 5), το δικαίωμα εγκατάλειψης και επιλογής επιστροφής της χώρας προέλευσης του (άρθρο 13) και το δικαίωμα παροχής ασύλου σε οποιαδήποτε άλλη χώρα (άρθρο 14).
- Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ): η υιοθέτησή της πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη το 1950 ενώ τέθηκε σε ισχύ τρία χρόνια αργότερα (εξετάζεται σε επόμενη ενότητα).
- Η Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων: υιοθετήθηκε το 1965 από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, ενώ τέθηκε σε ισχύ

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

τέσσερα χρόνια μετά. Βασικό δικαίωμα που εγγυάται η σύμβαση είναι η υποχρέωση που έχουν τα κράτη να καταπολεμήσουν και να εξαλείψουν κάθε διάκριση που γίνεται λόγω της φυλής των ανθρώπων.

- Η Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού: ψηφίστηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1989. Βασικά δικαιώματα της σύμβασης είναι το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 6), η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και η εξασφάλιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου (άρθρο 22), η απαγόρευση υποβολής των παιδιών σε βασανιστήρια και βιαιοπραγίες (άρθρο 37).

Οι διεθνείς κανόνες προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου εφαρμόζονται είτε σε επίπεδο κάθε κράτους (αποκεντρωμένα) είτε σε επίπεδο διεθνούς κοινότητας (συντονισμένα). Στη πρώτη περίπτωση οι κανόνες εφαρμόζονται βάσει των κλασικών μηχανισμών του γενικού δημοσίου διεθνούς δικαίου με φορέα το κράτος και χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: α) στο δικαίωμα διπλωματικής προστασίας (τήρηση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου) και β) στις *erga omnes* υποχρεώσεις (σεβασμός των διεθνών κανόνων προστασίας των ανθρώπων από όλα τα κράτη). Με άλλα λόγια, τα κράτη στο όνομα της διεθνούς κοινότητας επιβάλλουν το σεβασμό στο κράτος εκείνο που παραβιάζει το σεβασμό των διεθνών κανόνων. Στη δεύτερη περίπτωση, οι κανόνες εφαρμόζονται με κεντρικά συντονισμένη διαδικασία που λαμβάνει χώρα από διάφορους διεθνείς οργανισμούς. Τα είδη των διεθνών οργανισμών προστασίας είναι ποικίλα. Μερικά όργανα ελέγχου που προβλέπονται από τις συμβάσεις προστασίας και έχουν επιφορτιστεί με κανόνες είναι οι δέκα επιτροπές του ΟΗΕ σε διεθνές επίπεδο και τα όργανα ελέγχου στις συμβάσεις του ΣΤΕ (Κτιστάκις, αχρ.).

Σε πολλά νομικά κείμενα υπάρχουν διεθνείς κανόνες δικαιωμάτων του ανθρώπου που αφορούν τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς και συμπεριλαμβάνουν γενικές συνθήκες με σκοπό να καθιερωθούν τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, αλλά και εξειδικευμένες συνθήκες με σκοπό να θιχτούν ειδικά θέματα που αφορούν συγκεκριμένα την μετανάστευση (πχ το ΔΣΑΠΔ (Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα), το ΔΣΟΚΠΔ (Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα), η ΣΔΠ (Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού), η ICRMW (Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων Όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους), το Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Μεταφοράς Μεταναστών δια Ξηρός, Αέρος και Θαλάσσης).

3.1.3. Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο

Το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο (ΔΑΔ) υπήρχε πριν από το Διεθνές Προσφυγικό Δίκαιο και από το Διεθνές Δίκαιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο όσον αφορά τους πρόσφυγες, καθώς βασίζεται στην Τέταρτη Συνθήκη της Γενεύης του 1949 (Πρόσθετα Πρωτόκολλα του 1977) και αφορά την *Προστασία των Αμάχων εν Καιρώ Πολέμου*-είτε που απείχαν από την αρχή από τον πόλεμο, είτε που συμμετείχαν παλιά αλλά πλέον βρίσκονται εκτός από αυτόν-ενώ

ταυτόχρονα μειώνει τα μέσα που χρησιμοποιούνται στον πόλεμο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014). Σημαντικό κομμάτι της Σύμβασης είναι η απαγόρευση να χρησιμοποιούνται οι άμαχοι ως μέσα για τον πόλεμο και τη συνέχισή του, ενώ παράλληλα είναι εφικτή η συγκρότηση ουδέτερων ζωνών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014).

Πιο αναλυτικά, βάσει της Τέταρτης Συνθήκης και των άρθρων 17 και 23, υπογραμμίζονται οι ανθρωπιστικές υποχρεώσεις που έχουν τα κράτη σε χρονική περίοδο που έχει ξεσπάσει πόλεμος. Όσον αφορά τα άρθρα 59-62 αναφέρονται στην παροχή βοήθειας στην περιοχή που έχει ξεσπάσει ο πόλεμος. Ζητήματα που αφορούν την μεταφορά και φροντίδα τραυματιών αναφέρονται στο άρθρο 3-κοινό όλων των Συνθηκών της Γενεύης.

Όσον αφορά τα Συμπληρωματικά Πρωτόκολλα I και II, το πρώτο τονίζει ότι η διαχείριση των εθνικό-απελευθερωτικών αγώνων οφείλει να γίνεται με τον ίδιο τρόπο όπως στις διεθνείς πολεμικές συγκρούσεις υπογραμμίζοντας ότι ο άμαχος πληθυσμός δεν πρέπει να είναι στόχος των συγκρούσεων και επιθέσεων που λαμβάνουν χώρα. Παράλληλα, αναφέρεται στην αναγκαία βοήθεια που οφείλουν οι οργανώσεις να παρέχουν στον άμαχο πληθυσμό. Το τελευταίο, οδηγεί στην εξάπλωση των κανόνων που υπάρχουν στο Πρωτόκολλο I στις μη διεθνείς πολεμικές συγκρούσεις και σχετίζονται με την προστασία του άμαχου πληθυσμού (UNHCR, 2005).

3.1.4. Παγκόσμιο Σύμφωνο για τους Πρόσφυγες

Το 2016 ξεκίνησε από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ μια εκστρατεία για να αναδείξουν αλληλεγγύη προς τους πρόσφυγες και να παροτρύνουν τις κυβερνήσεις να αναλάβουν δράση. Απώτερος σκοπός είναι να αντιμετωπιστεί το προσφυγικό φαινόμενο και να διασφαλίζονται τα εξής: ότι η εκπαίδευση θα είναι προσβάσιμη από κάθε παιδί-πρόσφυγα, ότι η διαμονή με ασφάλεια θα εξασφαλίζεται σε κάθε οικογένεια προσφύγων και τέλος, ότι η απόκτηση νέων δεξιοτήτων ή η δυνατότητα για δουλειά θα εξασφαλίζεται σε κάθε πρόσφυγα, έτσι ώστε να έχει την δυνατότητα να παρέχει στήριξη στην οικογένεια του. Αυτά τα τρία αιτήματα διαμορφώνουν ένα νέο Παγκόσμιο Σύμφωνο για τους πρόσφυγες, το οποίο θα παρέχει καλύτερη κάλυψη στις ανάγκες των αναγκαστικά εκτοπισμένων.

Έτσι, το Δεκέμβρη του 2018 συμφωνείται από 181 χώρες (ενώ καταψηφίζεται από τις ΗΠΑ και την Ουγγαρία-απέχουν η Δομινικανή Δημοκρατία, η Ερυθραία και η Λιβύη) η εφαρμογή του Παγκόσμιου Σύμφωνου, ενός μη δεσμευτικού πλαισίου συνεργασίας, το οποίο στηρίζεται στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες του 1951, στο Δίκαιο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στο ΔΑΔ. Το Παγκόσμιο Σύμφωνο για τους πρόσφυγες στοχεύει στην ενίσχυση των υποδομών, στις περισσότερες υπηρεσίες, στη διαχείριση του αντίκτυπου της προσφυγικής κρίσης μέσα στο περιβάλλον, σε εναλλακτικές πηγές ενέργειας, στη μείωση της πίεσης που ασκείται στις χώρες υποδοχών και στη συγκρότηση όλων των αναγκαίων όρων στις

χώρες προέλευσης των προσφύγων για την ασφαλή επανεγκατάστασή τους πίσω σε αυτές. Με άλλα λόγια, στόχος του συμφώνου είναι η ύπαρξη διαφορετικής διαχείρισης της προσφυγικής κρίσης, ενώ παράλληλα επιχειρεί να παρέχει περισσότερη και ισχυρότερη στήριξη τόσο στους πρόσφυγες όσο και στις κοινότητες υποδοχής.

3.1.5. Παγκόσμιο Σύμφωνο για την Ασφαλή, Ομαλή και Νόμιμη Μετανάστευση

Το Παγκόσμιο Σύμφωνο για την Ασφαλή, Ομαλή και Νόμιμη Μετανάστευση είναι το πρώτο διεθνές πλαίσιο συνεργασίας, χωρίς νομική δέσμευση και αποτελεί εξαιρετικά σημαντικό μέσο για την αντιμετώπιση και διαχείριση της μετανάστευσης με κύριο εργαλείο τη διεθνή συνεργασία. Το 2016 ξεκινάνε οι συζητήσεις και οι διαπραγματεύσεις ανάμεσα σε όλα τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών αναφορικά με το Σύμφωνο Μετανάστευσης και ολοκληρώνονται το 2018 με τη διακυβερνητική διάσκεψη στο Μαρακές του Μαρόκου, παρά τις αντιδράσεις διάφορων χωρών (ΗΠΑ, Ελβετία, Ουγγαρία, Αυστρία κλπ). Λόγω των παγκόσμιων διαστάσεων που έχει το φαινόμενο της μετανάστευσης απαιτεί τη συνεργασία μεταξύ όλων των κρατών ώστε να αντιμετωπιστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, πράγμα που αναδεικνύεται μέσα από το σύμφωνο αυτό. Απώτερος στόχος του συμφώνου (συνολικά 23 στόχοι) είναι επομένως, η αντιμετώπιση και η διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης μέσα σε ένα πλαίσιο συνεργασίας από όλα τα κράτη, η παροχή λύσεων παγκοσμίως, η κατανομή των ευθυνών και η αντιμετώπιση θεμάτων που σχετίζονται με τη διαχείριση των συνόρων, την παράνομη διακίνηση ανθρώπων, την επιστροφή στις χώρες προέλευσης κλπ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018).

Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Σύμφωνο τονίζεται η ανάγκη μιας κοινής αντιμετώπισης του φαινομένου της μετανάστευσης που θα παραχθεί μέσω της παγκόσμιας συνεργασίας των κρατών, τη μεταξύ τους ανταλλαγή πληροφοριών και μέτρων για την ομαλότερη και ασφαλέστερη μετανάστευση, την ένταξη και ενσωμάτωση των μεταναστών μέσα στις κοινωνίες, την παροχή υγείας. Αυτό θα έχει ως συνέπεια την μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της λαθρομετανάστευσης.

Βάσει των παραπάνω, γίνεται αντιληπτό ότι το Παγκόσμιο Σύμφωνο για την Ασφαλή, Ομαλή και Νόμιμη Μετανάστευση έχει ως στόχο να δημιουργήσει τις συνθήκες εκείνες που θα επιτρέψουν στους μεταναστευτικούς πληθυσμούς να βελτιώσουν τις κοινωνίες που τους υποδέχονται μέσα από τις ανθρώπινες, οικονομικές και κοινωνικές ικανότητες που μπορούν να διαθέσουν. Εν κατακλείδι, το σύμφωνο είναι ένα εργαλείο που μπορεί να διευκολύνει τη συμβολή της μετανάστευσης στην αειφόρο ανάπτυξη σε τοπική, εθνική, περιφερειακή και παγκόσμια κλίμακα.

3.2. Ευρωπαϊκό Πλαίσιο

Οι αξίες πάνω στις οποίες έχει οικοδομηθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, ο σεβασμός των ανθρώπινων δικαιωμάτων και ο σεβασμός των μειονοτήτων. Κάθε κράτος της ΕΕ δεσμεύεται απέναντι στον ευρωπαϊκό μηχανισμό που καθορίζει αν υπήρξε και σε τι βαθμό η παραβίαση των αξιών, με σκοπό να εξασφαλίζεται ο σεβασμός των παραπάνω αξιών. Σε αυτή την ενότητα θα γίνει αναφορά στον εσωτερικό μηχανισμό της ΕΕ από το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και τον εξωτερικό μηχανισμό που προβλέπεται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών.

3.2.1. Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

Το 1999 καταρτίστηκε ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, διακηρύχθηκε το 2000 στη Νίκαια και έλαβε ισχύ το 2009 με τη θέσπιση της Συνθήκης της Λισαβόνας (νομικά δεσμευτικός). Τα θεμελιώδη δικαιώματα που καθορίζονται από το Χάρτη αφορούν την αξιοπρέπεια, την ελευθερία, την ισότητα, την αλληλεγγύη, την ιδιότητα του πολίτη και την δικαιοσύνη. Η καινοτομία του Χάρτη έγκειται στο γεγονός ότι περιλαμβάνει την απαγόρευση διακρίσεων σε ζητήματα που σχετίζονται με την αναπηρία, την ηλικία και τον γενετήσιο προσανατολισμό, που ομαδοποιούνται σε ζητήματα που αφορούν κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων. Επίσης, γίνεται κατοχύρωση μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων αυτά της πρόσβασης σε έγγραφα, της προστασίας των δεδομένων, της βιοηθικής, καθώς και της χρηστής διοίκησης. Το όργανο που είναι αρμόδιο για τη τήρηση του δικαίου της ΕΕ είναι το Δικαστήριο της ΕΕ (ΔΕΕ).

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από το Χάρτη αφορούν κάθε πρόσωπο, ανεξαρτήτως εθνικότητας ή καθεστώτος, με αποτέλεσμα να δημιουργείται η εντύπωση ότι το πεδίο εφαρμογής είναι πολύ ευρύ. Όμως, μέσα από το άρθρο 51, όταν εφαρμόζεται το δίκαιο της ΕΕ, περιορίζεται η εφαρμογή του Χάρτη στα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ, έτσι ώστε να καθορίζονται τα όρια μεταξύ του πεδίου εφαρμογής του Χάρτη και του πεδίου εφαρμογής του εκάστοτε εθνικού συντάγματος και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Μερικά από τα βασικά δικαιώματα που προβλέπονται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και υλοποιούνται για την προστασία των μεταναστών και των προσφύγων είναι:

- ❖ Ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρο 1)
- ❖ Δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 2)

- ❖ Απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης (άρθρο 4)
- ❖ Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας (άρθρο 10)
- ❖ Ελευθερία Έκφρασης και Πληροφόρησης (άρθρο 11)
- ❖ Δικαίωμα ασύλου (άρθρο 18)
- ❖ Προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης (άρθρο 19)

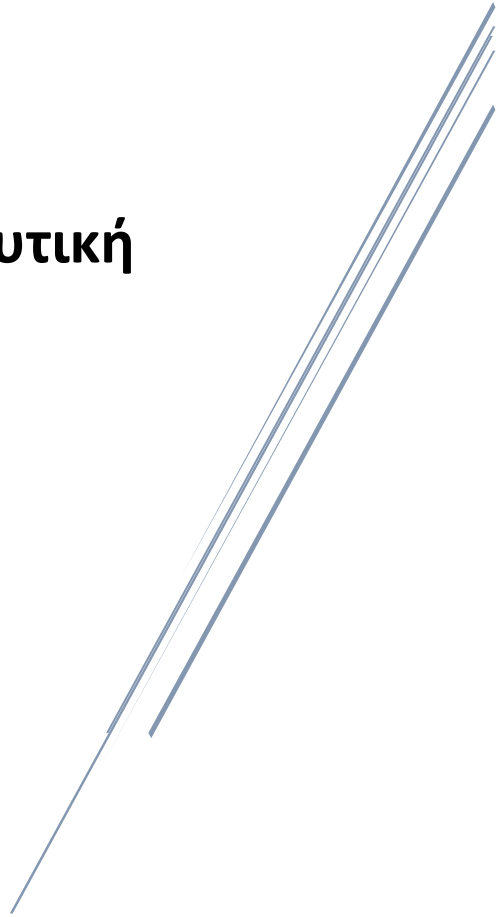
3.2.2 Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Η ΕΣΔΑ, που υπογράφηκε το 1950 και τέθηκε σε ισχύ το 1953, αποτελεί τη συνθήκη που προστατεύει και εξασφαλίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις αρχές και ελευθερίες μέσα στην ΕΕ. Το αρμόδιο όργανο που ελέγχει εάν τηρούνται ή όχι οι δεσμεύσεις από τα κράτη μέλη και ο σεβασμός τους προς τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου («δικαιοδοτικό όργανο διεθνούς κλίμακας»-«μηχανισμός ελέγχου»), που απασχολείται σε μεγάλο βαθμό με θέματα που αφορούν το φαινόμενο της μετανάστευσης και το άσυλο με κύριο έργο να αποδίδει δικαιοσύνη και να καταδικάζει τα κράτη εκείνα που παραβιάζουν τις υποχρεώσεις τους. Στο ΕΔΔΑ μπορεί να προσφύγει κάθε πολίτης της ΕΕ, αλλά και υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν σε ευρωπαϊκό έδαφος.

Μερικά από τα βασικά δικαιώματα που προβλέπονται από τη Σύμβαση και υλοποιούνται για την προστασία των μεταναστών και των προσφύγων είναι:

- ❖ Υποχρέωση σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου (άρθρο 1)
- ❖ Το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 2)
- ❖ Απαγόρευση των βασανιστηρίων
- ❖ Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας (άρθρο 9)
- ❖ Ελευθερία έκφρασης (άρθρο 10)

Κεφάλαιο 4: Η Μεταναστευτική Πολιτική

4.1. Ορισμός και ιδιαιτερότητες της Μεταναστευτικής Πολιτικής

«Η μεταναστευτική πολιτική ορίζεται ως το σύνολο των μέτρων και των υιοθετημένων κοινωνικών πρακτικών που βασίζεται σε δύο αναγκαίους και συμπληρωματικούς άξονες» (Μπάγκαβος, Παπαδοπούλου, 2006). Ο πρώτος έχει να κάνει με την οργάνωση, τη διαχείριση και την εποπτεία της εισόδου, της διαμονής και της εργασίας των μεταναστών-προσφύγων, ενώ παράλληλα επιχειρεί να καταπολεμήσει την παράτυπη μετανάστευση («αστυνόμηση, καταστολή, άμυνα και απώθηση») (Μπάγκαβος, Παπαδοπούλου, 2006), ενώ ο δεύτερος με τους μετανάστες που διαμένουν ήδη σε εθνικό έδαφος στοχεύοντας στην ένταξη και στην ενσωμάτωσή τους.

4.2. Η Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική

Η Ευρώπη αποτελείται από έθνη-κράτη με μακρά ιστορία σε θέματα μετακίνησης μεταναστευτικών πληθυσμών. Όπως έχει ήδη αναφερθεί μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μεγάλο μέρος του πληθυσμού των χωρών της Ευρώπης μετακινήθηκε προς την Αμερική και την Αυστραλία λόγω των δεινών που είχαν προκληθεί από τον πόλεμο, ενώ το 1990-2010 η Ευρώπη αποτέλεσε πόλο έλξης μεταναστών κυρίως από ανατολικά κράτη, την Ασία και την Αφρική. Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης έχει ως στόχο την οργάνωση και τη διευθέτηση των ζητημάτων κατανομής και ανταλλαγής πληθυσμών. Ωστόσο, για την επίτευξη του στόχου είναι απαραίτητη η διαμόρφωση πολιτικών να εναρμονίζεται με τη συγκρότηση των εθνών-κρατών.

4.2.1. Το ειδικό ρυθμιστικό Πλαίσιο

- ❖ Σύμβαση Σένγκεν (1985): όλοι οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν το δικαίωμα να εγκατασταθούν σε όποιο κράτος μέλος της Ένωσης επιθυμούν (ελεύθερη διέλευση των συνόρων μεταξύ των κρατών που υπάγονται στην συνθήκη-κατάργηση ελέγχου στο εσωτερικό της ΕΕ). Πρόκειται για μια διακρατική σύμβαση χωρίς την συμπερίληψη των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και αφορά τα κράτη Βελγίου, την Γαλλία και την Γερμανία. Η θέσπιση των εκτελεστικών διατάξεων πραγματοποιήθηκε με τη δεύτερη σύμβαση (1990) όπου τα μέλη που συμμετείχαν συμφωνούν σε θέματα που αφορούν τον ενιαίο έλεγχο των εξωτερικών συνόρων, την είσοδο και παραμονή πολιτών από τρίτες χώρες και την αντιμετώπιση των αιτήσεων χορήγησης ασύλου.
- ❖ Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1986): οδήγησε σε τροποποιήσεις όσον αφορά τις Συνθήκες που αφορούν την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και καθιερώνεται η ευρωπαϊκή πολιτική συνεργασία (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αχρ.). Με άλλα λόγια, η στενότερη συνεργασία ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα μεταναστευτικής πολιτικής και πολιτικής

ασύλου ξεκινάει από την ανάγκη για την προετοιμασία για την ολοκλήρωση της Ένωσης.

- ❖ Συνθήκη Μάαστριχτ (1992): υπογράφηκε η Συνθήκη για την ΕΕ, όπου θεμελιώνεται ο βασικός πυλώνας, δηλαδή η Ένωση επί των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Επίσης, θεμελιώνονται δύο ακόμα πυλώνες-τομείς συνεργασίας, ο ένας αφορά την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας και ο άλλος αφορά την δικαιοσύνη και τις εσωτερικές υποθέσεις (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αχρ.). Η πολιτική της μετανάστευσης και του ασύλου λαμβάνει χώρα στο τρίτο πυλώνα. Πιο αναλυτικά, γίνεται αναφορά στη συνεργασία δεύτερης γενιάς ανάμεσα στα κράτη μέλη και ειδικότερα σε ζητήματα που αφορούν τις προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής, στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, παραμονής και εργασίας πολιτών από τρίτες χώρες.
- ❖ Συνθήκη Άμστερνταμ (1999): μεταφέρονται στο πρώτο πυλώνα θέματα αναφορικά με το άσυλο, την διάβαση των συνόρων και της μετανάστευσης. Με άλλα λόγια η πολιτική ασύλου και η μεταναστευτική πολιτική αποκτούν κοινοτικό χαρακτήρα και η ρύθμιση αυτών των τομέων πραγματοποιείται σε επίπεδο ΕΕ.
- ❖ Σύνοδος Τάμπερε (1999): θέσπιση κοινού ευρωπαϊκού συστήματος για το άσυλο, αντιμετώπιση μεταναστευτικών ροών, συνεργασία με τις χώρες απ' όπου προέρχονται οι μετανάστες, υιοθέτηση πολιτικών ένταξης των μεταναστών με νόμιμη διαμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αντιμετώπιση παράτυπης μετανάστευσης.
- ❖ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάακεν (2001): έγινε επανάληψη των στόχων και των κατευθυντήριων γραμμών που είχαν οριστεί στο Τάμπερε. Αρχικά, δόθηκε ιδιαίτερη σημασία σε ζητήματα διαχείρισης του μεταναστευτικού και από τις ίδιες τις χώρες αποστολής, μέσω της Έκθεσης του 2001 «Κοινή Μεταναστευτική Πολιτική για την Παράνομη Μετανάστευση». Τέλος, έγινε επισήμανση της καθυστέρησης εφαρμογής της κοινής ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής.
- ❖ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης (2002): δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην αναγκαιότητα ελέγχου των μεταναστευτικών ροών από τα κράτη μέλη, ο οποίος έλεγχος πρέπει να τηρεί το δίκαιο και τη συνεργασία με τις χώρες προέλευσης και υποδοχής. Επίσης, τονίστηκε το ζήτημα της παράνομης μετανάστευσης και της αναγκαιότητας εξασφάλισης των εξωτερικών συνόρων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου αφορούν τον τρόπο ισορρόπησης των δύο αξόνων της μεταναστευτικής πολιτικής (αστυνόμησης και ενσωμάτωσης).

- ❖ Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης (2003): η Ελληνική Προεδρία ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να πραγματοποιεί ετήσια έκθεση για την μετανάστευση, καθώς έχει θέσει το φαινόμενο της μετανάστευσης ως βασική προτεραιότητα, διότι αναγνωρίζει τη σημασία του αλλά και την αναγκαιότητα χάραξης μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής. Επίσης, προτείνεται η σύσταση ευρωπαϊκής υπηρεσίας προστασίας των συνόρων (FRONTEX) που πραγματοποιείται το 2005. Τέλος, κρίνεται αναγκαία η ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία (αγορά εργασίας, υγεία).
- ❖ Συμβούλιο των Βρυξελλών (2003): συνεργασία στα κοινά σύνορα, αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης που πραγματοποιείται μέσω θαλάσσης, έλεγχος της μετανάστευσης.
- ❖ Το Πρόγραμμα της Χάγης (2005-2010): πολυετές πρόγραμμα που στηρίζεται σε πέντε προτεραιότητες: α) θεμελιώδη δικαιώματα, β) εξάλειψη τρομοκρατίας, γ) πολιτικές διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών, δ) έλεγχος εξωτερικών συνόρων, ε) κοινό σύστημα ασύλου.
- ❖ Συμβούλια των Βρυξελλών 2005/2007/2008: Στο Συμβούλιο των Βρυξελλών το 2005 τονίζεται η σημασία που παρουσιάζουν τα θέματα της μετανάστευσης τόσο για την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και για τα κράτη μέλη της: αντιμετώπιση και εξάλειψη της λαθρομετανάστευσης, χρηματοδότηση, συνεργασία μεταξύ όλων των χωρών που λαμβάνουν μέρος. Στο Συμβούλιο των Βρυξελλών το 2007, ιδρύεται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών (2007-2013). Στο Συμβούλιο των Βρυξελλών το 2008, εγκρίνεται το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Μετανάστευση και το Άσυλο. Βασικά στοιχεία του είναι η διαχείριση της νόμιμης μετανάστευσης, η εξάλειψη της παράνομης, η φύλαξη των συνόρων και το άσυλο.
- ❖ Συνθήκη Λισαβόνας (2009): καταργεί τη δομή πυλώνων στην ΕΕ και τα ζητήματα ασύλου και μετανάστευσης εντάσσονται στο «χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης». Με άλλα λόγια, αναπτύσσεται κοινή πολιτική σε θέματα ασύλου, επικουρικής προσωρινής προστασίας, έτσι ώστε να τηρείται το κατάλληλο καθεστώς για κάθε περίπτωση.
- ❖ Πρόγραμμα Στοκχόλμης (2010-2014): πολυετές πρόγραμμα που αντικαθιστά τα δύο προηγούμενα προγράμματα (Τάμπερε και Χάγης) και γίνεται καθορισμός του πλαισίου πολιτικής για το άσυλο, τη μετανάστευση και την κοινή μεταναστευτική πολιτική, το οποίο πρέπει να βασίζεται σε σφαιρική θεώρηση του φαινομένου της μετανάστευσης. Κύριος στόχος είναι η διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η προστασία του πολίτη (δικαιοσύνη-ελευθερία-ασφάλεια).

4.2.2. Το βασικό πλαίσιο για το Άσυλο

- ❖ Κανονισμός Δουβλίνου I: Θεσπίστηκε το 1990 και τέθηκε σε ισχύ το 1997. Συμμετείχαν 12 κράτη και αποτελεί μια νομοθετική πράξη διεθνούς κλίμακας, δηλαδή δεν αφορούσε κομμάτι της έννομης τάξης της Κοινότητας. Το βασικό κριτήριο για τον καθορισμό αρμόδιου κράτους για τη διαχείριση του είναι η αρχή της αλληλεγγύης και βασική ιδέα είναι ότι μπορεί να γίνει μόνο μια αίτηση από τον αιτούντα άσυλο. Έτσι, διασφαλίζεται ταχύτερη πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου και εξασφαλίζεται η μη κατάχρηση του συστήματος, καθώς ένα μόνο κράτος είναι αρμόδιο για την εξέταση της αίτησης και κατά κύριο λόγο είναι εκείνο που στην είσοδο του αιτούντα στην ΕΕ έχει διαδραματίσει το πιο σημαντικό ρόλο.
- ❖ Κανονισμός Δουβλίνου II: υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 2003 και προσδιορίζει ποιο κράτος της ΕΕ έχει την αρμοδιότητα για την εξέταση μιας αίτησης ασύλου μέσω των θεσμοθετημένων κριτηρίων και μηχανισμών. Τα κριτήρια ομαδοποιούνται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, η πρώτη που αφορά την αρχή της οικογενειακής επανένωσης και η δεύτερη που αφορά την είσοδο και διαμονή στα κράτη της ΕΕ.
- ❖ Κανονισμός Δουβλίνου III: θεσπίστηκε το 2013 και αντικατέστησε τον προηγούμενο κανονισμό. Συμμετέχουν 30 κράτη και βασίζεται στους δύο προηγούμενους κανονισμούς.
- ❖ Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ): λειτουργεί από το 1999 με βασικό σκοπό να διευκολύνει την πρόσβαση στις διαδικασίες χορήγησης ασύλου για εκείνους που χρειάζονται προστασία (ίδιες ευκαιρίες σε όλη την Ένωση) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014).

4.2.3. Οδηγίες για το Άσυλο

- ❖ Οδηγία 2003/86/ΕΚ-δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης: θέτει μια κοινή ευρωπαϊκή βάση για τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη κατά την άσκηση του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης από τους υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν νόμιμη διαμονή στην εκάστοτε χώρα.
- ❖ Οδηγία 2003/109/ΕΚ-καθεστώς για τους επί μακρόν διαμένοντες: κοινή ευρωπαϊκή βάση για τις προϋποθέσεις απόκτησης του καθεστώτος για τους επί μακρόν διαμένοντες και αποτελεί ένα πρώτο βήμα για την κοινωνική ένταξη των μεταναστευτικών πληθυσμών, παρέχοντας ίσες ευκαιρίες με τον γηγενή πληθυσμό, ενώ ταυτόχρονα θέτει τους απαραίτητους όρους για τη

μετακίνησή τους σε οποιαδήποτε χώρα της ΕΕ. Εφαρμόζεται από τις 23/01/2004.

- ❖ Οδηγία 2004/83/ΕΚ-αναγνώριση ως πρόσφυγες ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους: στόχος είναι η «αναγνώριση υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους» (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2004), ενώ παράλληλα εξασφαλίζει τα δικαιώματα και την προστασία.
- ❖ Οδηγία 2005/85/ΕΚ-προδιαγραφές για το καθεστώς του πρόσφυγα: θέτει την κοινή ευρωπαϊκή βάση για τις ελάχιστες προδιαγραφές και διαδικασίες των κρατών της ΕΕ αναφορικά με τη χορήγηση ή ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα, συνιστώντας κατά αυτό τον τρόπο ένα πρώτο μέτρο για την διαδικασία παροχής ασύλου.
- ❖ Οδηγία 2008/115/ΕΚ-περί επιστροφής των παρανόμως διαμενόντων: θέτει την κοινή ευρωπαϊκή βάση για τις ελάχιστες προδιαγραφές αναφορικά με τις διαδικασίες περί επιστροφής των παρανόμως διαμενόντων και είναι απαραίτητο στοιχείο για την καλή διαχείριση της μεταναστευτικής πολιτικής. Πιο αναλυτικά, τα κράτη πραγματοποιούν τη διαδικασία με δίκαιο και με διαφανή τρόπο, ενώ η διεθνής συνεργασία είναι βασική προϋπόθεση.

4.2.4.Οδηγία 2011/95/ΕΕ

«Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας» (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2011).

Η εν λόγω οδηγία αναδιατυπώνει και αντικαθιστά την Οδηγία 2004/83/ΕΚ, ενώ τα άρθρα που προστέθηκαν έχουν ισχύ από τις 22/12/2013. Επικεντρώνεται στο ποιος μπορεί βάση των προϋποθέσεων που υφίστανται να χαρακτηριστεί ως πρόσφυγας (δίωξη) ή ως πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία, ενώ αναφέρεται επίσης και στο περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας (κίνδυνος, απειλή, βλάβη). Στόχος είναι λόγω των διαφορών που υπάρχουν στη νομοθεσία να μειωθεί η μετακίνηση ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ. Η οδηγία σημειώνει ότι το κράτος ή οι οργανώσεις (διεθνής οργανισμοί) είναι οι αρμόδιοι φορείς για να παρέχουν προστασία στους υπηκόους τρίτων χωρών κατά τη δίωξη ή όταν υφίσταται κίνδυνος της σωματικής τους ακεραιότητας. Υπογραμμίζει ότι η παρεχόμενη προστασία πρέπει να είναι πάγια και αμετάβλητη και να αποδίδεται σε ικανοποιητικό βαθμό από τους αρμόδιους φορείς, ενώ πρέπει να είναι προσβάσιμη στον αιτών.

Τα δικαιώματα που παρέχονται στον αιτών διεθνούς προστασίας μέσω της οδηγίας είναι τα εξής:

- δικαίωμα να μην εκδιωχθεί από τη χώρα υποδοχής και να μην γίνει η διαδικασία της επαναπροώθησης στη χώρα προέλευσής του,
- διασφάλιση της οικογενειακής ενότητας,
- παροχή καταλυμάτων,
- δικαίωμα στην αγορά εργασίας,
- δικαίωμα στην εκπαίδευση,
- δικαίωμα στην κίνηση των διαδικασιών για την αναγνώριση αλλοδαπών πτυχιών,
- παροχή υπηρεσιών με σκοπό την ομαλή ένταξη μέσα στο κοινωνικό σύνολο,
- σε επίπεδο κοινωνικής βοήθειας να αντιμετωπίζεται με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίζεται ο γηγενής πληθυσμός,
- δικαίωμα να κυκλοφορούν ελεύθερα μέσα στη χώρα υποδοχής,
- έκδοση αδειών διαμονής και κατάλληλων εγγράφων για να μπορούν να ταξιδέψουν,
- δικαίωμα εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων από κηδεμόνα ή από άλλη κατάλληλη μορφή εκπροσώπησης,
- παροχή πληροφοριών στη γλώσσα που μιλούν οι πρόσφυγες και οι δικαιούχοι επικουρικής προστασίας,
- σε περίπτωση που κρίνεται απαραίτητος ο επαναπατρισμός, παρέχεται η κατάλληλη βοήθεια (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2011).

4.2.5.ΕΕ και Μεταναστευτική Κρίση από το 2015 έως σήμερα

Η Μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται σε όλες τις ιστορικές περιόδους, όμως τα έτη 2015 και 2016 παρατηρήθηκε μια άνευ προηγουμένου εισροή μεταναστών και προσφύγων. Χαρακτηριστικά, οι άνθρωποι που μπήκαν στην ΕΕ ξεπέρασαν το ένα εκατομμύριο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017). Η ΕΕ έχει συμφωνήσει σε διάφορα μέτρα για να μπορέσει να αντιμετωπίσει αυτό το φαινόμενο όπως θα αναλύσουμε παρακάτω.

4.2.6.Μορφές Συνεργασίας για την αντιμετώπιση της Μεταναστευτικής Κρίσης

4.2.6.1. Europol (1999)

Η Europol (European Police Office) ή αλλιώς Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία, ιδρύθηκε το 1999, η έδρα της βρίσκεται στη Χάγη και έχει ως έργο να επιβάλλει το νόμο για την καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας και να ισχυροποιήσει την ασφάλεια στην Ευρώπη. Η ανησυχία που επικρατεί στην ΕΕ αναφορικά με τον υψηλό αριθμό θυμάτων και μεταναστών που θέτουν σε ρίσκο τη

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

ζωή τους κατά τη προσπάθεια τους να εισέλθουν στην Ευρώπη, σε συνδυασμό με τον υψηλό αριθμό παράτυπων συνοριακών διελεύσεων, δημιουργεί την ανάγκη αντιμετώπισης κάθε μορφής παράνομης διακίνησης μεταναστών που χαρακτηρίζεται ως μια σοβαρή μορφή οργανωμένου εγκλήματος. Έτσι, η Europol σε συνεργασία με άλλους οργανισμούς της ΕΕ συμβάλλει στην αντιμετώπιση του φαινομένου (Europol, αχρ.).

4.2.6.2. The European Union's Judicial Cooperation Unit-Eurojust (2002)

Η Eurojust είναι μια μονάδα δικαστικής συνεργασίας που δημιουργήθηκε το 2002 με την απόφαση 2002/87/ΔΕΥ του Συμβουλίου, η έδρα της βρίσκεται στη Χάγη και έχει ως έργο να συμβάλλει στην ασφάλεια σε ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και έχει ως βασική αρμοδιότητα την εξάλειψη των σοβαρών εγκλημάτων. Η Eurojust στηρίζει τα κράτη μέλη για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του εμπορίου λαθρομεταναστών και του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο (Eurojust, αχρ.).

4.2.6.3. Frontex (2004)

Ο Frontex (European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders) είναι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός που διαχειρίζεται την επιχειρησιακή συνεργασία στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της ΕΕ και συστάθηκε το 2004. Με άλλα λόγια, έχει ως αρμοδιότητα την εκπαίδευση των εθνικών συνοριακών φυλακών, την εποπτεία ερευνών που αφορούν τον έλεγχο και την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων, την τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή στα εξωτερικά σύνορα όπου χρειάζεται και την στήριξη των κρατών κατά την οργάνωση κοινών επιχειρήσεων επαναπατρισμού. Έτσι, μέσω της Frontex ενισχύεται η ασφάλεια των συνόρων των κρατών μελών.

4.2.6.4. Immigration Liaison Officers Network-ILO (2004)

Ο Αξιωματικός -Σύνδεσμος Μετανάστευσης (ILO) είναι ένας αντιπρόσωπος από ένα κράτος μέλος της ΕΕ και τοποθετείται στο εξωτερικό από τις υπηρεσίες μετανάστευσης προκειμένου να δημιουργήσει και να διατηρήσει επαφές με τις αρχές της χώρας υποδοχής, με σκοπό να συμβάλει στην πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, των παράνομων μεταναστών και τη διαχείριση της νόμιμης μετανάστευσης.

4.2.6.5. European Asylum Support Office-EASO (2010)

Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης Ασύλου-EASO αποτελεί ανεξάρτητο κέντρο εμπειρογνωμοσύνης σε θέματα ασύλου και ιδρύθηκε το 2010. Έργο του είναι να εφαρμόζεται το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ), ενδυναμώνοντας τη συνεργασία σε ζητήματα ασύλου και συμβάλλοντας στην εκπλήρωση των ευρωπαϊκών και διεθνών υποχρεώσεων από τα κράτη μέλη για την παροχή προστασίας στα άτομα που έχουν ανάγκη (EASO, 2014).

4.2.6.6. European Border Surveillance System-Eurosur (2013)

Η Eurosur δημιουργήθηκε το 2013 και έχει ως έργο της τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και του Frontex. Απώτερος σκοπός είναι εξάλειψη της παράνομης μετανάστευσης, του εγκλήματος και η ισχυροποίηση της ασφάλειας και της διάσωσης των μεταναστών.

4.2.6.7. European Border and Coast Guard Agency (2016)

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Διαφύλαξης Συνόρων και Ακτογραμμών ιδρύθηκε το 2016, η έδρα του βρίσκεται στη Βαρσοβία και έχει ως έργο του τον έλεγχο και την ασφάλεια των συνόρων του χώρου Σένγκεν, σε συνεργασία πάντα με τις εθνικές αρχές των κρατών μελών Σένγκεν.

4.2.7.Επιχειρήσεις από το 2015 έως σήμερα

4.2.7.1.Επιχείρηση ΘΕΜΙΣ-Ιταλία

Η επιχείρηση ΘΕΜΙΣ είναι μια συνεργασία της Ιταλίας με την FRONTEX που ξεκίνησε το 2018 (αντικαθιστώντας την επιχείρηση «Τρίτων»), με σκοπό την υποστήριξη των συνοριακών ελέγχων, την επιτήρηση, την έρευνα και τη διάσωση στην Κεντρική Μεσόγειο. Με άλλα λόγια, η επιχείρηση ΘΕΜΙΣ αποσκοπεί στην βελτίωση της αντιμετώπισης τόσο των μεταναστευτικών ροών όσο και στην ενίσχυση του εντοπισμού τρομοκρατών.

4.2.7.2.Επιχείρηση POSEIDON-Ελλάδα

Η επιχείρηση ΠΟΣΕΙΔΩΝ είναι μια συνεργασία της Ελλάδας με την Frontex που ξεκίνησε το 2015, με σκοπό την παροχή τεχνικής βοήθειας για να ενισχυθεί η επιτήρηση των συνόρων, να μειωθούν οι απώλειες στη θάλασσα και να διευκολυνθεί η ταυτοποίηση. Παράλληλα, παρέχεται βοήθεια στις ελληνικές αρχές αναφορικά με τις επιχειρήσεις επιστροφής και επανεισδοχής.

4.2.7.3.Επιχείρηση SOPHIA

Η επιχείρηση SOPHIA ξεκίνησε το 2015 και βασικός σκοπός της είναι συμβάλλει στο περιορισμό της παράνομης διακίνησης των μεταναστών και εμπορίας ανθρώπων που λαμβάνει χώρα στο νότιο τμήμα της Κεντρικής Μεσογείου. Έτσι, συμβάλλει στην προσπάθεια να επανέλθει η Λιβύη στη σταθερότητα και στην ασφάλεια, ενώ παράλληλα εξασφαλίζει ναυτική ασφάλεια στην ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της ΕΕ, 2018). Η επιχείρηση παρατάθηκε έξι μήνες ακόμα και ισχύει έως τα τέλη Μαρτίου του 2020.

4.2.8.Χρηματοδότηση

4.2.8.1.Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης Μεταναστών (TAME)

Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης Μεταναστών δημιουργήθηκε το 2014 (Κανονισμός ΕΕ αρ. 516/2014). Κύριος στόχος είναι η αντιμετώπιση των μεταναστευτικών ροών, η συγκρότηση μιας κοινής μεταναστευτικής πολιτικής, η απόδοση ασύλου, η στήριξη της νόμιμης μετανάστευσης, καθώς επίσης και η δημιουργία μέτρων για την επιστροφή και τον επαναπατρισμό.

4.2.8.2.Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων (ΤΕΣ)

Το Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων δημιουργείται βάσει του γενικού προγράμματος «Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών» για τη περίοδο 2007-2013, με εγκεκριμένα κονδύλια ύψους 1820 εκ. ευρώ. Βασικοί στόχοι του είναι η αποτελεσματική διοικητική οργάνωση, η αποτελεσματική διαχείριση των ροών στα εξωτερικά σύνορα, η ενιαία εφαρμογή της νομοθεσίας και τέλος η βελτίωση της δραστηριότητας των προξενικών υπηρεσιών.

4.2.8.3.Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων (ΕΤΠ)

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων εντάσσεται και αυτό στο πλαίσιο του γενικού προγράμματος «Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών» δημιουργείται για την περίοδο 2008-2013 και το ύψος των εγκεκριμένων κονδυλίων είναι 614 εκ. ευρώ. Στόχος του ΕΤΠ είναι η επικουρική προστασία, η προσωρινή προστασία και η επανεγκατάσταση του ατόμου εκείνου που έχει οριστεί ως πρόσφυγας.

4.2.8.4.Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης (ΕΤΑΕ)

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών εντάσσεται και αυτό στο πλαίσιο του γενικού προγράμματος «Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών» και δημιουργείται για την περίοδο 2007-2013 με προϋπολογισμό 825 εκατ. ευρώ. Βασικοί στόχοι του είναι η χρηματοδότηση εθνικών και ευρωπαϊκών δράσεων με κύριο σκοπό να απλοποιήσουν και να διευκολύνουν την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στις χώρες υποδοχής.

4.2.8.5.Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφής

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφής εντάσσεται και αυτό στο πλαίσιο του γενικού προγράμματος «Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών» και δημιουργείται για την περίοδο 2008-2013. Βασικός στόχος είναι να στηρίξει τις προσπάθειες που λαμβάνουν χώρα στα κράτη-μέλη αναφορικά με την διαδικασία επιστροφής και επιδιώκει μια ολοκληρωμένη διαχείριση του ζητήματος.

4.2.9.Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας (18 Μαρτίου 2016)

Οι συναντήσεις που έχουν πραγματοποιηθεί ανάμεσα στα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και την Τουρκία αφορούν την εμβάθυνση των σχέσεων ΕΕ-Τουρκίας, ενώ παράλληλα αποσκοπούν στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης. Το Μάρτιο του 2016 η Τουρκία συμφωνεί στο να αποδέχεται την επιστροφή των ατόμων από την Ελλάδα (που φθάνουν σε αυτή από τις 20 Μαρτίου του 2016 και μετά), που δεν υπάγονται σε διεθνή προστασία και γενικά όλων εκείνων των περιστατικών παράτυπης μετανάστευσης που λαμβάνουν χώρα στη τουρκική θάλασσα. Έτσι, συμφωνήθηκε η αύξηση των μέτρων κατά των διακινητών μεταναστών και αναγνωρίζεται η ανάγκη για πιο γρήγορες και πιο αποφασιστικές ενέργειες. Επιπρόσθετα, συμφωνήθηκε ότι για κάθε πρόσφυγα που θα επιστρέφει στη Τουρκία ένας Σύριος θα φεύγει από τη τελευταία για την Ευρώπη. Το κυρίως αντάλλαγμα είναι η χορήγηση 3 δισεκατομμυρίων ευρώ, η επιπλέον χρηματοδότηση για τους πρόσφυγες και την κάλυψη αναγκών τους, καθώς και η αναβάθμιση της τελωνειακής ένωσης μεταξύ ΕΕ-Τουρκίας.

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

4.3. Μεταναστευτική Πολιτική και Ελλάδα

4.3.1. Νομοθετικές Ρυθμίσεις

- ❖ N.4310/1929 «Εγκατάσταση και Κινητικότητα των Αλλοδαπών στην Ελλάδα, αστυνομικός έλεγχος διαβατηρίων, απελάσεις και μετακινήσεις-μεταθέσεις»: αποτελεί τον πρώτο νόμο που έγινε στην Ελλάδα και προσπαθούσε να αντιμετωπίσει το μεταναστευτικό φαινόμενο μετά την Μικρασιατική καταστροφή.
- ❖ N.1975/1991 «Είσοδος-έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις»: η σημασία του είναι μεγάλη και ουσιώδης γιατί αποτέλεσε τον πρώτο νόμο-μετά από τόσα χρόνια- που θεσπίστηκε για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές και να διακρίνει τους νόμιμους από τους παράτυπους μετανάστες. Ο νόμος συμπληρώθηκε με δυο ΠΔ 358/1997 και 359/1997. Αξιοσημείωτο είναι ότι για την καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης υπήρχε πενταετής ποινή φυλάκισης για όσους εισέρχονταν παράτυπα στα ελληνικά εδάφη. Ωστόσο, τα αποτελέσματά του ήταν πενιχρά κυρίως λόγω της έλλειψης συνεργασίας μεταξύ των φορέων.
- ❖ N.2910/2001 «Είσοδος και παραμονή Αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις»: σημαντικός ο ρόλος του, καθώς αποσκοπεί στην ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία (μέσα από διάφορους τομείς: αγορά εργασίας-εκπαίδευση-υγεία-κοινωνική προστασία). Ωστόσο, ο νόμος χαρακτηρίστηκε ανεπιτυχής λόγω της γραφειοκρατίας και του αυξημένου χρόνου που απαιτούσε η έκδοση των αδειών.
- ❖ N.3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια»: υπήρξε επίσης θεμελιώδους σημασίας για την ένταξη των μεταναστών και την επίλυση των ζητημάτων που χαρακτήρισαν το Ν.2910/2001 ως ανεπιτυχής.
- ❖ N.3536/2007 «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης»: αναθεωρείται ο προηγούμενος νόμος και επιχειρείται μια σχέση επικοινωνίας μεταξύ των δημόσιων υπηρεσιών και των μεταναστών, ώστε να διευκολυνθεί τόσο η διαδικασία χορήγησης των απαραίτητων εγγράφων, όσο και η ένταξη.

- ❖ N.3838/2010 «Σύγχρονες διατάξεις για την Ελληνική Ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις»: αναφέρεται σε όλα τα απαραίτητα στοιχεία που οφείλουν να συγκεντρώνουν οι μετανάστες που μένουν στη χώρα για να αποκτήσουν τόσο οι ίδιοι όσο και τα παιδιά τους την ελληνική ιθαγένεια. Χαρακτηριστικό του νόμου είναι ότι τον αμέσως επόμενο χρόνο κρίθηκε αντισυνταγματικός.
- ❖ N.3907/2011 «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ»: για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού φαινομένου ιδρύονται οι πρώτες υπηρεσίες με τις οποίες έρχονται σε επαφή οι μετανάστες και οι πρόσφυγες με την είσοδό τους στη χώρα.
- ❖ N.4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις»: παρεμβατικός χαρακτήρας στην ήδη υπάρχουσα νομοθεσία, επιχειρώντας να κάνει πιο ευέλικτες και απλές τις διαδικασίες της εισόδου, της παραμονής και της χορήγησης αδειών των μεταναστών.
- ❖ N.4375/2016 «Οργάνωση και Λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, , προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και την ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιאτύπωση), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις»: οδήγησε στη σύσταση υπηρεσιών και προσάρμοσε την ελληνική νομοθεσία σύμφωνα με την Οδηγία 2013/32/ΕΕ.

4.3.2.Οργάνωση Υπηρεσιών για το Άσυλο

Η Υπηρεσία Ασύλου ιδρύθηκε με τον ν.3907/2011 και αποτελείται από την Κεντρική Υπηρεσία, τα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου και τα Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου. Ρόλος της είναι η εποπτεία, η κατεύθυνση και η οργάνωση των πράξεων που υλοποιούνται και οι διαδικασίες που διεκπεραιώνονται από τα Γραφεία όσο και από τα Κλιμάκια Ασύλου.

α) Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου: στόχος είναι να εφαρμόζουν τους νόμους περί διεθνούς προστασίας. Ειδικότερα, τα Γραφεία αυτά είναι αρμόδια για τις αιτήσεις της διεθνούς προστασίας, τη χορήγηση των νομιμοποιητικών εγγράφων, τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων, καθώς επίσης και για να παραπέμπουν τους πρόσφυγες στην Αρχή Προσφύγων. Συνολικά υπάρχουν 12 Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου (Αττική, Λέσβο, Θράκη, Ρόδο, Θεσσαλονίκη, Σάμο, Δυτική Ελλάδα, Λέρο, Χίο, Κρήτη, Πειραιά, Άλιμος).

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

β) Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου: τα ίδια με τα παραπάνω ισχύουν και για τα Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου που είναι επίσης 12 στο σύνολο (χωρική διαφοροποίηση-Κως, Αμυγδαλέζα, Ξάνθη, Φυλάκιο, Κόρινθος, Ιωάννινα, Νίκαια, Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου εξέτασης Αιτήσεων Διεθνούς Προστασίας Υπηκόων Αλβανίας και Γεωργίας, Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου εξέτασης Αιτήσεων Διεθνούς Προστασίας Υπηκόων Πακιστάν, Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου εξέτασης Αιτήσεων Διεθνούς Προστασίας ποινικών κρατούμενων, Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου για τη ταχεία εξέταση αιτήσεων διεθνούς προστασίας, Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου δικαιούχων διεθνούς προστασίας).

4.3.3.Ελλάδα και Μεταναστευτική Κρίση από το 2015 έως σήμερα

Η πολιτική και οικονομική κατάσταση στα κράτη της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής δημιουργούν έντονες προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές. Συγκεκριμένα η Ελλάδα, βρέθηκε αντιμέτωπη με την εισροή τεράστιων πληθυσμών, που φέρουν διαφορετικές συμπεριφορές, θρησκείες και κουλτούρα. Η Ελλάδα αποδείχθηκε απροετοίμαστη και ανίκανη να αντιμετωπίσει αυτό το φαινόμενο.

4.3.4.Υποδοχή Προσφύγων

- 1) Κέντρα Πρώτης Υποδοχής (ΚΕΠΥ): η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής έχει ως αρμοδιότητα πρώτον, την υποδοχή των αλλοδαπών που έχουν εισέλθει ή και διαμένουν παράνομα στη χώρα με αποτέλεσμα να συλληφθούν και δεύτερον, την εξασφάλιση συνθηκών που σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και δικαιώματα. Μέσα στις διαδικασίες που πραγματοποιούνται στα ΚΕΠΥ είναι η διασφάλιση των άμεσων βιοτικών αναγκών, η εξακρίβωση τη ταυτότητας, η καταγραφή, ο ιατρικός έλεγχος, η ψυχολογική στήριξη και η ενημέρωση ευαίσθητων ομάδων (γυναίκες και ασυνόδευτα παιδιά) αναφορικά με τα δικαιώματά τους και τις υποχρεώσεις τους.
- 2) Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ): ανήκει στην Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής, Υποδοχής και Ασύλου και δημιουργήθηκε το 2016 με αρμοδιότητα να διαχειρίζεται αποτελεσματικά τους υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν εισέλθει παράνομα στη χώρα, με σεβασμό στην αξιοπρέπεια και στα δικαιώματά τους. Επίσης, η ΥΠΥΤ έχει την δυνατότητα να ιδρύσει Δομές Φιλοξενίας για να φιλοξενήσει τους αιτούντες άσυλο ή τους υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες. Βασικός στόχος της εκάστοτε δομής εκτός από την παροχή στέγασης είναι η εξασφάλιση της εκπαίδευσης και η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.

3) Περιφερειακές Υπηρεσίες Υποδοχής και Ταυτοποίησης:

- Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ): αποσκοπούν τόσο στην εξασφάλιση διαμονής για τις πρώτες μέρες των υπηκόων τρίτων χωρών που διέρχονται παράνομα στη χώρα όσο και στην καταγραφή των στοιχείων και στην κάλυψη των ειδικότερων αναγκών των προσφύγων.
- Κινητές Μονάδες Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΜΥΤ): στην Ελλάδα έχουν συσταθεί (απόφαση 11.1/1460 (ΦΕΚ 1066/14.4.2013)) δύο Κινητές Μονάδες Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Αρμοδιότητα τους είναι η υλοποίηση διαδικασιών πρώτης υποδοχής στους υπηκόους τρίτων που συνελήφθησαν κατά την παράνομη είσοδό τους στην Ελλάδα. Επιπρόσθετα, αναλαμβάνουν την καταγραφή, τη ταυτοποίηση και τη λήψη βιομετρικών στοιχείων τους. Η πρώτη μονάδα δημιουργήθηκε στη Σάμο το 2013 και η δεύτερη στη Λέσβο την ίδια χρονιά (Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης, αχρ.).

4.3.5. Δομές και Χώροι Φιλοξενίας ή Κράτησης

- ❖ Δομές Φιλοξενίας-Hot spot: το μεγάλο μεταναστευτικό και προσφυγικό κύμα που ξέσπασε το 2015 βρήκε την ΕΕ απροετοίμαστη να το υποδεχτεί και να το αντιμετωπίσει, έπρεπε επομένως να ληφθούν άμεσα γρήγορα και αποτελεσματικά μέτρα για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού φαινομένου. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το 2015 έκτακτα μέτρα βασισμένα στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση. Ένα από τα μέτρα αυτά ήταν η δημιουργία των Hot spots στις χώρες που αποτελούν πύλες εισόδου της μεταναστευτικής και προσφυγικής κρίσης. Σκοπός των Hot spots ήταν η γρήγορη καταγραφή, ταυτοποίηση και λήψη των δακτυλικών αποτυπωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονταν στις χώρες της ΕΕ. Η δημιουργία των Hot spots γινόταν σε δύο περιπτώσεις: η πρώτη γινόταν μετά από αίτημα του κράτους που πληττόταν από τη μεταναστευτική κρίση, ενώ η δεύτερη μετά από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Για την υλοποίηση του έκτακτου αυτού μέτρου είναι απαραίτητη η συνεργασία ποικίλων υπηρεσιών της Ευρώπης (FRONTEX, EASO, Europol, Eurojust κλπ) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015). Τα δύο πρώτα κράτη όπου δημιουργήθηκαν Hot spots ήταν η Ελλάδα και η Ιταλία.

Ήδη, από το 2015 η Ελλάδα αποτελεί χώρα υποδοχής και φιλοξενίας μεταναστών και προσφύγων. Για την αντιμετώπιση των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών οι ελληνικές αρχές δημιούργησαν δομές και χώρους φιλοξενίας¹⁰ (στρατόπεδα, παλιά ξενοδοχεία κλπ.) σε όλη την επικράτεια. Το βάρος όμως έπεσε στα νησιά (τα πρώτα Hot spots: Λέσβος, Χίος, Σάμος, Κως,

¹⁰Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι δομές φιλοξενίας-Hotspot που δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα ακολούθησαν το πρότυπο και το έργο των ιταλικών δομών φιλοξενίας.

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

Λέρος) που ακόμα και σήμερα φιλοξενούν πολύ μεγάλο αριθμό μεταναστών και προσφύγων. Από το 2015 έως σήμερα-στην πλειοψηφία-στις δομές αυτές επικρατούν άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Οι δομές φιλοξενίας-Hot spots αποτελούν προτεραιότητα της χώρας, καθώς διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο σε ότι αφορά την υποδοχή, καταγραφή, και ταυτοποίηση των μεταναστευτικών πληθυσμών. Συγκεκριμένα, γίνεται ο διαχωρισμός μεταξύ παράνομων μεταναστών και αυτών που χρήζουν διεθνή προστασία, ενώ διασφαλίζεται η προστασία τόσο των ατόμων όσο και της κοινωνίας από τις συνέπειες έλευσης ομάδων από διαφορετικές εθνικότητες και θρησκευτικές αντιλήψεις. Τέλος, αποτελούν βασική προϋπόθεση για να ικανοποιηθούν οι υποχρεώσεις της χώρας μέσα στο πλαίσιο που έχει τεθεί από την ΕΕ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι μετά τη Συμφωνία της ΕΕ-Τουρκίας (2016) υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η ιδέα αναδιαμόρφωσης των Hot spots. Κύριος στόχος τους μετά τη Συμφωνία γίνεται η επιστροφή των προσφύγων προς τη Τουρκία και η αναδιαμόρφωση των Hotspots σε κλειστές εγκαταστάσεις.

- ❖ Προ-αναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης (ΠΡΟ.ΚΕ.ΚΑ): δημιουργούνται το 2015 και αποτελούνται από ειδικές εγκαταστάσεις κράτησης υπηκόων τρίτων χωρών, όπου έχουν εκδοθεί αποφάσεις σχετικά με την απέλαση και την επιστροφή τους και παραμένουν σε αυτά τα κέντρα μέχρι να ολοκληρωθεί η διαδικασία. Στη χώρα υπάρχουν συνολικά 8 προ-αναχωρησιακά κέντρα και βρίσκονται στις εξής περιοχές: α) Ταύρος, β) Αμυγδαλέζα, γ) Κόρινθος, δ) Παρανέστι Δράμας, ε) Ξάνθη, στ) Φυλάκιο Ορεστιάδας, ζ) Μόρια Λέσβου, η) Κως.

4.3.6.Συνεργασία με Οργανισμούς και Υπηρεσίες για την αντιμετώπιση της Μεταναστευτικής Κρίσης

- ✓ Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ): ιδρύεται το 1951 και λειτουργεί επίσημα από το 1952. Το 2016 ο ΔΟΜ ανακηρύχθηκε ως ο κορυφαίος οργανισμός για τη μετανάστευση έπειτα από τη συμφωνία που πραγματοποιήθηκε με τον ΟΗΕ. Ο Ελληνικός ΔΟΜ, είναι ιδρυτικό μέλος του ΔΟΜ και συνεργάζεται σε μεγάλο βαθμό με την ελληνική κυβέρνηση και την κοινωνία των πολιτών. Έργο τους είναι η βοήθεια και η υποστήριξη στους μετανάστες. Τα τελευταία χρόνια, λόγω της έντασης της μεταναστευτικής κρίσης, η παρουσία του στην Ελλάδα ενισχύθηκε σημαντικά, με κύριο έργο του την ένταξη των μεταναστών, την εθελοντική επιστροφή, την καταπολέμηση της ξενοφοβίας και του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων (ΔΟΜ, 2017).
- ✓ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες: ιδρύεται το 1950, μετά τον Β'ΠΠ (στην Ελλάδα το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας λειτουργεί από το 1952) και έκτοτε παρέχει βοήθεια και προστασία στους πρόσφυγες με

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

απώτερο σκοπό να διασφαλίζεται ότι κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να ζητά άσυλο και να βρίσκει καταφύγιο σε μια άλλη χώρα, που θα οδηγεί τελικά σε εθελοντικό επαναπατρισμό, τοπική ένταξη στη χώρα ασύλου ή την μετεγκατάσταση σε Τρίτη χώρα. Η Ύπατη Αρμοστεία συνεργάζεται με την Κυβέρνηση της Ελλάδας, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και με ΜΚΟ με στόχο την παροχή στέγασης σε διαμερίσματα και οικονομικής στήριξης με προπληρωμένες κάρτες στους πρόσφυγες και στους αιτούντες άσυλο (UNHCR, αχρ.).

- ✓ Υπηρεσία Ασύλου: αυτόνομη δομή που ιδρύθηκε με τον ν. 3907/2011, αποτελείται από την Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου και από τα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου, ενώ παρέχει διοικητική υποστήριξη στην Αρχή Προσφύγων και έχει ως έργο την παροχή ασύλου και διεθνούς προστασίας στους υπηκόους τρίτων χωρών που δεν επιθυμούν ή δεν μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα προέλευσής του (Υπηρεσία Ασύλου, αχρ.).
- ✓ Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής: από την αρχή της σύστασης του Υπουργείου (2016), τέθηκε ότι είναι αναγκαία η συγκρότηση μιας ενιαίας διοικητικής δομής που θα εξασφαλίζει το κεντρικό σχεδιασμό σε συνδυασμό με τον συντονισμό όλων των συναρμόδιων υπηρεσιών τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, με σκοπό να ασκείται ομοιόμορφα και αποτελεσματικά η μεταναστευτική πολιτική. Παράλληλα, έχει την δυνατότητα να χρηματοδοτείται αλλά και να του παρέχουν τεχνογνωσία φορείς όπως ΜΚΟ, Διεθνείς Οργανισμοί και η ΕΕ. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ζήτημα της ένταξης των μεταναστευτικών πληθυσμών παρουσιάζει έντονη συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου και της Αυτοδιοίκησης, καθώς διαμορφώνει προτάσεις και πολιτικές που έχουν ως αφετηρία την τοπική κοινωνία και υιοθετούνται από τις τοπικές αρχές (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019). Με άλλα λόγια, οι δημοτικές αρχές παρέχουν σε συνεργασία με το Υπουργείο μια ποικιλία κοινωνικών υπηρεσιών. Στις εθνικές εκλογές του 2019 και με την άνοδο της Νέας Δημοκρατίας στην εξουσία έγινε μεταφορά του χαρτοφυλακίου της Μεταναστευτικής Πολιτικής στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.
- ✓ Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ): συνεργασία μεταξύ άλλων αρμόδιων αρχών και φορέων αλλά και με τους οργανισμούς της Frontex και το EASO, για θέματα που αφορούν την ταυτοποίηση, την εξακρίβωση και την εξωτερική διαφύλαξη.
- ✓ Ελληνική Αστυνομία: μέχρι το 2013 είχε καθοριστικό ρόλο για την καταγραφή των μεταναστών που εισέρχονταν στην Ελλάδα. Έπειτα συστάθηκαν τα ΚΕΠΥ όπου ανέλαβαν το συγκεκριμένο έργο.
- ✓ Λιμενικό Σώμα-Ελληνική Ακτοφυλακή: σώμα ασφαλείας υπεύθυνο για τη θαλάσσια περιοχή της Ελλάδας, την εποπτεία των λιμανιών της χώρας, τα λιμενικά έργα και εγκαταστάσεις και τη διάσωση των μεταναστών και των

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

προσφύγων που βρίσκονται μέσα σε αυτή και ζητάνε βοήθεια. Με τη διάσωσή τους, το λιμενικό σώμα καταγράφει τα στοιχεία και έπειτα αναλαμβάνει η ελληνική αστυνομία εκτός αν στις περιοχές αυτές υπάρχουν ΚΕΠΥ. Το Λιμενικό Σώμα έπαιξε σημαντικό ρόλο στη μεταναστευτική και προσφυγική κρίση, καθώς την περίοδο κορύφωσης της μεταναστευτικής κρίσης διέσωσε μεγάλο αριθμό μεταναστών και προσφύγων που κινδύνευαν στη θάλασσα (Αρχηγείο Λιμενικού Σώματος, 2016).

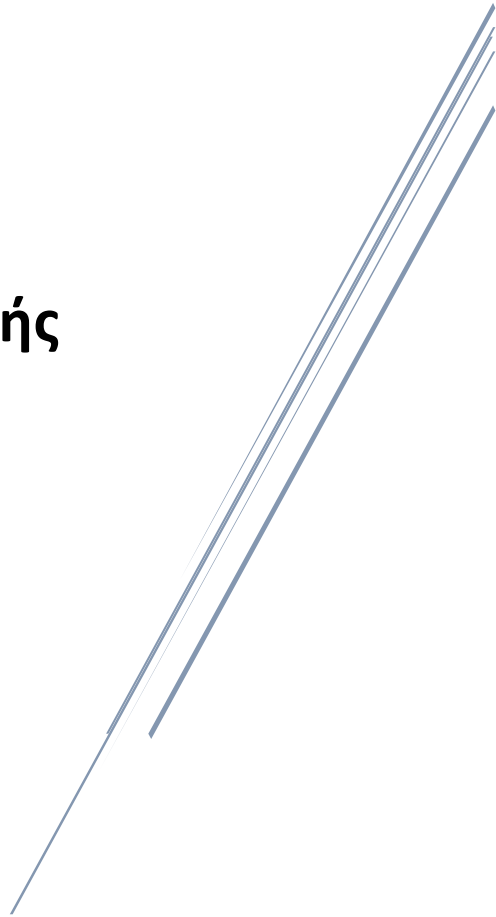
4.3.7.Ο ρόλος των ΜΚΟ

Κατά την περίοδο 2015-2016 η κοινωνία των πολιτών στην Ελλάδα-όπου συμπεριλαμβάνονται οι ΜΚΟ, οι σύλλογοι, οι οργανώσεις πολιτών, μεταναστών και προσφύγων και τέλος οι εθελοντές-ήταν ιδιαίτερα δραστήρια και συνέβαλε στην υποδοχή και στην κάλυψη βασικών αναγκών του μεταναστευτικού πληθυσμού. Η υπό-ενότητα αυτή αναφέρεται επιγραμματικά στις ΜΚΟ που συνέδραμαν στη προσπάθεια αντιμετώπισης της μεταναστευτικής και προσφυγικής κρίσης.

- ❖ Action Aid Hellas: συστάθηκε το 1998, με σκοπό να συνδέσει τους ανθρώπους από την Ελλάδα με παιδιά από τρίτες χώρες μέσω της Αναδοχής, ενώ παράλληλα στήριζε εκείνες τις κοινότητες για να υλοποιηθούν έργα υποδομής, για να βελτιωθεί η διαβίωση των ατόμων. Το 2018, είκοσι χρόνια αργότερα, έχοντας αποκτήσει γνώση και εμπειρία ξεκινάει το Πρόγραμμα Προστασίας και Ενδυνάμωσης που απευθύνεται σε γυναίκες πρόσφυγες οι οποίες κατοικούν στην Αθήνα (ActionAid, 2018).
- ❖ Praksis: λειτουργεί από το 1996 με στόχο την αντιμετώπιση του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού, ενώ παράλληλα υπερασπίζεται τα ατομικά και κοινωνικά τους δικαιώματα. Η Praksis συνεργάζεται με την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής και παρέχει επισιτιστική βοήθεια και ιατρική φροντίδα στους μετανάστες και στους πρόσφυγες. Συγκεκριμένα, δραστηριοποιείται στην Ειδομένη, στην Αθήνα, και στα νησιά που αντιμετωπίζουν εντονότερα τη μεταναστευτική-προσφυγική κρίση (Χίο, Σάμο, Λέσβο, Λέρο και Κω) (Praksis, αχρ.).
- ❖ ΚάρITAS Ελλάς: είναι ένα δίκτυο Κοινωνικής Αλληλέγγυας και Συνεργατικής Οικονομίας στην Αθήνα και λειτουργεί από το 1978. Κύριο έργο της είναι η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, η λήψη μέτρων για την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τη συνεργασία με άλλες ΜΚΟ, φορείς και φιλανθρωπικά σωματεία. Το 1^ο Πρόγραμμα Έκτακτων Αναγκών (ΕΑ026/2015) έχει ως στόχο την κάλυψη άμεσων αναγκών των προσφύγων καθ'όλη την περίοδο από την είσοδο στην Ελλάδα μέχρι την μετάβαση τους στα σύνορα της Ειδομένης και έκτοτε ακολούθησαν και άλλα προγράμματα για να αντιμετωπίσουν τη μεταναστευτική-προσφυγική κρίση, με κύριο στόχο τη σίτιση και τη φιλοξενία.

- ❖ Άρσις: ιδρύθηκε το 1992 και έκτοτε παρέχει υποστήριξη σε παιδιά και νέους 15 έως 21 χρονών, ενώ παράλληλα προασπίζεται τα δικαιώματά τους. Στην Άρσις ανήκει το «Πρόγραμμα Re – Generations» το οποίο επικεντρώνεται στους ανήλικες πρόσφυγες που έφτασαν στην Ελλάδα και στην πορεία τους προς την ενηλικίωση.
- ❖ Αντιγόνη: ιδρύθηκε το 1993 και είναι ένα κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης και η ενασχόληση του αφορά ζητήματα σχετικά με τον ρατσισμό, τις διακρίσεις, τα ανθρώπινα δικαιώματα κτλ. Λόγω της αυξανόμενης ροής μεταναστευτικών πληθυσμών οι έρευνες που πραγματοποιεί η Αντιγόνη είναι ικανές να αντιμετωπίσουν την άνοδο του ρατσισμού στην Ελλάδα.
- ❖ Κέντρο Αλληλεγγύης Αθήνας (Solidarity Now): ιδρύθηκε το 2014 με σκοπό να παρέχονται από οργανώσεις δωρεάν υπηρεσίες, όπως πρωτοβάθμιας υγείας, νομικής υποστήριξης, ενημέρωση για επανένταξη στην αγορά εργασίας τόσο Έλληνες όσο πρόσφυγες και μετανάστες που βρίσκονται σε ανάγκη.
- ❖ Γιατροί Χωρίς Σύνορα: παρέχουν βοήθεια σε επίπεδο ιατρικής από το 1996 και για να συμβάλουν στην αντιμετώπιση του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ελλάδα, από το 2014 παρέχουν υπηρεσίες υγείας σε κέντρα κράτησης μεταναστών.
- ❖ Γιατροί του Κόσμου: από το 2015 οι Γιατροί του Κόσμου βρίσκονται στην Ελλάδα και παρέχουν ποιοτικές ιατρικές υπηρεσίες στον αστικό ιστό για πρόσφυγες και μετανάστες.
- ❖ Ελληνική Επιτροπή Διεθνούς Αμνηστίας: το Ελληνικό Τμήμα είναι ένα από τα ιστορικότερα τμήματα της Διεθνούς Αμνηστίας και έχει έντονη πορεία στον αγώνα της ελληνικής κοινωνίας για το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου.
- ❖ Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες: ιδρύθηκε το 1989 με δραστηριοποίηση στο χώρο του ασύλου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κύριος στόχος του είναι να παρέχει προστασία και να διευκολύνει την ομαλή ένταξη του προσφυγικού πληθυσμού στη χώρα.
- ❖ Εταιρεία Κοινωνικής και Πολιτιστικής Στήριξης Παλινοστούντων Ομογενών «Νόστος» (Ε.Κ.Πο.Σ.Π.Ο ΝΟΣΤΟΣ): ιδρύθηκε το 1995 από τους τοπικούς ποντιακούς συλλόγους και την Ομοσπονδία Ποντιακών Σωματείων Νότιας Ελλάδος και δραστηριοποιείται σε ζητήματα που αφορούν την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και της ανεργίας των παλινοστούντων ομογενών πληθυσμών. Όμως, για να βοηθήσει στην αντιμετώπιση του προσφυγικού φαινομένου, παρέχει την κάλυψη πρώτων ειδών προς τους Ξενώνες Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο.

Κεφάλαιο 5: Ένταξη και Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των ΟΤΑ

5.1. Κοινωνική Ένταξη και Κοινωνική Ενσωμάτωση

5.1.1. Ορισμοί

Η κοινωνική ένταξη και η κοινωνική ενσωμάτωση αποτελούν δυο αναπόσπαστα στοιχεία για την πολιτική διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης, που συνδέονται μεταξύ τους καθώς πρώτα γίνεται η ένταξη και μετά η ενσωμάτωση μέσα στην κοινωνία, χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει ότι η ένταξη συνεπάγεται ενσωμάτωση (Κασιμάτη, 2000).

Ο όρος «κοινωνική ένταξη» («social integration») αναφέρεται στην αποδοχή των μεταναστών και προσφύγων από την κοινωνία υποδοχής, στη στήριξη και στη βοήθεια που τους παρέχεται, στην αναγνώριση και στο σεβασμό των δικαιωμάτων τους, στην παροχή υπηρεσιών, στη συμμετοχή τους μέσα στην κοινωνία και γενικότερα στις ίσες ευκαιρίες που οφείλουν να τους παρέχονται εξαλείφοντας τις κοινωνικές διακρίσεις. Πρόκειται για την ανάπτυξη μιας σχέσης σεβασμού και συντονισμένης εναρμόνισης μεταξύ των προσφύγων και της κοινωνίας υποδοχής. Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη 2019 ως «ένταξη» ορίζεται η προσαρμογή των μεταναστών μέσα στα νέα δεδομένα, ανθρώπων με διαφορετική κουλτούρα μέσα σε μία άγνωστη κοινωνία ως μέλη κοινωνικών δικτύων, ενώ ως «κοινωνική ένταξη» η αλληλενέργεια των μεταναστών και των υπηκόων των κρατών μελών για την ομαλή και εύρυθμη λειτουργία της τελευταίας με συνοχή και την επικράτηση της ειρήνης (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019).

Ο στόχος της κοινωνικής ένταξης είναι διττός: αφενός σε πρώτη φάση επικεντρώνεται στην υποδοχή και κοινωνικοποίηση των μεταναστών μέσα στην κοινωνία και αφετέρου σε επόμενο στάδιο, εστιάζει στην αποδοχή και στην ένταξη τους μέσα σε αυτήν. Καθοριστικοί παράγοντες για την επιτυχία της ένταξης των μεταναστών και των προσφύγων μέσα στο κοινωνικό σύνολο αποτελούν η πολιτική και τα μέτρα που λαμβάνονται και υλοποιούνται από τα θεσμικά όργανα, τις εθνικές και τις τοπικές αρχές, την κοινωνία των πολιτών, τις ΜΚΟ αλλά και η μεταξύ τους σχέση και συνεργασία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017). Αξίζει να σημειωθεί ότι τα μέτρα που λαμβάνονται και υλοποιούνται για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών και προσφύγων δεν είναι πάντα ίδια αλλά αλλάζουν σύμφωνα με την ένταση των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών.

Ο όρος «κοινωνική ενσωμάτωση» αναφέρεται στην απαραίτητη αλλοίωση κάποιων στοιχείων της ταυτότητας των μεταναστών που έχουν αποκτήσει από τη χώρα προέλευσης και στην υιοθέτηση νέων στοιχείων της χώρας υποδοχής ώστε να επηρεαστούν από αυτά και να συναποτελέσουν ένα ενιαίο σύνολο μέσα στην κοινωνία υποδοχής. Έτσι, μέσω της ενσωμάτωσης γίνεται μια προσπάθεια να επιτευχθεί μια κατάσταση που θα επιφέρει θετικά αποτελέσματα μέσα στην κοινωνία (Αμίτσης, Λαζαρίδη, 2001). Καθοριστικοί παράγοντες για την επιτυχία της κοινωνικής ενσωμάτωσης αποτελούν η σχέση που δημιουργείται μεταξύ των

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

μεταναστών και των προσφύγων και της χώρας υποδοχής (αρμονική συνύπαρξη) (Τσαλίκου, 2003) και η επιρροή που ασκεί η μια πλευρά στην άλλη (Βεντούρα, 2011).

5.1.2. Μοντέλα Ένταξης

Το μεταναστευτικό φαινόμενο αποτελεί ένα μεταβαλλόμενο φαινόμενο και γι' αυτό δεν έχει υιοθετηθεί ένα ενιαίο μοντέλο ένταξης των μεταναστών και των προσφύγων. Αντιθέτως, τα μοντέλα ένταξης μεταβάλλονται με τη χρονική περίοδο και τροποποιούνται για τις ανάγκες κάθε χώρας. Τα βασικά μοντέλα ένταξης είναι τρία: το αφομοιωτικό μοντέλο, το πολυπολιτισμικό μοντέλο και το μοντέλο της κοινωνικής ένταξης.

Το αφομοιωτικό μοντέλο έκανε την εμφάνισή του στις αρχές του 20^{ου} αιώνα (Σχολή του Σικάγου) (Βεντούρα, 2011) και έχει ως στόχο την ομοιογένεια. Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό οι μετανάστες οφείλουν να αποποιηθούν τα γνωρίσματα και τα πολιτισμικά στοιχεία που έχουν αποκτήσει από τη χώρα προέλευσης και να υιοθετήσουν τα γνωρίσματα της χώρας υποδοχής (θεωρώντας τα ανώτερα από αυτά της χώρας προέλευσης), καθώς επίσης και τον τρόπο ζωής της (Μωυσίδης, Παπαδοπούλου, 2011).

Το πολυπολιτισμικό μοντέλο είναι το μοντέλο που αποδέχεται την ύπαρξη διαφορετικών πληθυσμών που συνυπάρχουν και συμβιώνουν μέσα σε μια κοινωνία (λόγω της διαφορετικής καταγωγής, γλώσσας κλπ.) σεβόμενο πάντα τις αξίες και τα θεμελιώδη δικαιώματα τους και γι' αυτό επιχειρεί να διαχειριστεί τους πληθυσμούς αυτούς παρέχοντας ίσες ευκαιρίες. Το μοντέλο αυτό διακρίνεται στο α) συντηρητικό/φιλελεύθερο μοντέλο (μετανάστες ως καταναλωτές) και στο β) κοινωνικό μοντέλο (ανθρώπινα δικαιώματα).

Το μοντέλο της κοινωνικής ένταξης έχει ως στόχο την ομαλή λειτουργία μιας κοινωνίας. Αυτό επιτυγχάνεται με την κατανόηση και την επιρροή μεταξύ των δύο πλευρών: χώρα υποδοχής και μεταναστών-προσφύγων (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019).

5.1.3. Τομείς Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Ενσωμάτωσης

Η κοινωνική ένταξη και η κοινωνική ενσωμάτωση έχουν καθοριστική σημασία τόσο για την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας μιας κοινωνίας όσο και για την ίδια την πορεία των προσφύγων μέσα σε αυτή. Η κοινωνική ένταξη εσσωκλείει κυρίως το δημόσιο βίο και για αυτό οι βασικοί τομείς με τους οποίους ασχολείται είναι ο τομέας της εκπαίδευσης, ο τομέας της απασχόλησης και ο τομέας της υγείας. Αντίθετα, η κοινωνική ενσωμάτωση αφορά την οικογένεια, τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των μεταναστών και των κοινωνικών ομάδων της χώρας υποδοχής και τη θρησκεία.

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

Ωστόσο, κατά ποσό είναι επιτυχείς η κοινωνική ένταξη και η κοινωνική ενσωμάτωση εξαρτάται κυρίως από τρεις παράγοντες: α) από το χαρακτήρα της μετανάστευσης-επιθυμητή ή αναγκαστική διαδικασία-(ύπαρξη ή όχι επιθυμίας για υιοθέτηση στοιχείων της χώρας υποδοχής), β) από τη νομιμοποίηση της μετανάστευσης (η νόμιμη οδηγεί πιο εύκολα στην ένταξη, ενώ η παράνομη στη γκετοποίηση) και γ) από την ομοιότητα της χώρας προέλευσης με τη χώρα υποδοχής.

5.1.4.Η γλώσσα ως εργαλείο ένταξης

Με την είσοδο των μεταναστών στη χώρα υποδοχής η μητρική τους γλώσσα σταματάει να αποτελεί το εργαλείο επικοινωνίας αποτελώντας ένα ασύμβατο και περιττό στοιχείο μέσα στη νέα χώρα. Για την επικοινωνία των μεταναστών με τη χώρα υποδοχής και αντίστροφα, είναι αναγκαία η εκμάθηση της μητρικής γλώσσας της τελευταίας. Γιατί όμως η γλώσσα θεωρείται ως το μείζον εργαλείο που μπορεί να αποκτήσει κανείς;

«Αν μιλήσεις σε κάποιον στη γλώσσα που καταλαβαίνει, μιλάς στο μυαλό του, αν μιλήσεις στη γλώσσα του μιλάς στην καρδιά του» («If you talk to a man in a language he understands, that goes to his head, if you talk to him in his language, that goes to his heart») (Νέλσον Μαντέλα). Πράγματι, μέσω της γλώσσας ως εργαλείο επικοινωνίας έχουν τη δυνατότητα κοινωνικοποίησης, να ενταχθούν και να ενσωματωθούν με αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο μέσα στη νέα κοινωνία. Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες μπορούν να έρθουν 'πιο κοντά' με τους ανθρώπους της χώρας υποδοχής και να αναπτύξουν μια σχέση σεβασμού (ως προς τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αξίες)-κατανόησης (ως προς τα γεγονότα που έχουν προκαλέσει τη μετανάστευση και του τρόπου ζωής των πολιτών της χώρας υποδοχής)-οικειότητας (δημιουργία φιλικού κλίματος).

«Καμία χώρα δεν μπορεί να αναπτυχθεί πραγματικά, εκτός αν οι πολίτες της είναι μορφωμένοι» («No country can really develop unless its citizens are educated») (Νέλσον Μαντέλα). Μέσω της εκμάθησης της γλώσσας οι μετανάστες και οι πρόσφυγες γίνονται ικανοί να γνωρίσουν τη χώρα υποδοχής, την ιστορία, τον πολιτισμό, την κουλτούρα, και τις παραδόσεις της. Παράλληλα, μέσω της γλώσσας μπορούν να λάβουν και την απαραίτητη εκπαίδευση, ώστε να μην αποτελούν τροχοπέδη για την εξέλιξη της χώρας υποδοχής, αλλά να συμβάλλουν τόσο στην ανάπτυξη της χώρας όσο και στον ίδιο τους τον εαυτό. Αυτό επιτυγχάνεται κυρίως με την παροχή περισσότερων θέσεων εργασίας, και νέων ευκαιριών αυξάνοντας το εργατικό δυναμικό της κοινωνίας υποδοχής. Με αυτό τον τρόπο οι μετανάστες γίνονται ενεργά μέλη στην οικονομία της κοινωνίας καθώς πέρα από το εργατικό δυναμικό αποτελούν και τους καταναλωτές. Επομένως, έχει ίσως το σημαντικότερο βάρος, καθώς μέσα από την εκμάθηση της γλώσσας χαράζεται και η εξέλιξή τους μέσα στην κοινωνία.

5.2. Η Κοινωνία των Πολιτών

Η Κοινωνία των Πολιτών αποτελεί μια έννοια που δεν έχει έναν ενιαίο ορισμό, αλλά αντιθέτως μπορεί να αποκτήσει πολλές και διαφορετικές σημασίες με βάση τον τρόπο που χρησιμοποιείται. Απαρτίζεται από πολίτες που όχι απλώς δεν μένουν αδιάφοροι και αμέτοχοι, αλλά αντιθέτως δρουν ανεξάρτητα μέσα στο πλαίσιο της ομαδικότητας. Συνεργάζονται λοιπόν μεταξύ τους παίρνοντας οι ίδιοι πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση προβλημάτων και δραστηριοποιούνται ενεργά και αφιλοκερδώς μέσα στην κοινωνία χωρίς να περιμένουν το κράτος να λάβει αποφάσεις και να πάρει μέτρα για τη λύση των ζητημάτων αυτών. Στόχος είναι η παροχή βοήθειας και στήριξης στα αβοήθητα, ανυπεράσπιστα και πιο ευάλωτα μέλη μιας κοινωνίας. Η κοινωνία των πολιτών δε διοικείται από το κράτος αλλά έχει άμεση σχέση μαζί του, καθώς παρεμβαίνει σε ζητήματα μεταξύ του κράτους και των πολιτών. Τέλος, αποτελεί στοιχείο ενδυνάμωσης του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Ενδεικτικοί ορισμοί που έχουν δοθεί:

- ❖ «κοινωνία των πολιτών είναι οργανωμένες δραστηριότητες στο πλαίσιο μιας ανοικτής και δημοκρατικής κοινωνίας» (Μακρυδημήτρης, 2006)
- ❖ «Η Κοινωνία των Πολιτών αναφέρεται σε όλες τις μορφές κοινωνικής δράσης οι οποίες πραγματοποιούνται από άτομα ή ομάδες που δεν συνδέονται με το κράτος ούτε διοικούνται από αυτό» (Ευρωπαϊκή Ένωση, αχρ.).
- ❖ «Ενδιάμεσα στρώματα μεταξύ κυβερνώντων και κυβερνώμενων» (Μουζέλης, 2008).
- ❖ «Η Κοινωνία των Πολιτών καλύπτει ένα ευρύτατο φάσμα φορέων, συλλογικοτήτων και θεσμών, καθώς επίσης και ιδεών που σχετίζονται με τη νοηματοδότηση της δημοκρατίας, τη δημόσια σφαίρα, τον πλουραλισμό, την κοινωνική αλληλεγγύη και την ατομική ελευθερία» (Αφουξενίδης, 2015).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η έννοια «κοινωνία πολιτών» («civil society») έγινε αισθητή για πρώτη φορά το 1954 από τον Ρίτσαρντ Χούκερ (Άγγλος νομικός), ενώ τα σχετικά ζητήματα είχαν αναλυθεί και πολύ παλιότερα από τους Χομπς, Λοκ, Τόκβιλ, Σμιθ, Μάρξ, Χέγκελ, Γκράμσι (Παπασηλιόπουλος, 2002).

Στην Ελλάδα η κοινωνία των πολιτών μπορεί να λάβει διάφορες μορφές και κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι ομάδες με τοπικό χαρακτήρα. Ουσιαστικά πρόκειται για τα λεγόμενα «τοπικά δίκτυα αλληλεγγύης» (πχ ομάδες οικογενειών) που δραστηριοποιούνται αφιλοκερδώς μέσα στο χώρο της τοπικής κοινωνίας σε «επίπεδο γειτονιάς» (Αφουξενίδης, 2015) στηρίζοντας τα ευάλωτα μέλη της. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν οι φορείς, οι εθελοντικές οργανώσεις, οι ΜΚΟ, τα σωματεία, και γενικότερα οργανώσεις που δεν αποσκοπούν στο κέρδος και δραστηριοποιούνται κυρίως σε τοπικό επίπεδο πάνω σε τοπικά ζητήματα. Τέλος, στη τρίτη κατηγορία ανήκουν ποικίλοι φορείς και οργανώσεις. Το πρόβλημα σε αυτή την κατηγορία είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχει μια ξεκάθαρη εικόνα στη δράση του καθενός ξεχωριστά, με αποτέλεσμα να μην παράγεται αποτελεσματικό έργο μέσα

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

στη κοινωνία. Αυτό συμβαίνει διότι δεν υπάρχει η μεταξύ τους σχέση και η απαραίτητη γνώση για τις δράσεις του κάθε φορέα. Η κατηγορία αυτή αποτελεί τον λεγόμενο « *τρίτο τομέα*» (Αφουξενίδης, 2015).

5.3.Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Σύμφωνα με το άρθρο 102 του Συντάγματος τα τοπικά ζητήματα αποτελούν υποθέσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' (δήμοι) και β' (περιφέρειες) βαθμού. Οι δήμοι και οι περιφέρειες αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι για τη συγκρότηση της κοινωνίας, την οργάνωση και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων της τοπικής κοινωνίας, την οικονομική άνθηση τόσο της περιοχής όσο και των κατοίκων της, καθώς και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών « *οι δήμοι και οι περιφέρειες αποτελούν θεμελιώδη θεσμό του δημόσιου βίου των Ελλήνων*» (Υπουργείο Εσωτερικών, 2016). Με την πάροδο των χρόνων οι αρμοδιότητες των ΟΤΑ έχουν αυξηθεί σημαντικά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αρκετά απαιτητικών αρμοδιοτήτων αποτελεί η κοινωνική προστασία (πχ δικαιώματα, υγεία) που ανήκει στους ΟΤΑ από τα μέσα του 1980 (Hlepas, 2010). Επομένως, οι ΟΤΑ έχουν αναλάβει εξαιρετικής σημασίας αρμοδιότητες σε κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο. Παράλληλα, λόγω της γνώσης των τοπικών προβλημάτων και ζητημάτων που προκύπτουν οι ΟΤΑ είναι σε θέση να αναζητήσουν αποτελεσματικότερες λύσεις και αυτός είναι ένας από τους κύριους λόγους που θα μπορούσαν να 'παίζουν' καθοριστικό ρόλο στην ένταξη των μεταναστών-προσφύγων μέσα στην τοπική κοινωνία. Επομένως, οι ΟΤΑ θα μπορούσαν να έχουν το κεντρικό ρόλο για τη διαχείριση και την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού-προσφυγικού, καθώς πρόκειται για το επίπεδο εκείνο μέσα στο οποίο πραγματοποιείται η κοινωνική ένταξη.

Για να είναι επιτυχής η αντιμετώπιση αυτή είναι απαραίτητο να υπάρχει μια ενιαία γραμμή πλεύσης των χωρών της ΕΕ για το μεταναστευτικό-προσφυγικό και σε τοπικό επίπεδο να υπάρχει ένα ενιαίο πρόγραμμα για τους ΟΤΑ ικανό να διαχειριστεί τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές και για την ένταξη. Επιπρόσθετα, το πρόγραμμα αυτό πρέπει να ενισχύει και να αναβαθμίζει τις αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης προς το μεταναστευτικό, να τους δίνει ρόλο συντονιστικό, να ορίζει το μέγεθος των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών στην κάθε κοινωνία και να παρέχει στους ΟΤΑ τους απαραίτητους πόρους για την αντιμετώπιση του και την υλοποίηση των απαραίτητων δράσεων ένταξης (ITA, 2016). Παρακάτω εξετάζονται τα μέτρα που υλοποιούνται και οι υπηρεσίες που υπάρχουν στους ΟΤΑ για την αντιμετώπιση της κρίσης.

5.3.1. Πολιτικές Διαχείρισης των Μεταναστευτικών Ροών μέσω των Δήμων

5.3.1.1. Κέντρο Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ)

Τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) αποτελούν παραρτήματα των Κέντρων Κοινότητας των δήμων¹¹ (ν.4368/2016) και έχουν συσταθεί αποκλειστικά για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες (όσοι δικαιούνται ή έχουν κάνει αίτηση για διεθνή προστασία και όσοι μένουν μόνιμα σε τρίτες χώρες). Βασικός σκοπός είναι η κατανόηση και η αλληλοσυμπλήρωση των δράσεων που πραγματοποιούνται για το μεταναστευτικό μεταξύ όλων των φορέων. Το έργο των ΚΕΜ (ΕΣΠΑ 2014-2020-Ανάπτυξη-Εργασία-Αλληλεγγύη) είναι υψίστης σημασίας, καθώς παρέχονται πληροφορίες και προτάσεις για την ομαλή ένταξη και ενσωμάτωση των μεταναστών μέσα στη τοπική κοινωνία. Επιπρόσθετα, μέσω των ΚΕΜ καταγράφονται τα προβλήματα και σε συνεργασία με δομές και υπηρεσίες παρέχεται η κατάλληλη καθοδήγηση. Ταυτόχρονα, τα Κέντρα Κοινότητας και τα ΚΕΜ αποτελούν τα σημεία που αναδεικνύουν όλες τις υπηρεσίες που έχει ο κάθε δήμος. Τέλος, τα ΚΕΜ παρέχουν τη δυνατότητα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες και πρόσφυγες, ενώ ταυτόχρονα διοργανώνουν διάφορες διαπολιτισμικές δράσεις. Στα ΚΕΜ έχει τοποθετηθεί εξειδικευμένο προσωπικό (νομικοί, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, διαπολιτισμικοί μεσολαβητές) για την άμεση ανταπόκριση σε ζητήματα που προκύπτουν.

5.3.1.2. Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων (ΣΕΜΠ)

Τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων (ΣΕΜΠ) (Migrant Integration Councils-MICs) αποτελούν το θεμέλιο πάνω στο οποίο οικοδομείται η σχέση και η επικοινωνία μεταξύ της τοπικής αρχής, των κατοίκων της τοπικής κοινωνίας και των μεταναστών-προσφύγων. Η ίδρυσή τους έγινε με το άρθρο 78 του ν.3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης», ενώ πλέον έχει αντικατασταθεί με το άρθρο 79 «Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων-Αντικατάσταση του άρθρου 78 του ν.3852/2010» (Υπουργείο Εσωτερικών, 2018) και οι αρμοδιότητές του αναλύονται στο ν.4555/2018 (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019).

Το δημοτικό συμβούλιο ορίζει από πέντε έως έντεκα μέλη που αποτελούν το ΣΕΜΠ. Ανάμεσα τους βρίσκονται δημοτικοί σύμβουλοι, εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών και εκπρόσωποι των μεταναστών και προσφύγων από συλλόγους.

¹¹ Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη 2019 «τα Κέντρα Κοινότητας, αποτελούν το βασικό «πυρήνα» διευρυμένων υπηρεσιών τύπου «One Stop Shop» (Υπηρεσίες Μιας Στάσης)», ενδυναμώνοντας τις ήδη υπάρχουσες ή μελλοντικές πολιτικές (ΚΕΑ-ΤΕΒΑ κλπ). Σε όσα Κέντρα Κοινότητας δεν υπάρχουν ΚΕΜ τα μεταναστευτικά ζητήματα επιβαρύνουν τα ίδια τα Κέντρα Κοινότητας.

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

Πραγματοποιείται είτε στην αίθουσα του δημοτικού συμβουλίου, είτε σε αίθουσα που έχει εγκριθεί από το δήμο ως κατάλληλη.

Το ΣΕΜΠ έχει συμβουλευτικό αλλά καθοριστικό ρόλο, καθώς χωρίς αυτό δεν θα είναι ούτε εφικτός, ούτε αποτελεσματικός ο διάλογος μεταξύ διοικητικού συμβουλίου και μεταναστών (Φούσκας, 2012). Μέσα από τη λειτουργία του επισημαίνονται όλα τα ζητήματα που απασχολούν τους πρόσφυγες-μετανάστες και τα εμπόδια που στέκονται ως τροχοπέδη στην προσπάθεια και στην επίτευξη της κοινωνικής ένταξης και ενσωμάτωσης τους σε τοπικό επίπεδο. Παράλληλα, μέσω του ΣΕΜΠ μελετάται ο αποτελεσματικότερος τρόπος δημιουργίας και βελτίωσης των σχέσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης με τους πρόσφυγες. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από προτάσεις για τη συγκρότηση συμβουλευτικών υπηρεσιών. Βαθύτερος στόχος του ΣΕΜΠ είναι να δημιουργήσει δεσμούς εμπιστοσύνης μεταξύ τοπικών αρχών, γηγενών και μεταναστών-προσφύγων, να διευκολύνει σημαντικά την καθημερινότητα όλων και τέλος, να δραστηριοποιήσει τους μετανάστες-πρόσφυγες να έχουν ενεργό συμμετοχή στη δημόσια ζωή της τοπικής κοινωνίας. Ωστόσο, η λειτουργία του ΣΕΜΠ στο σύνολο των δήμων είναι προβληματική και συνεπώς αναποτελεσματική (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019).

5.3.2. Συνεργασία Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ΚτΠ

Σε τοπικό επίπεδο-και παρόλο που η ΚτΠ δεν διοικείται από το κράτος-παρατηρείται σχέση σύνδεσης μεταξύ τους.¹² Η ΚτΠ (ομάδες πολιτών, φορείς, οργανώσεις, ΜΚΟ) συνεργάζεται με τη τοπική αυτοδιοίκηση καταγράφοντας τα προβλήματα των μεταναστών και των προσφύγων που ζουν στην περιοχή και καλύπτουν τις ανάγκες που υπάρχουν σε όσο το δυνατόν πιο μεγάλο βαθμό. Η συνεργασία μεταξύ της τοπικής αυτοδιοίκησης και της κοινωνίας των πολιτών κρίνεται αναγκαία, καθώς η καθεμία ξεχωριστά αποτελεί φορέα διαχείρισης και υλοποίησης προγραμμάτων και μαζί μπορούν να εκτελέσουν δράσεις και να υλοποιήσουν προγράμματα, με σεβασμό προς τον μετανάστη και τον πρόσφυγα παρέχοντας προστασία μέσα στο τοπικό πλαίσιο.

¹²Σε αντίθεση, η σχέση του κράτους με την ΚτΠ είναι συχνά αναποτελεσματική. Αυτό συμβαίνει γιατί η επικοινωνία μεταξύ τους είναι ελλιπής και πολλές φορές παρατηρείται το φαινόμενο να υπάρχει πληθώρα δράσεων σε κάποιους τομείς, ενώ για κάποιους άλλους να είναι περιορισμένοι οι διαθέσιμοι πόροι (ανθρώπινοι-οικονομικοί). (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019).

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

5.3.3. Συνεργασία Τοπικής Αυτοδιοίκησης με Υπουργείο, συναρμόδια Υπουργεία

Το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη¹³ έχει καθοριστικό ρόλο για τη ρύθμιση, τη διαμόρφωση, το συντονισμό και την επίλυση μεταναστευτικών ζητημάτων σε συνεργασία με άλλα Υπουργεία (πχ το Υπουργείο Εσωτερικών, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, ο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας), τις ΜΚΟ, τον ΔΟΜ, την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες και τη τοπική αυτοδιοίκηση.

Χαρακτηριστικό πρόγραμμα τέτοιου είδους συνεργασίας είναι το «Πρόγραμμα Στήριξης Έκτακτης Ανάγκης για την Ένταξη και τη Στέγαση-ESTIA-Emergency Support to Integration and Accommodation». Το συγκεκριμένο πρόγραμμα αφορά αρχικά α) το ζήτημα της στέγασης των προσφύγων και αιτούντων άσυλο σε διαμερίσματα και β) το ζήτημα της χορήγησης προπληρωμένων καρτών. Φορείς του προγράμματος είναι η τοπική αυτοδιοίκηση, η ελληνική κυβέρνηση, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ και οι ΜΚΟ, ενώ χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME).

Ένα άλλο πρόγραμμα ένταξης προσφύγων είναι το «Πρόγραμμα HELIOS-Hellenic Integration System». Σύμφωνα με τη συνέντευξη και τις δηλώσεις του πρώην Υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής Γιάννη Μουζάλα (2016-2018) «τα ζητήματα μετανάστευσης και πολύ περισσότερο της ένταξης θα πρέπει να δοθούν στη Τοπική Αυτοδιοίκηση και σε αυτή τη βάση βρίσκεται το συγκεκριμένο πιλοτικό πρόγραμμα» (Κιτσικόπουλος, 2018). Σκοπός του προγράμματος είναι η αντιμετώπιση των προσφυγικών ροών από τους ΟΤΑ μέσω ενός ενιαίου μοντέλου για την κοινωνική ένταξη σε όλη την επικράτεια. Το πρόγραμμα αυτό είναι πιλοτικό, καθώς εφαρμόστηκε για πρώτη φορά, υιοθετώντας το Ιταλικό παράδειγμα, ενώ συμμετείχαν αρχικά ο ΔΟΜ, το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής και δύο δήμοι, ο δήμος Λεβαδέων και ο δήμος Θηβαίων. Πρόκειται για ένα πρωτοπόρο πρόγραμμα που δραστηριοποιείται σε ποικίλους τομείς (όπως η στέγαση, η εκπαίδευση, η εργασία). Όσον αφορά το δήμο Λεβαδέων-σύμφωνα με την πρώην δήμαρχο Γ.Π.-το πρόγραμμα έλαβε χώρα το Σεπτέμβριο του 2016 βάζοντας το δήμο σε ένα μεγάλο στοίχημα με τον ίδιο ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του προγράμματος (εύρεση 70 διαμερισμάτων για μετανάστες και πρόσφυγες). Αντίθετα, στο δήμο Θηβαίων-σύμφωνα με τον πρώην δήμαρχο Σ.Ν.-το πρόγραμμα αφορούσε τη στέγαση μέσω της δημιουργίας Ανοικτής Δομής Φιλοξενίας στη Θήβα.

Ένα ακόμα πρόγραμμα που αξίζει να σημειωθεί καθώς έχει σημαντικό αντίκτυπο μέσα στη τοπική κοινωνία είναι το «Πρόγραμμα-PHILOS». Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα συνεργάζεται το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής με το Υπουργείο Υγείας αλλά και τον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ) (πρώην Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ)). Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από το TAME και δημιουργήθηκε για να καλύψει και να

¹³Με τις εκλογές του 2019 το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής συγχωνεύτηκε στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

καταπραΐνει τις ανάγκες των μεταναστών σε ψυχοκοινωνικό και υγειονομικό επίπεδο. Αφορά τους μετανάστες και τους πρόσφυγες που βρίσκονται στα Hot spots και στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Το πρόγραμμα παρέχει ιατρική περίθαλψη μέσω του ΕΣΥ και έχει 'στελεχωθεί' από εξειδικευμένο προσωπικό διαφόρων ειδικοτήτων (νοσηλευτικό και διοικητικό προσωπικό) (ΚΕΕΛΠΝΟ, αχρ.).

Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη 2019 «για να είναι η ένταξη επιτυχής, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει την κοινωνία υποδοχής στη δημιουργία ευκαιριών πλήρους συμμετοχής των πολιτών τρίτων χωρών. Η εμπλοκή των κοινοτήτων στην από κοινού δράση είναι σημαντική». Ουσιαστικά οι Δήμοι και οι Περιφέρειες αποτελούν τα θεμέλια για τη διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης και την ένταξη στο κοινωνικό σύνολο. Για να καταστεί αυτό εφικτό απαραίτητη προϋπόθεση είναι η συνεργασία των υπουργείων και άλλων φορέων με τις τοπικές αρχές.

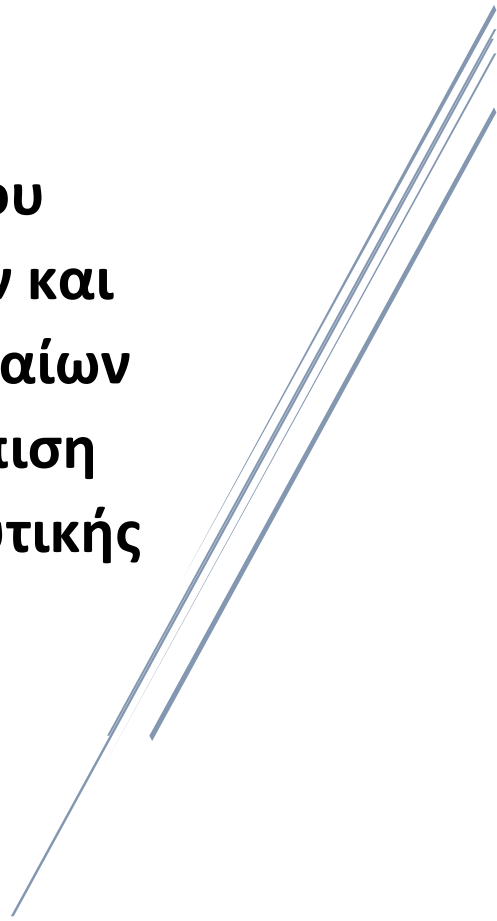
5.3.4. Σχέση τοπικής αυτοδιοίκησης με πρόσφυγες-μετανάστες και η συμμετοχή τους στα κοινά

Η σχέση της τοπικής αυτοδιοίκησης με τους μετανάστες και τους πρόσφυγες αποτελεί ένα κρίσιμο και εξαιρετικής σημασίας σημείο, διότι αναπτύσσεται με αυτό τον τρόπο μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ τους, που τους βοηθάει από το να διευκολυνθούν στην καθημερινότητα τους μέχρι και να συμμετέχουν ενεργά στα κοινά. Παράλληλα, μέσω της σχέσης εμπιστοσύνης που αναπτύσσεται μεταξύ των δυο μερών βελτιστοποιείται και ο βαθμός χάραξης και υλοποίησης των πολιτικών προγραμμάτων.

Ωστόσο, στην πραγματικότητα η σχέση μεταξύ τους είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Αυτό οφείλεται κυρίως σε τέσσερις παράγοντες. Ο πρώτος είναι η αδυναμία του ελληνικού κράτους να υιοθετήσει και να υλοποιήσει προγράμματα μεταναστευτικής πολιτικής. Το αποτέλεσμα εδώ είναι οι μετανάστες και οι πρόσφυγες να θεωρούν υπεύθυνες τις τοπικές αρχές προκαλώντας συχνά συγκρούσεις μεταξύ τους αρνούμενοι οποιαδήποτε συμμετοχή τους μέσα στη τοπική κοινωνία. Δεύτερος παράγοντας που κινείται στην ίδια λογική προκαλώντας εντάσεις και αναστάτωση μεταξύ τους είναι το νομοθετικό πλαίσιο για τη μετανάστευση που όχι απλώς δεν οδηγεί στη βελτίωση της κατάστασης αλλά αντιθέτως τη δυσκολεύει. Τρίτος παράγοντας είναι ότι παρά την ύπαρξη του ΣΕΜΠ η λειτουργία του είναι αδύναμη και αναποτελεσματική σε μεγάλο βαθμό, χωρίς να επιτυγχάνει έναν από τους κύριους στόχους του που είναι η συμμετοχή των μεταναστών στα κοινά. Τέταρτος παράγοντας είναι η έλλειψη γνώσης της ελληνικής γλώσσας, δυσχεραίνοντας την επικοινωνία μεταξύ των μεταναστών-προσφύγων, των δημόσιων αρχών και κυρίως των δημόσιων υπηρεσιών (όπου υπάρχει συχνότερη επαφή με τους μετανάστες), δημιουργώντας ρατσισμό και ξενοφοβία, με αποτέλεσμα να μην νιώθουν οι ίδιοι επιθυμητοί μέσα στο κοινωνικό σύνολο.

Κεφάλαιο 6:

Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων στην αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης

Το κεφάλαιο αυτό παρουσιάζει τις μελέτες περίπτωσης δύο δήμων (Δήμος Λαμιέων και Δήμος Θηβαίων) της ίδιας Περιφέρειας (Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας). Επικεντρώνεται στην εξέταση και στην ανάλυση των πολιτικών διαχείρισης των ΟΤΑ, των προγραμμάτων και των δράσεων που υλοποιούνται μέσα στο Hot spot των Θερμοπυλών και στο Hot spot της Θήβας. Ταυτόχρονα, εξετάζονται οι σχέσεις μεταξύ της τοπικής ηγεσίας, των ΜΚΟ, της κοινωνίας, των Υπουργείων και των προσφύγων-μεταναστών, ενώ διαπιστώνεται και ο αποτελεσματικός ή ο αναποτελεσματικός ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στη διαχείριση του μεταναστευτικού ζητήματος τονίζοντας όλα τα δυνατά και αδύνατα σημεία που υπάρχουν.

Αποτελεί εμπειρική έρευνα, καθώς βασίζεται σε συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν σε 8 άτομα. Η πρώτη πραγματοποιήθηκε με τον πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων και αφορά το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης, η δεύτερη με τη Διοίκηση του Κέντρου Φιλοξενίας Προσφύγων στις Θερμοπύλες και αφορά τη λειτουργία του κέντρου και τις δράσεις που υλοποιούνται και βοηθάνε στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών, με αρμόδια υπάλληλο του Δήμου Θηβαίων που υπογράμμισε τις δράσεις του δήμου στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών, καθώς επίσης και με εργαζόμενες των κέντρων (μία δασκάλα, μία ψυχολόγο, δύο κοινωνικούς λειτουργούς και μία εκπρόσωπο του ΔΟΜ).

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι τα κείμενα των συνεντεύξεων που ακολουθούν έχουν απομαγνητοφωνηθεί χωρίς καμία παρέμβαση όσον αφορά τη γλώσσα, τη σύνταξη και τις εκφράσεις που χρησιμοποιούν τα άτομα που έδωσαν τις συνεντεύξεις.

6.1. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων-Hot spot Θερμοπυλών

Η Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας με δική της πρωτοβουλία μέσα σε δύο μέρες μετέτρεψε δύο παλιά και εγκαταλελειμμένα ξενοδοχεία-που βρίσκονται ακριβώς δίπλα από τα λουτρά των Θερμοπυλών-σε Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων. Δημιουργήθηκε στις 27/2/2016 από το τότε Περιφερειάρχη Κ.Μπ, βρίσκεται 2 χλμ από το χωριό των Θερμοπυλών και 16 χλμ από τη Λαμία, έχει χωρητικότητα περίπου στα 600 άτομα, ενώ ακριβώς δίπλα υπάρχει και αστυνομικό τμήμα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτό το Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας στις Θερμοπύλες μαζί με το Κέντρο Φιλοξενίας Προσφύγων που βρίσκεται στην Ανδραβίδα είναι τα μόνα που ανήκουν στους ΟΤΑ, το μεν πρώτο ανήκει διοικητικά στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, το δε δεύτερο στο Δήμο Ανδραβίδας-Κυλλήνης. Όλα τα υπόλοιπα 'camp' είναι διαχειριζόμενα από το κράτος και τις διακυβερνητικές οργανώσεις, οι οποίες λειτουργούν κατ' ανάθεση της πολιτείας. Στην αρχή βρισκόντουσαν υπό την αιγίδα του στρατού, έπειτα υπό την αιγίδα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, ενώ από τον Αύγουστο του 2017 υπό τη αιγίδα του ΔΟΜ. Τέλος, το Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων των Θερμοπυλών που θα εξεταστεί Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

παρακάτω πέρα από το μοναδικό 'camp' που ανήκει στην Περιφέρεια, χαρακτηρίστηκε από την αρχή ως μια δομή πρότυπο στην Ευρώπη.

❖ Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών

Ουσιαστικά, εδώ ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης και στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών-προσφύγων παρόλο που οφείλει να είναι καθοριστικός, είναι ανύπαρκτος, παρά τη θέληση, τη διάθεση και τη δυνατότητα των ΟΤΑ να ασχοληθούν δραστικά και αποτελεσματικά με το θέμα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών-προσφύγων στη τοπική κοινωνία.

«Θεωρητικά ο ρόλος των ΟΤΑ στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών θα έπρεπε να είναι πρωτεύων, καθώς υπάρχουν υφιστάμενες δομές που μπορούν να τις υποστηρίξουν. Για παράδειγμα η λειτουργία των κέντρων κοινότητας με προσανατολισμό στη διαχείριση του μεταναστευτικού είναι ένα εργαλείο στα χέρια της αυτοδιοίκησης το οποίο όμως δεν μπορεί να αξιοποιηθεί, καθώς η αυτοδιοίκηση δεν έχει καμία σχέση με τη διαχείριση αυτού του θέματος. Είναι γνωστό ότι η πολιτεία παρέχει θέσεις σε διάφορους διακυβερνητικούς οργανισμούς, δίδει και τα όπλα και τα εργαλεία αλλά και τα χρήματα για να αρχίσει αυτός ο χώρος της δήθεν ένταξης η οποία όμως σε καμία περίπτωση δεν έχει πρακτικό αποτέλεσμα...Κοντολογίς η επιλογή της πολιτείας είναι να κρατήσει μακριά τη τοπική αυτοδιοίκηση από ενεργή συμμετοχή στη διαχείριση ενός μείζονος θέματος που αφορά τις τοπικές κοινωνίες, μια επιλογή όμως που σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να συνεχίσει καθώς τα προβλήματα πλέον γίνονται περισσότερα... αν η πολιτεία δεν αγκαλιάσει υφιστάμενες δομές να τις ενισχύσει, να τις εξειδικεύσει και να τους δώσει τη δυνατότητα να προχωρήσουν προς αυτή την κατεύθυνση με το απαραίτητο προσωπικό αλλά και τα χρήματα στην εφαρμογή κάποιων προγραμμάτων, τότε η οποιαδήποτε τοποθέτηση οικογενειών μέσα στον οικιστικό ιστό θα δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα απ' όσα καλείται να λύσει... Η αυτοδιοίκηση έχει τη διάθεση τη θέληση και τη δυνατότητα αν της δοθούν αρμοδιότητες και άμεσα να προχωρήσει κάτι όμως που θα πρέπει να το αντιληφθεί η πολιτεία επανακαθορίζοντας τις κεντρικές τις επιλογές.»
(Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

❖ Οι πολιτικές διαχείρισης των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών του κράτους/της ΕΕ μέσω των ΟΤΑ

Πρακτικά, δεν υπάρχουν πολιτικές του κράτους ή της ΕΕ που να διαχειρίζονται τις μεταναστευτικές ροές μέσω των ΟΤΑ. Ειδικότερα, η τοπική αυτοδιοίκηση περιθωριοποιείται, αποκτώντας το ρόλο του θεατή στην εξέλιξη και στη διαχείριση

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

της μεταναστευτικής κρίσης, καθώς όλα τα μοντέλα που θα μπορούσαν να αποδώσουν για την καλύτερη διαχείριση και την ένταξη των προσφύγων μέσα στη τοπική κοινωνία ελέγχονται τόσο από το κράτος, όσο και από τις διακυβερνητικές οργανώσεις.

«Πολιτικές διαχείρισης των συγκεκριμένων όρων μέσω των ΟΤΑ απουσιάζουν... Η πολυδιάσπαση των αντικειμένων η ανάθεση σε ΜΚΟ των διακυβερνητικών οργανώσεων είναι στοιχεία τα οποία δεν έχουν σχέση με την τοπική αυτοδιοίκηση η οποία απλά έχει προσδιοριστεί κεντρικά να μείνει έξω από τη συγκεκριμένη διαχείριση, προσπαθώντας να της αποδώσουν ρόλο παρατηρητή...Για παράδειγμα το πρόγραμμα «ΕΣΤΙΑ» απλά λειτουργεί ως ένα πρόγραμμα το οποίο ήρθε να διευκολύνει περίπου 25.000 ανθρώπους με την ενοικίαση σπιτιών μέσα από την αυτοδιοίκηση αλλά και μέσω από ΜΚΟ. Έχουμε μοντέλα τα οποία έχουν απόδοση όμως σε κάθε περίπτωση όλα λειτουργούν κάτω από τον ασφυκτικό έλεγχο όχι του κράτους της πολιτείας δηλαδή, αλλά των διακυβερνητικών οργανώσεων. Ένα ιδιότυπο μοντέλο το οποίο δεν έχει σχέση με την αυτοδιοίκηση αλλά με λειτουργίες. Να σημειωθεί ότι ακόμη και στις Θερμοπύλες που θα μπορούσε κάλλιστα το μοντέλο αυτό να αναπτυχθεί και να δουλέψει, οι κεντρικές επιλογές ήταν διαφορετικές και κυρίως κυνηγήθηκαν από την αρχή μέχρι το τέλος στην κατεύθυνση περιθωριοποίησης παρόμοιων επιλογών και βεβαίως οι μειώσεις της οποιασδήποτε αποτελεσματικότητας...Επομένως, για ποιο ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούμε να συζητάμε εκτός από τους επιβεβλημένους αποκλεισμούς και τις σκοπιμότητες τις οποίες βιώνει η εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης, όταν καλείται να κάνει τα αυτονόητα και αυτά που από τον καταστατικό της χάρτη όφειλε να κάνει;» (Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

❖ Παροχή Υπηρεσιών από τους ΟΤΑ για την ένταξη των προσφύγων

Διαπιστώνεται ότι δεν υπάρχουν υπηρεσίες που να παρέχονται από τους ΟΤΑ για την ομαλή ένταξη των προσφύγων στην κοινωνία. Και αυτό, διότι το κράτος επιλέγει να παραγκωνίζει τη τοπική αυτοδιοίκηση, παρόλο που διαθέτει τις δομές και τις δυνατότητες να λειτουργήσει αποτελεσματικά στην ένταξη των προσφύγων.

«Θα μπορούσαν να παρέχονται πάρα πολλές υπηρεσίες. Ακόμη να εντοπίζονται και να προσδιορίζονται οι δεξιότητες, να γίνεται διαλογή με βάση την αγορά εργασίας στις τοπικές κοινωνίες, να προσδιορίζονται οι ευάλωτες ομάδες και ουσιαστικά να δημιουργούνται τα τάργκετ γκρουπ, τα οποία είναι αναγκαία για να μπορέσει να λειτουργήσει η ενταξιακή διαδικασία. Μέσω των κέντρων κοινότητας υπάρχει η δυνατότητα σε συνεργασία και με τις δημοτικές επιχειρήσεις να προωθήσουν προγράμματα που έχουν σχέση με τη γλώσσα, την ελληνομάθεια, δηλαδή την επιλογή δεξιοτήτων, τη θέληση και τη διάθεση

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

των φιλοξενούμενων στα κέντρα φιλοξενίας, έτσι ώστε σιγά-σιγά να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ένταξης στις τοπικές κοινωνίες. Η αυτοδιοίκηση έχει και τις δομές και τις δυνατότητες να ανταποκριθεί σε αυτό το έργο μόνο που οι κρατικές επιλογές είναι εντελώς διαφορετικές.» (Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

❖ Λειτουργία Κέντρου Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ)-Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων (ΣΕΜΠ)

Στον δήμο Λαμιέων δεν λειτουργεί το ΚΕΜ, αλλά μόνο το Κέντρο Κοινότητας. Αντιθέτως, το ΣΕΜΠ λειτούργησε το 2016-την ίδια χρονιά με τη λειτουργία του κέντρου φιλοξενίας των Θερμοπυλών-με έντονη αρχικά ενεργή συμμετοχή. Στην πορεία όμως η λειτουργία του ΣΕΜΠ δε τελεσφόρησε. Διαπιστώνεται επομένως, ότι ενώ υπάρχει η συγκρότηση οργάνων, δεν λειτουργούν αποτελεσματικά, χάνοντας τη σημασία και το ρόλο της δημιουργίας τους.

«Ο Δήμος της Λαμίας από τους λιγοστούς δήμους που πολύ νωρίς εντόπισε το ζήτημα της ένταξης των πολιτών τρίτων χωρών και οι προτάσεις που υπέβαλε στο ΕΣΠΑ για τη λειτουργία του κέντρου κοινότητας περιλάμβαναν και κέντρο ένταξης μεταναστών. Μέχρι σήμερα τα τρία χρόνια λειτουργίας το συγκεκριμένο κέντρο είναι μακριά από οποιαδήποτε εμπλοκή στο μεταναστευτικό αφού στρατηγικά αυτές ήταν οι πολιτικές επιλογές. Δεν μπορούμε να μιλάμε για υπηρεσίες που προσφέρθηκαν αλλά για δυνατότητες που υπήρχαν και που ουδέποτε αξιοποιήθηκαν. Μόνο ένα παράδειγμα, η επίσκεψη των στελεχών που έχουν προσληφθεί προς αυτή την κατεύθυνση στο κέντρο των Θερμοπυλών έγινε μία και μοναδική φορά πέραν αυτού τίποτα άλλο. Ούτε καν ξέρουν τη δυναμικότητα, τη διαχείριση, τις δυνατότητες... Το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών ενεργοποιήθηκε το 2016 και μάλιστα θα μπορούσαμε να πούμε ότι η συνεισφορά του ήταν ιδιαίτερα μεγάλη όχι γιατί λειτούργησε ως υπηρεσιακή δομή, αλλά γιατί ορισμένα από τα στελέχη που το συγκροτούσαν είχαν τη διάθεση, τη θέληση αλλά και τη δυνατότητα να μπορέσουν να παρακολουθήσουν τις διαδικασίες, να συμμετέχουν σε αυτές και να είναι οργανικό κομμάτι της αποτελεσματικότητας στη λειτουργία του κέντρου των Θερμοπυλών. Πολιτικά όμως, προηγούμενη δημοτική αρχή κρατήθηκε μακριά από οτιδήποτε τέτοιο με συνέπεια όταν τα συγκεκριμένα στελέχη μετά από κάποιο διάστημα κουράστηκαν να συνεχίσουν, πλέον έπαψε και το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών να ασχολείται με το θέμα. Ακόμη και στην περίπτωση της έκφρασης αλληλεγγύης εκείνο το οποίο μπορούμε να διαπιστώσουμε είναι ότι στην περιοχή υπάρχουν δυνατότητες οι οποίες δεν έχουν αξιοποιηθεί και οι οποίες συντονίζονται πλέον απευθείας από το κέντρο των Θερμοπυλών χωρίς την οποιαδήποτε ενδιάμεση μεσολάβηση του συμβουλίου ένταξης.» (Συνέντευξη από των πρώην

Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

❖ Σχέση τοπικής αυτοδιοίκησης με Υπουργεία σχετικά με την διαδικασία της ένταξης

Όσον αφορά τη σχέση της τοπικής αυτοδιοίκησης με τα Υπουργεία για το θέμα της μετανάστευσης, πρόκειται για μια σχέση ανύπαρκτη, με έλλειψη εμπιστοσύνης, καθώς τα Υπουργεία δεν δίνουν τα μέσα και τους πόρους στη τοπική αυτοδιοίκηση, ώστε να μπορεί να πράξει ενεργά και αποτελεσματικά.

«Από τη στιγμή που το συμβούλιο του ΣΕΜΠ δεν λειτουργεί, οι πολιτικές της τοπικής αυτοδιοίκησης απέχουν ιδιαίτερα από κάθε διαδικασία ένταξης, και από τη στιγμή που η πολιτεία και τα υπουργεία δεν εμπιστεύονται την τοπική αυτοδιοίκηση για να την απελευθερώσουν να κινηθεί προς αυτή την κατεύθυνση και να τις επιμερίσουν μέσα και πόρους για να μπορέσει να ασκήσει τις αρμοδιότητες, σε κάθε περίπτωση σχέση δεν μπορεί να υφίσταται. Επειδή τις πολιτικές κεντρικά της καθορίζουν τα υπουργεία, επισήμως διαπραγματευτής των υπουργείων είναι οι διακυβερνητικές οργανώσεις οι οποίες έχουν δίπλα τις ΜΚΟ στις οποίες αναθέτουν διάφορα προγράμματα μαζί και της χρηματοδότησης κρατώντας μακριά την τοπική αυτοδιοίκηση από ότι τέτοιο εφαρμόζεται.» (Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

❖ Σχέση τοπικής αυτοδιοίκησης με ΜΚΟ

Οι ΜΚΟ χρηματοδοτούνται από διακυβερνητικές οργανώσεις για την υλοποίηση διάφορων προγραμμάτων με συνοδοιπόρο το κράτος (πχ υλοποίηση προγράμματος «ΕΣΤΙΑ»). Η τοπική αυτοδιοίκηση μένει απέξω από αυτή τη συνεργασία, δεν της δίνεται η δυνατότητα να λάβει πρωτοβουλίες και πρακτικές για τη διαχείριση των ζητημάτων που αφορούν την ένταξη των προσφύγων. Επομένως, δεν υπάρχει σχέση μεταξύ τους, αλλά αντιθέτως η μία πλευρά στέκεται απέναντι της άλλης.

«Σε κάθε περίπτωση ο ρόλος των ΜΚΟ με την τοπική αυτοδιοίκηση δεν μπορεί να είναι τίποτα άλλο παρά μόνο ανταγωνιστικός. Και μάλιστα ιδιότυπα ανταγωνιστικός, καθώς οι ΜΚΟ έρχονται κάτω από την ομπρέλα κρατικών οντοτήτων ή διακυβερνητικών οργανώσεων που διαχειρίζονται για λογαριασμό του κράτους αυτές τις δαπάνες, με συνέπεια η αντιπαράθεση στις περισσότερες περιπτώσεις να αποκτά ιδιαίτερα έντονα χαρακτηριστικά. Αν δεν σπάσει αυτός ο κύκλος του εναγκαλισμού κράτος, διακείμενων ειδικών οργανώσεων και ΜΚΟ και αν δεν εμπιστευτούν την τοπική αυτοδιοίκηση, οπωσδήποτε είναι αυτονόητο ότι οι ΜΚΟ θα είναι απέναντι στην τοπική

αυτοδιοίκηση. Και μάλιστα όχι μόνο απέναντι αλλά θα είναι και αναποτελεσματικές και πολύ δε περισσότερο οι παρεμβάσεις τους αποσπασματικές, χωρίς περιεχόμενο, με χαρακτηριστικά ασυνέχειας δηλαδή μέχρι τη λήξη του καθενός προγράμματος για όσο χρόνο διαρκεί αυτό.» (Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

❖ Σχέση τοπικής αυτοδιοίκησης με πρόσφυγες-συμμετοχή στα κοινά

Λόγω της συνεχούς μετακίνησης του μεταναστευτικού πληθυσμού που φιλοξενείται στο κέντρο Θερμοπυλών και την παραμονή τους για την έκδοση των απαραίτητων εγγράφων για να φύγουν στην Ευρώπη δεν δύναται να δημιουργηθεί ουσιαστική σχέση μεταξύ τους. Παράλληλα, λόγω της επιθυμίας τους να φύγουν για την Ευρώπη δε ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν δεσμούς, ούτε να συμμετάσχουν στα κοινά. Επιπρόσθετα, λόγω της έλλειψης προσωπικού δεν ολοκληρώνονται αποτελεσματικά οι δράσεις (πχ εκπαίδευση), ώστε να μάθουν την ελληνική γλώσσα και να μπορούν να έχουν ενεργή συμμετοχή μέσα στη τοπική κοινωνία.

«Καταρχήν να ξεκαθαρίσουμε κάτι. Δεν υπάρχουν μετανάστες και πρόσφυγες. Υπάρχουν πολίτες τρίτων χωρών αιτούντες άσυλο. Για να γίνει διαλογή ανάμεσα σε μετανάστες και πρόσφυγες θα πρέπει να εξεταστούν τα αιτήματά τους από τις υπηρεσίες ασύλου, πράγμα το οποίο παραπέμπεται για το 2021 έως το 2023. Επομένως, για να μιλάμε για σχέση θα πρέπει να ξέρουμε ότι υπάρχουν μετανάστες και πρόσφυγες. Στην περίπτωση των Θερμοπυλών δεν υπάρχουν, είναι όλοι αιτούντες άσυλο. Ένα δεύτερο στοιχείο ακόμα και στις περιπτώσεις που κάποιοι κρίθηκαν ως πρόσφυγες ή μετανάστες έχουν ήδη αποχωρήσει για χώρες της Ευρώπης. Μετανάστες ή πρόσφυγες παραμένουν για λίγο διάστημα μέχρις ότου εξοικονομήσουν τα οικονομικά μέσα για να φύγουν για διάφορες χώρες της Ευρώπης. Ενδεικτικά να σημειώσουμε ότι η χωρητικότητα στο κέντρο των Θερμοπυλών είναι στα 600 άτομα. Όμως από την πρώτη μέρα λειτουργίας του μέχρι τώρα έχουν φιλοξενηθεί στο συγκεκριμένο κέντρο πάνω από 8.000 άνθρωποι οι οποίοι σήμερα δεν βρίσκονται στην Ελλάδα στη μεγάλη τους πλειοψηφία. Είναι αυτονόητο ότι με βάση τη συγκεκριμένη ροή δεν υπάρχει καμία σχέση με τοπική αυτοδιοίκηση.» (Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

- ❖ Λειτουργία του Hot spot των Θερμοπυλών και οι υπηρεσίες που παρέχονται μέσα σε αυτό

Εικόνα 1: Hot spot Θερμοπυλών, Κτίριο Α', πηγή: φωτογραφία συγγραφέα

Εικόνα 1: Hot spot Θερμοπυλών, Κτίσιο Β', πηγή: φωτογραφία συγγραφέα

«Καταρχήν από την πρώτη μέρα λειτουργίας του λόγω κυρίως της εμπλοκής της αυτοδιοίκησης επιχειρούσε και κατάκτησε μία ηρεμία και μία σχέση με την τοπική κοινωνία. Η λειτουργία του hot spot δεν έχει απασχολήσει την κοινωνία καθόλου. Τα όποια μεμονωμένα περιστατικά υπήρξαν διορθώθηκαν αλλά αυτό είναι μία κοπιώδη προσπάθεια ανθρώπων που παραμένουν και σήμερα εκεί. Από την πρώτη μέρα στο hot spot κεντρικές επιλογές ήταν οι ανθρώπινες συνθήκες διαμονής και αυτές κατακτήθηκαν με πολύ προσπάθεια και περισσότερη γκρίνια σε ό,τι αφορά και τα υπουργεία, αλλά και τις διακυβερνητικές οργανώσεις ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις υποδομές. Να σημειώσουμε ότι στην αρχή την υπευθυνότητα την είχε ο στρατός, στη συνέχεια την πήρε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες και από τον Αύγουστο του 2017 ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης. Αυτοί λοιπόν έχουν τα χρήματα και αυτοί θα πρέπει να καλύψουν τις ανάγκες έτσι όπως αυτές υποδεικνύονται από τους υπεύθυνους του hot spot... Η τοπική αυτοδιοίκηση δεν μπορεί να εξυπηρετήσει αυτό το οποίο χρειάζεται δαπάνες, τις όποιες δαπάνες δεν έχει η αυτοδιοίκηση στα χέρια της αλλά η Ύπατη Αρμοστεία. Συνεπώς υπήρχε τέτοια άποψη από την πλευρά της τοπικής αυτοδιοίκησης για ολιστική ευθύνη σε ό,τι αφορά τη λειτουργία του κέντρου, ακόμη και με την πλήρη ανάληψη της ευθύνης λειτουργίας, αλλά ποτέ δεν ανταποκρίθηκε το κράτος τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την εκχώρηση της ευθύνης με παράλληλη διάθεση πόρων προς αυτή την κατεύθυνση.»

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

(Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

«Το hot spot ξεκίνησε τη λειτουργία του στις 27/2/2016 και σήμερα φιλοξενεί 470 πρόσφυγες. Συνήθως οι πρόσφυγες φιλοξενούνται στη δομή 4-6 μήνες, έως ότου ολοκληρωθούν οι απαραίτητες διαδικασίες και τα έγγραφά τους για να φύγουν για την Ευρώπη. Οι υπηρεσίες που παρέχονται εντός της Δομής είναι η φιλοξενία, η θέρμανση, το ζεστό νερό, κουζίνες για να μαγειρεύουν, καθώς και πλυντήρια για να πλένουν τα ρούχα τους, εξασφαλίζοντας όσο το δυνατόν τις καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Επιπρόσθετα, παρέχονται υπηρεσίες στη Δομή που τους βοηθάνε στην κοινωνική τους ένταξη. Μια από αυτές-εξαιρετικά σημαντική-είναι η άτυπη εκπαίδευση, τόσο για τους μεγάλους όσο και για τα παιδιά. Τα παιδιά πάνε νηπιαγωγείο, δημοτικό και λύκειο. Μαθαίνουν την ελληνική και την αγγλική γλώσσα, ενώ έχουν συνοδεία όταν πηγαίνουν σε δημόσιες υπηρεσίες (ΟΑΕΔ, νοσοκομείο, ληξιαρχείο κλπ) για να μπορούν να επικοινωνήσουν. Το τελευταίο καιρό έχει αναπτυχθεί μια νέα δράση στη Δομή με τη μουσική, που προκαλεί μεγάλο ενδιαφέρον και ζήλο στα παιδιά και τα κάνει χαρούμενα. Έχουν πραγματοποιηθεί 4-5 παραστάσεις, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι στη χριστουγεννιάτικη δράση του Μουσικού σχολείου τα παιδιά της Δομής ήταν αυτά που συμμετείχαν και 'άνοιξαν' την εκδήλωση. Τέλος, στη Δομή υπάρχει ίντερνετ και ειδικά διαμορφωμένος χώρος με όργανα για την άθληση των προσφύγων.»
(Συνέντευξη από τη Διοίκηση του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Θερμοπυλών)

Εικόνα 3: Hot spot Θεσσαλονίκης, νηπιαγωγείο, πηγή: φωτογραφία συγγραφέα

Εικόνα 4: Hot spot Θεσσαλονίκης, σχολείο, πηγή: φωτογραφία συγγραφέα

Εικόνα 5: Hot spot Θερμοπυλών, γυμναστήριο, πηγή: φωτογραφία συγγραφέα

Εικόνα 6: Hot spot Θερμοπυλών, κουζίνες, πηγή: φωτογραφία συγγραφέα

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.
Τσάμη Παρασκευή

Εικόνα 7: Hot spot Θερμοπυλών, κουζίνες, πηγή: φωτογραφία συγγραφέα

Εικόνα 8: Hot spot Θερμοπυλών, κουζίνες, πηγή: φωτογραφία συγγραφέα

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.
Τσάμη Παρασκευή

❖ Σχέση της Δομής με τους πρόσφυγες-συμμετοχή στις δράσεις της

Από την έρευνα που έγινε, παρατηρήθηκε μια αρκετά καλή σχέση μεταξύ της Δομής και των προσφύγων. Υπάρχει μεταξύ τους σεβασμός και συνεννόηση, με αποτέλεσμα η Δομή να λειτουργεί ομαλά στην καθημερινότητά της. Όσον αφορά τη συμμετοχή των προσφύγων στις δράσεις που αναπτύσσονται μέσα στη Δομή, ναι μεν υπάρχει, αλλά όχι στο βαθμό που θα έπρεπε.

«Υπάρχει συνεννόηση και συνεργασία σε μεγάλο βαθμό μεταξύ Κέντρου και προσφύγων, καθώς και συμμετοχή από τους ίδιους στις δράσεις που αναπτύσσονται στη Δομή. Ωστόσο, η συμμετοχή αυτή δεν είναι τόσο ένθερμη. Αυτό συμβαίνει διότι οι ίδιοι ενδιαφέρονται περισσότερο να φύγουν από την Ελλάδα. Όπως προαναφέρθηκε υπάρχουν δράσεις στις οποίες συμμετέχουν όπως η εκπαίδευση, η μουσική. Το κύριο πρόβλημα υπάρχει στο ζήτημα της καθαριότητας, στη διαχείριση του χώρου. Η πλειοψηφία αρνείται να συμμετάσχει και να διατηρεί τη Δομή καθαρή, μόνο μεμονωμένα περιστατικά-κυρίως οικογένειες-που καθαρίζουν όμως μόνο στο χώρο τους.» (Συνέντευξη από τη Διοίκηση του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Θερμοπυλών)

❖ Συνεργασία Δομής με τοπική αυτοδιοίκηση και τη τοπική κοινωνία

Υπάρχει συνεργασία μεταξύ της τοπικής αυτοδιοίκησης και της Δομής, αλλά στο βαθμό που μπορεί η τοπική αυτοδιοίκηση να συμμετέχει, καθώς της λείπουν οι αναγκαίοι πόροι, ώστε να μπορεί το έργο της να αποδίδει. Επιπρόσθετα, η τοπική κοινωνία παρέχει υλικά αγαθά στη Δομή για τους πρόσφυγες.

«Φυσικά και υπάρχει συνεργασία με τη τοπική αυτοδιοίκηση, καθώς η Δομή αυτή ανήκει και διοικείται από την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Αποτελεί τη μοναδική Δομή που το μάντζμεντ ανήκει στην Περιφέρεια και αυτό συνέβη γιατί διεκδίκησε το ρόλο αυτό και έπειτα από πολλές ρήξεις με το ΔΟΜ και την Ύπατη Αρμοστεία κατάφερε να έχει τη διαχείριση. Ωστόσο, πρόκειται για μια σχέση διφορούμενη, καθώς η τοπική αυτοδιοίκηση δεν επιθυμεί να αναλάβει το δύσκολο αυτό έργο. Και αυτό συμβαίνει, καθώς δεν της παρέχονται τα κατάλληλα μέσα και οι οικονομικοί πόροι ώστε να δράσει αποτελεσματικά. Συνεργασία υπάρχει επίσης, και με τη τοπική κοινωνία, η οποία δεν είναι λίγες οι φορές που προσφέρει όταν υπάρχει ανάγκη (ενδύματα, βρεφικά είδη κλπ). Η Δομή δέχεται υλικά αγαθά που βοηθάνε στις καλύτερες συνθήκες διαβίωσης.» (Συνέντευξη από τη Διοίκηση του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Θερμοπυλών)

❖ Σχέση ΜΚΟ με τη Δομή φιλοξενίας και με τους πρόσφυγες

Οι ΜΚΟ συνεργάζονται με τη Δομή και της παρέχουν την αναγκαία στήριξη σε διάφορους τομείς.

«Οι ΜΚΟ βοηθάνε επικουρικά στο μάνατζμεντ της Δομής και παρέχουν υποστήριξη σε υλικά, στις κατασκευές, στις υλικοτεχνικές υποδομές. Στη Δομή υπάρχουν 3 οργανισμοί-ο ΔΟΜ, η Ύπατη Αρμοστεία και ο ΕΟΔΥ (πρώην ΚΕΕΛΠΝΟ, όπου υπολειτουργεί σε ιατρούς σε σχέση με τους Γιατρούς του Κόσμου που υπήρχαν πριν και ήταν πολύ καλοί)-όπου ναι μεν έχουν από κάτω τους τις ΜΚΟ, αλλά δραστηριοποιούνται και από μόνοι τους. Επιπρόσθετα, υπάρχουν 5 ΜΚΟ-η UNICEF (που ασχολείται με τη νομική υποστήριξη και με την προστασία των παιδιών, ενώ φέτος χρηματοδότησε τις σχολικές τσάντες), η Ύπατη Αρμοστεία (που παρέχει χρηματική βοήθεια για τη μετεγκατάσταση των προσφύγων σε διαμερίσματα πχ το πρόγραμμα «ΕΣΤΙΑ» που λαμβάνει χώρα στη Λιβαδειά), η Solidarity Now, η Caritas (που πιστοποιούν τους πρόσφυγες και πραγματοποιούν τις εγγραφές για να πάρουν χρήματα) και η Happy Caravan (connect by Music). Τέλος, υπάρχει μια δημόσια υπηρεσία της ΕΕ, η European Asylum Support Office (EASO) όπου έρχεται στη Δομή συμβουλευτικά.» (Συνέντευξη από τη Διοίκηση του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Θερμοπυλών)

❖ Χρηματοδότηση Δομής

Το κομμάτι της χρηματοδότησης αποτελεί ένα ακανθώδες θέμα συζήτησης. Γενικότερα, οι δομές χρηματοδοτούνται έμμεσα από εθνικούς πόρους.

«Ουσιαστικά, οι δομές χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους, αλλά όχι άμεσα. Εξάιρεση αποτελεί η συγκεκριμένη Δομή, όπου ο τότε Περιφερειάρχης Στερεάς Ελλάδας Κ.Μπ., εξασφάλισε ένα ποσό (720.000 ευρώ), με σκοπό τη χρηματοδότηση της Δομής από την Περιφέρεια στις 'μη επιλέξιμες' δαπάνες που δεν καλύπτονται από τους οργανισμούς, καθώς οι τελευταίοι θεωρούνται πιο αξιόπιστοι απ' ό,τι η Ευρώπη (πχ ο ΔΟΜ εξασφαλίζει το νερό, το ηλεκτρικό ρεύμα, το πετρέλαιο της Δομής). Όσον αφορά τους πρόσφυγες, οι ίδιοι μέσω ενός επιδόματος που λαμβάνουν-το οποίο κυμαίνεται από 90-550 ευρώ (το ανώτατο-αναλόγως εάν πρόκειται για οικογένειες και τον αριθμό των μελών τους) εξασφαλίζουν τις δικές τους ανάγκες (φαγητό κλπ).» (Συνέντευξη από τη Διοίκηση του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Θερμοπυλών)

❖ Χρηματοδότηση ΟΤΑ για ζητήματα προσφύγων

Οι ΟΤΑ δεν έχουν λάβει στο παρελθόν, ούτε λαμβάνουν έως σήμερα χρηματοδότηση για το θέμα του μεταναστευτικού.

«Σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση θα πρέπει να πούμε από ποιες πηγές θα έπρεπε να χρηματοδοτείται η τοπική αυτοδιοίκηση, καθώς μέχρι σήμερα δεν

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

έχει χρηματοδοτηθεί. Το ταμείο ασύλου δίδει χρήματα σε διακυβερνητικές οργανώσεις και αυτό από επιλογή της πολιτείας.» (Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

❖ Αξιολόγηση δράσεων από τη Δομή

Οι δράσεις που υπάρχουν στη Δομή είναι γενικά καλές, αλλά αρκετά ελλιπείς.

«Υπάρχουν αρκετές δράσεις που αναπτύχθηκαν και υλοποιούνται στη Δομή. Ωστόσο, είναι ελλιπείς, καθώς θα μπορούσαν να είναι σαφώς περισσότερες, καλύτερα δομημένες και οργανωμένες.» (Συνέντευξη από τη Διοίκηση του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Θερμοπυλών)

❖ Αξιολόγηση των πολιτικών διαχείρισης και των μέτρων

Τα μέτρα κρίνονται ως αναποτελεσματικά, δημιουργώντας επιπλέον δυσκολίες.

«Αν εξαιρέσουμε τις λειτουργίες που σχεδίασε η τοπική αυτοδιοίκηση και τις οποίες υποστηρίζει σε όλα τα επίπεδα, όσο κι αν αυτές φαντάζουν αποσπασματικές, είναι οι μόνες οι οποίες έχουν αποτέλεσμα. Λειτουργίες που έχουν αναληφθεί κατά εκχώρηση της πολιτείας σε διακυβερνητικές οργανώσεις και ασκούνται από ΜΚΟ, είτε από οργανώσεις έχουν αποσπασματικά υπαρκτά αποτελέσματα. Είναι αυτές οι οποίες δημιουργούν περισσότερα προβλήματα παρά δίνουν λύσεις.» (Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

❖ Υλική υποστήριξη από την κοινωνία στη τοπική αυτοδιοίκηση για τους πρόσφυγες

Η τοπική κοινωνία της Λαμίας έχει στηρίξει και εξακολουθεί να στηρίζει το κέντρο φιλοξενίας προσφύγων των Θερμοπυλών και προσπαθεί να παρέχει υλικά αγαθά στους ανθρώπους αυτούς. Η υλική υποστήριξη που παρέχεται είναι σημαντική και αφορά είδη ένδυσης και υπόδησης, βρεφικά είδη, καθώς και άλλα χρήσιμα είδη για τη διευκόλυνση της ζωής των ανθρώπων που φιλοξενούνται στο κέντρο.

«Η τοπική κοινωνία θα μπορούσαμε να πούμε έχει αγκαλιάσει όλη αυτή την προσπάθεια με ότι μέσα έχει. Είτε πρόκειται για ρούχα είτε πρόκειται για φάρμακα είτε πρόκειται για άλλα είδη, σαφώς το hot spot Θερμοπυλών έχει αγκαλιαστεί από την τοπική κοινωνία και ουσιαστικά αυτή είναι που μπορεί να κάνει τη διάφορα σε τέτοια προβλήματα. Επιπλέον οι διαμορφωμένες σχέσεις και η ηρεμία που έχει κατακτηθεί σε αυτές στις σχέσεις είναι ένα θετικό στοιχείο για τη λειτουργία του hot spot. Όλα αυτά δεν έγιναν τυχαία ήταν συνειδητές επιλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης που πάλεψε προς αυτή την κατεύθυνση, κατακτώντας το θετικό κλίμα και απομονώνοντας τις

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

οποιοσδήποτε διαφορετικές φωνές, οι οποίες και πολλές ήταν και διάρκεια είχαν, άλλα κρίθηκαν ως αναποτελεσματικές από τα πρακτικά αποτελέσματα που κατακτήθηκαν.» (Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

❖ Ελλείψεις των δράσεων για την ένταξη των προσφύγων στην κοινωνία

Σαφώς, οι ελλείψεις είναι πολλές. Άλλες καταγεγραμμένες και άλλες μη. Υπάρχουν ελλείψεις στις υποδομές, στο προσωπικό (διαρκώς αλλάζει, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να υλοποιούνται δράσεις για την ένταξη πχ εκπαίδευση).

«Αν θα προσπαθούσαμε να μιλήσουμε για ελλείψεις που έχουν καταγραφεί πιθανώς να χρειαζόταν να εκδοθεί βιβλίο. Και μιλάμε μόνο για ένα hot spot. Και μιλάμε για την σύγκρουση της τοπικής αυτοδιοίκησης με τις δύο κυβερνητικές οργανώσεις. Επομένως πρόκειται για ένα σύστημα διαχείρισης το οποίο θα πρέπει να ανατραπεί με ευθύνη της πολιτείας πρωτίστως...» (Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

«Οι ελλείψεις είναι πολλές. Υπάρχουν ελλείψεις στο προσωπικό. Τα 8μηνα προγράμματα πρόσληψης προσωπικού που προσφέρονται από τον ΟΑΕΔ δε βοηθάνε στη υλοποίηση ουσιαστικών δράσεων (πχ υπάρχει συνεχής αλλαγή προσωπικού), ενώ τα 2μηνα που προσφέρονται για την αντιμετώπιση και την κάλυψη κατεπειγουσών αναγκών δε λύνουν τα προβλήματα. Ελλείψεις υπάρχουν επίσης στις υποδομές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, όταν σταμάτησε η λειτουργία του air condition για να φτιαχτεί χρειάστηκαν να περάσουν 8 μήνες, ενώ με αυτό ζεσταινόταν οικογένεια. Υπάρχει επομένως, τεράστια γραφειοκρατία και πρόβλημα στη διαχείριση των χρημάτων. Έλλειψη υπάρχει και στις σχολικές τσάντες ειδικότερα τα παλαιότερα χρόνια παρόλο που θεωρούταν υποχρέωση των οργανώσεων. Φέτος τις παρείχε η UNICEF.» (Συνέντευξη από τη Διοίκηση του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Θερμοπυλών)

❖ Πρωτοβουλίες που έλαβε η τοπική αυτοδιοίκηση μέχρι σήμερα όσον αφορά το θέμα της ένταξης

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι να είναι απλός παρατηρητής στο μεταναστευτικό ζήτημα, ενώ δεν της παρέχονται η στήριξη, η εμπιστοσύνη, τα κατάλληλα μέσα και οι πόροι για να μπορέσει να τα αξιοποιήσει και να λάβει πρωτοβουλίες που θα φέρουν αποτελέσματα μέσα στη τοπική κοινωνία.

«Όποιες πρωτοβουλίες και αν πάρει ένας δήμος αυτές είναι καταδικασμένες στο βαθμό που δεν υπάρχουν τα μέσα και οι πόροι για να τις υποστηρίξει. Για παράδειγμα, αν είχε κληθεί η τοπική αυτοδιοίκηση να μετέχει σε ένα πρόγραμμα και να διαχειριστεί ένα πρόγραμμα για τοποθέτηση οικογενειών μέσα στον αστικό ιστό ή ακόμα και για τοποθέτηση οικογενειών σε χωριά, για

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

παράδειγμα μία ή δύο οικογένειες σε χωριά άνω των 300 ατόμων, θα είχε προχωρήσει η ενταξιακή διαδικασία όλη γρήγορα και με συγκεκριμένες κατευθύνσεις και θα ήταν περισσότερο αποτελεσματική. Όταν σε όλα αυτά δεν υπάρχει καμία εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι αυτονόητο ότι η τοπική αυτοδιοίκηση παραμένει θεατής το λιγότερο, καθώς το περισσότερο είναι σε λίγο διάστημα να κληθεί να διαχειριστεί ιδιότυπα γκέτο μέσα στον αστικό ιστό.» (Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

❖ Δυσκολίες στην εφαρμογή πρωτοβουλιών και προγραμμάτων

Η δυσκολία για τη λήψη πρωτοβουλιών και την εφαρμογή προγραμμάτων έγκειται στον παραμερισμό που λαμβάνει η τοπική αυτοδιοίκηση από την πολιτεία, μη διαθέτοντάς της ηθική και οικονομική στήριξη.

«Βασική δυσκολία για την εφαρμογή των προγραμμάτων είναι ο αποκλεισμός που επιβάλλει συνειδητά πλέον η πολιτεία έναντι στην τοπική αυτοδιοίκηση. Ένας ιδιότυπος αποκλεισμός που σε κάθε περίπτωση στερεί τη δυνατότητα της δημιουργικής παρουσίας της τοπικής αυτοδιοίκησης στο κρίσιμο αυτό θέμα, και σε κάθε περίπτωση αφήνει περιθώρια για να ξεδιπλωθούν δημιουργικές πρωτοβουλίες που είναι μέσα στη φιλοσοφία της αυτοδιοίκησης. Επομένως δεν μιλάμε για δυσκολίες, μιλάμε για πολιτικό αποκλεισμό και οτιδήποτε προσπαθεί να παλέψει, το παλεύει χωρίς μέσα, χωρίς πόρους και με αρνητικό κλίμα και διάθεση απέναντι της.» (Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

❖ Μέτρα ένταξης-Μέτρα διαβίωσης

Η τοπική αυτοδιοίκηση δεν λαμβάνει πρωτοβουλίες και δεν προωθεί μέτρα. Είναι αμέτοχη στο συγκεκριμένο ζήτημα.

«Η τοπική αυτοδιοίκηση δεν προωθεί κανένα μέτρο. Να επαναλάβω ότι και το πρόγραμμα «ΕΣΤΙΑ» αφορά αιτούντες άσυλο οι οποίοι όταν εξετάζονται υποθέσεις τους από την υπηρεσία Συγγρού και αποκτούν τον τίτλο του πρόσφυγα, τότε είναι αναγκασμένοι να εγκαταλείψουν τα συγκεκριμένα σπίτια και να προχωρήσουν σε άλλες διαδικασίες μέσα από το πρόγραμμα «ΗΛΙΟΣ» στο οποίο η αυτοδιοίκηση δεν έχει καμία εμπλοκή. Αντίθετα θα είναι εκείνη, η οποία θα βιώσει τα αρνητικά αποτελέσματα γκετοποίησης σε συγκεκριμένες περιοχές. Ενώ λοιπόν η αυτοδιοίκηση πρέπει να είναι ο πρωταγωνιστής όλων αυτών των διαδικασιών, γίνεται ένας εν δυνάμει πυροσβέστης κοινωνικών εκρήξεων οι οποίες άνετα προκαλούνται μέσα από την άναρχη διαχείριση συγκεκριμένων θεμάτων που έχουν σχέση με τη τοποθέτηση οικογενειών μέσα στον οικιστικό ιστό, χωρίς την εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης.» (Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

❖ Πιθανές βελτιώσεις των προγραμμάτων των ΟΤΑ για την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης

Ο ρόλος των ΟΤΑ στην αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης είναι ανύπαρκτος, επομένως δεν υπάρχουν προγράμματα, που θα μπορούσαν να δεχτούν βελτίωση.

«Για να υπάρξουν προγράμματα της τοπικής αυτοδιοίκησης τα οποία να είναι αποτελεσματικά χρειάζεται η εμπιστοσύνη της πολιτείας απέναντι στη τοπική αυτοδιοίκηση για να διαχειριστεί το συγκεκριμένο θέμα. Αν δεν ξεκαθαρίσει ο ρόλος από την πλευρά της πολιτείας το ποιον εμπιστεύεται και ποιον όχι δεν μπορούν να υπάρξουν ούτε προγράμματα ούτε αποτελέσματα...Αυτή τη στιγμή δεν μπορούμε να μιλάμε για βελτιώσεις καθώς η τοπική αυτοδιοίκηση αποκλείεται ως παίκτης του παιχνιδιού, αλλά χρησιμοποιείται ως άλλοθι για την αναποτελεσματικότητα των λειτουργιών που ασκούνται μέχρι στιγμής.»
(Συνέντευξη από των πρώην Αντιπεριφερειάρχη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και νυν Δήμαρχο Λαμιέων)

Για τις δράσεις της δομής των Θερμοπυλών και την αποτελεσματικότητά τους ρωτήθηκαν επίσης, ορισμένοι από τους εργαζόμενους του κέντρου. Μία από τους εργαζόμενους είναι η δασκάλα με κύρια αρμοδιότητα τη διδασκαλία Ελληνικών σε ενήλικες και ανήλικους πρόσφυγες, της Αγγλικής ή οποιαδήποτε άλλης ξένης γλώσσας. Στη Δομή υπάρχει το νηπιαγωγείο για παιδιά προσχολικής ηλικίας και το σχολείο για μεγαλύτερες ηλικίες. Σύμφωνα με την ίδια *«οι δράσεις είναι αρκετά εποικοδομητικές και χρήσιμες καθώς από τη μία προσφέρουν μόρφωση και διαπαιδαγώγηση στα προσφυγόπουλα τα οποία έχουν ανάγκη από ξεγνοιασιά, παιχνίδια και γνώσεις μετά από τη δύσκολη περίοδο του πολέμου, και από την άλλη προσφέρουν στους μεγαλύτερους μια ποιοτικότερη καθημερινότητα και ζωή με στοιχεία τα οποία για εμάς είναι δεδομένα ενώ για εκείνους όχι»*. Ελλείψεις που παρατηρούνται στο εκπαιδευτικό κομμάτι είναι οι διερμηνείς για την αποτελεσματικότερη διεξαγωγή του μαθήματος, η έλλειψη κτιρίων, ηλεκτρονικών υπολογιστών, βιβλίων, πινάκων και λοιπών μέσων.

Άλλη μια εργαζόμενη που ρωτήθηκε για τη δομή και τη δική της αρμοδιότητα είναι η ψυχολόγος, η οποία βρίσκεται στη δομή από το πρόγραμμα «Philos» του ΕΟΔΥ (πρώην ΚΕΕΛΠΝΟ). Μια από τις αρμοδιότητές της είναι να πραγματοποιεί ατομικές συνεδρίες με τα άτομα που διαμένουν στη δομή και τόνισε ότι *«εδώ, στην πλειοψηφία τους υπάρχουν οικογένειες, δεν αντιμετωπίζουμε βαριά ψυχιατρικά περιστατικά»*. Επιπρόσθετα, βασική της αρμοδιότητα είναι η διασύνδεση με τη ψυχιατρική κλινική της Λαμίας, η συμβουλευτική, καθώς και η υλοποίηση και η παρακολούθηση διάφορων εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Σημαντικός επίσης είναι και ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού που βρίσκεται στη δομή. Συνολικά υπάρχουν δύο κοινωνικοί λειτουργοί, οι οποίοι βοηθάνε στη διασύνδεση των προσφύγων με διάφορες δημόσιες υπηρεσίες όπως το δημαρχείο, το ληξιαρχείο (έγγραφα για τα νεογέννητα), το ΙΚΑ (ΑΜΚΑ-ΑΦΜ).

Τέλος, η εκπρόσωπος του ΔΟΜ της δομής κατέγραψε της δικές της αρμοδιότητες. Μία από αυτές είναι η ενημέρωση των προσφύγων για διάφορα θέματα όπως η κακοποίηση των γυναικών και των παιδιών (διασύνδεση με εξωτερικούς φορείς ΚΕΘΙ-ΚΕΘΕΑ), θέματα που αφορούν το φύλο και την ηλικία, καθώς και με ζητήματα που έχουν να κάνουν με το πληθυσμό (έγγραφα όπως το ΑΦΜ, ΑΜΚΑ, ΟΑΕΔ-ομαδική ενημέρωση). Επιπρόσθετα, υπογράμμισε πως ο ΔΟΜ ασχολείται με το πρόγραμμα «Helios» (το οποίο δεν εφαρμόζεται όμως στη συγκεκριμένη Δομή), που είναι χρηματοδοτούμενο από το Directorate General Migration and Home Affairs of the European Commission. Τέθηκε σε ισχύ από τον Ιούνιο του 2019 και λήγει τον Νοέμβριο του 2020. Βασίζεται σε 3 πυλώνες: α) τη στέγαση (η οποία γίνεται σε διαμερίσματα με ενοικίαση στο όνομά τους, παρέχοντάς τους εισφορές για τις δαπάνες ενοικίασης και μετακόμισης και δικτύωση με ιδιοκτήτες διαμερισμάτων), β) την εκμάθηση της γλώσσας και γ) τον επαγγελματικό προσανατολισμό (μέσω συμβουλευτικών υπηρεσιών). Κύριος στόχος του ΔΟΜ και του συγκεκριμένου προγράμματος είναι να ενταχθούν στην ελληνική κοινωνία όσοι λαμβάνουν διεθνή προστασία και φιλοξενούνται σε δομές. Για να καταστεί αυτό δυνατό, είναι αναγκαία η συνεργασία με τις εθνικές αρχές και με διάφορους φορείς. Για την ορθή και αποδοτική αξιοποίηση των αρμοδιοτήτων είναι αναγκαία η συνεργασία και η διασύνδεση μεταξύ της ψυχολόγου, της κοινωνικής λειτουργού και της εκπροσώπου της ΔΟΜ.

6.2. Η περίπτωση του Δήμου Θηβαίων-Hot spot Θήβας

Στη συγκεκριμένη ενότητα εξετάζεται ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης (Δήμος Θηβαίων) στην αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών-προσφύγων.

❖ Λειτουργία Κέντρου Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ)-Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων (ΣΕΜΠ)

Από την έρευνα διαπιστώθηκε η ύπαρξη του ΚΕΜ στο Δήμο Θηβαίων και η όσο το δυνατόν αποτελεσματική λειτουργία του. Παράλληλα, υπάρχει το ΣΕΜΠ, η λειτουργία του οποίου όμως δεν τελεσφόρησε.

«Είναι σημαντικό να τονιστεί πως ο Εθνικός Σχεδιασμός για το Δήμο Θηβαίων προέβλεπε την ύπαρξη Κέντρου Κοινότητας με Παράρτημα Ρομά, και όχι το ΚΕΜ. Ωστόσο, με τις αυξανόμενες μεταναστευτικές ροές και προβλέποντας ο Δήμος την κρίση που ξέσπασε, πήρε την πρωτοβουλία και δημιούργησε αντί για το Παράρτημα Ρομά, το ΚΕΜ, για να έχει ο μετανάστης-πρόσφυγας μία υπηρεσία πρώτης πρόσβασης. Έτσι, σχεδιάσαμε τις κοινωνικές δομές και δημιουργήσαμε το ΚΕΜ. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο ΚΕΜ του Δήμου λειτουργεί πρόγραμμα ελληνομάθειας, ενώ υπάρχουν συνολικά τέσσερα τμήματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας για τους πρόσφυγες-μετανάστες. Όσον αφορά το ΣΕΜΠ δεν έχει λειτουργήσει μέχρι τώρα ολοκληρωμένα, καθώς οι μετανάστες δεν δέχονται να εκπροσωπηθούν. Σήμερα, το ΣΕΜΠ

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

βρίσκεται σε φάση ανασυγκρότησης. Παρόλα αυτά όμως, δεν γνωρίζουμε αν η συμμετοχή των μεταναστών και των προσφύγων στο συμβούλιο θα είναι έγκυρη, καθώς δεν έχουν οργανώσεις και συλλόγους.» (Συνέντευξη από αρμόδια υπάλληλο του Δήμου Θηβαίων)

❖ Υλική υποστήριξη από τη τοπική αυτοδιοίκηση για τους πρόσφυγες-μετανάστες

Ο Δήμος Θηβαίων προσφέρει υλική υποστήριξη μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου που ανήκει στο Δήμο.

«Η τοπική αυτοδιοίκηση μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου παρέχει-σε συνεργασία με τις ΜΚΟ, Άρσις και Solidarity-τρόφιμα και ενδύματα κυρίως σε μονογονεϊκές οικογένειες και σε ασυνόδευτα παιδιά. Πρόκειται για δύο κατηγορίες που υπάρχει ιδιαίτερη ευαισθησία.» (Συνέντευξη από αρμόδια υπάλληλο του Δήμου Θηβαίων)

❖ Χρηματοδότηση Δήμου Θηβαίων

Δεν υπάρχει χρηματοδότηση των ΟΤΑ για το μεταναστευτικό και τα ζητήματα που προκύπτουν. Όπως και στο Δήμο Λαμιέων, έτσι και στο Δήμο Θηβαίων δεν υπάρχουν οικονομικοί πόροι που να διατίθενται στους Δήμους.

❖ Πρωτοβουλίες που έλαβε η τοπική αυτοδιοίκηση μέχρι σήμερα

Σημαντική πρωτοβουλία που έλαβε ο Δήμος Θηβαίων ήταν η δημιουργία του ΚΕΜ.

«Η πρωτοβουλία που έλαβε ο Δήμος ήταν να αλλάξει τον Εθνικό Σχεδιασμό που προέβλεπε τη δημιουργία Παραρτήματος Ρομά. Ο Δήμος προέβλεψε από την αρχή τη μεταναστευτική κρίση που ξέσπασε και το μέγεθός της, καθώς και την αλλαγή των κοινωνικών αναγκών, και παρόλο που στη πόλη ζούνε πολλοί Ρομά, προτίμησε να αλλάξει τη στρατηγική και να δημιουργήσει το ΚΕΜ.» (Συνέντευξη από αρμόδια υπάλληλο του Δήμου Θηβαίων)

❖ Μέτρα-Δράσεις ένταξης

Μέσω της έρευνας διαπιστώθηκε πως στο Δήμο Θηβαίων έχουν υλοποιηθεί πολλές αξιολογες δράσεις («Πέρασμα», «Ήλιος» (που εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα, υιοθετώντας το από την Ιταλία), δράσεις εκμάθησης των τεχνολογιών και της ελληνικής γλώσσας και προσπάθειες που προωθούν την ένταξη των προσφύγων στη τοπική κοινωνία.

«Το «Πέρασμα» αποτελεί ένα βιωματικό σεμινάριο. Πρόκειται για ένα βιωματικό παιχνίδι της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες που γίνεται μεταξύ μαθητών στα σχολεία. Περιλαμβάνει ελληνόπουλα και προσφυγόπουλα και βασίζεται στη μέθοδο της προσομοίωσης επιτρέποντας

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

στους συμμετέχοντες να βιώσουν αποτελεσματικά μια μακρινή κατάσταση μέσα από τη διαδικασία της δραματοποίησης και της αναπαράστασης της πραγματικότητας. Πιο αναλυτικά, τα προσφυγόπουλα δείχνουν στα ελληνόπουλα χρησιμοποιώντας διάφορα εργαλεία (σφυρίχτρες, μουσαμάδες κλπ) πως διέσχισαν το Αιγαίο πέλαγος μέσα στο χειμώνα, πώς πέρασαν στα ελληνικά νησιά, αν έφτασαν με φουσκωτές βάρκες, αν φορούσαν σωσίβια, αν τους 'έπιασε' το λιμενικό. Στη συνέχεια, τα ελληνόπουλα κάνουν αναπαράσταση την ίδια διαδικασία-μια διαδικασία που δεν έχουν βιώσει-προσπαθώντας να 'μπουν' στο ρόλο. Επιπλέον, υπάρχει δράση από το δήμο με σκοπό την εκμάθηση των τεχνολογιών και της επιχειρηματικότητας μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας για τους πρόσφυγες-μετανάστες. Όσον αφορά το «Πρόγραμμα Ήλιος» είναι σημαντικό να τονιστεί πώς πρόκειται για ένα πιλοτικό πρόγραμμα που πραγματοποιήθηκε σε δύο Δήμους-ο ένας εξ αυτών είναι ο Δήμος Θηβαίων και ο άλλος ο Δήμος Λεβαδέων-με διαφορετικό ωστόσο τρόπο καθώς στον έναν υπάρχει Κλειστή Δομή Φιλοξενίας, ενώ στον άλλον Ανοιχτή Δομή Φιλοξενίας. Για την υλοποίηση του προγράμματος συμμετείχαν το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, το Υπουργείο Παιδείας, ο ΔΟΜ, και οι δύο Δήμοι που προαναφέρθηκαν. Πρώτο βήμα ήταν η καταγραφή των προσφύγων, δεύτερο η καταγραφή του μορφωτικού επιπέδου των προσφύγων και των δεξιοτήτων τους, τρίτο η διερεύνηση της επιθυμίας τους για την ένταξη, καθώς οι περισσότεροι επιθυμούσαν να φύγουν για χώρες της Ευρώπης. Έτσι, έπρεπε να 'εντοπιστούν' όσοι επιθυμούσαν να μάθουν ελληνικά και να ενταχθούν μέσα στην κοινωνία και στην αφορά εργασίας. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι δόθηκαν τα σχολεία για να γίνουν τάξεις ένταξης για ανήλικους πρόσφυγες (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση), η μεταφορά γίνεται μέσω του ΔΟΜ, της Solidarity και της Άρσις, ενώ για τους ενήλικες τα μαθήματα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας γίνονται μέσα στη Δομή. Τέλος, για την προώθηση των προσφυγόπουλων πραγματοποιούνται ξεναγήσεις στους αρχαιολογικούς χώρους και στη βιβλιοθήκη. (Συνέντευξη από αρμόδια υπάλληλο του Δήμου Θηβαίων)

❖ Ελλείψεις των δράσεων για την ένταξη των προσφύγων στην κοινωνία

Οι ελλείψεις που παρουσιάζονται και στο Δήμο Θηβαίων είναι πολλές και ιδιαίτερα σημαντικές για να προωθήσουν την ένταξη των προσφύγων-μεταναστών στη τοπική κοινωνία.

«Υπάρχουν πολλές και σημαντικές ελλείψεις. Μια από αυτές είναι η έλλειψη ειδικού εξειδικευμένου προσωπικού που υπάρχει στο Δήμο για την παροχή περισσότερων υπηρεσιών. Σημαντική είναι και η έλλειψη στενής συνεργασίας του Δήμου με το Hot spot και τις οργανώσεις που υπάρχουν μέσα σε αυτό. Επιπρόσθετα, για να μπορέσει να υπάρξει προώθηση των μεταναστών-προσφύγων στην αγορά εργασίας, οφείλει να υπάρχει και να οργανώνεται σωστά η διασύνδεση του Δήμου με τον ΟΑΕΔ. Τέλος, απουσιάζει επίσης, η

*ανάπτυξη πολιτιστικών δράσεων μεταξύ των προσφύγων και των γηγενών.»
(Συνέντευξη από αρμόδια υπάλληλο του Δήμου Θηβαίων)*

❖ Λειτουργία Hot spot και Δήμος Θηβαίων

Εικόνα 9: Hot spot Θήβας, πηγή:www.siriosfm.gr

*«Η Δομή είναι μια Αυτοτελής Οργάνωση που βρίσκεται υπό την αιγίδα του ΔΟΜ. Ο ΔΟΜ έχει την αποκλειστική ευθύνη για το Hot spot, ενώ ελέγχεται από το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής. Ο Δήμος το μόνο που έκανε στη δημιουργία της Δομής ήταν να συμβάλει στην εύρεση του χώρου, ενώ μέχρι σήμερα συμμετέχει στις κοινωνικές υπηρεσίες και του Hot spot»
(Συνέντευξη από αρμόδια υπάλληλο του Δήμου Θηβαίων)*

Εποικοδομητική ήταν επίσης και η συζήτηση με πρώην κοινωνική λειτουργό που βρισκόταν στο 'camp' της Θήβας μέσω της ΜΚΟ «Αποστολή» (της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών), παρουσιάζοντας διάφορες δράσεις που υλοποιούνται και αποσκοπούν στην ένταξη. Μία από αυτές είναι το «Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Προσφύγων» που λάμβανε χώρα μέσα στη Δομή και κατόπιν συνεργασίας της τελευταίας με τη ΜΚΟ. Το πρόγραμμα αυτό χώριζε τα παιδιά σε τέσσερις κατηγορίες με βάση την ηλικία τους (3-5 ετών (νήπια), 6-9 ετών, 10-12 ετών και 13-17 ετών), με σκοπό την άτυπη εκπαίδευση και την προετοιμασία των παιδιών για την ένταξή τους σε σχολεία. Μία άλλη δράση που παρουσιάστηκε είναι οι κοινωνικές δεξιότητες, όπου μέσα από θεματικές ενότητες (πχ σεβασμός, αγάπη, φύση, ζώα), με σκοπό την προετοιμασία των παιδιών στην ελληνική κοινωνία. Επίσης, μελετήθηκε το «parent support group» που αποτελεί μια δράση και προσπάθεια συζήτησης με τους γονείς δύο φορές την εβδομάδα για ζητήματα που αφορούσαν τα παιδιά, την καθημερινότητα, ακόμα και τεχνικές διαχείρισης του άγχους. Παρατηρούνται ότι από

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

τις δράσεις που αναπτύχθηκαν μέσα στη Δομή, με απώτερο στόχο την ένταξη, υπήρχε συνεργασία κυρίως μέσω της Δομής και των ΜΚΟ και όχι με το Δήμο.

Εικόνα 10: Hot spot Θήβας, πηγή:www.newsit.gr

Εικόνα 11: Hot spot Θήβας, πηγή:www.newsit.gr

6.3. Σύγκριση των ΟΤΑ ως προς την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης

Έχοντας εξετάσει και ερευνήσει το ρόλο των ΟΤΑ στη διαχείριση της κρίσης και στην προσπάθεια ένταξης των προσφύγων παρατηρούμε ότι υπάρχουν αρκετά κοινά στοιχεία, αλλά και σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο δήμων. Πιο αναλυτικά, ο δήμος Λαμιέων λόγω της έλλειψης των κατάλληλων μέσων και πόρων και λόγω των Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

επιλογών του κράτους περιθωριοποιείται και αποστασιοποιείται από τη διαχείριση του μεταναστευτικού ζητήματος, παρόλο τη θέληση και τις δυνατότητες που έχει ως δήμος. Αντίθετα, στο δήμο Θηβαίων-παρόλο που η χρηματοδότηση δεν υπάρχει- παρατηρείται μια σημαντική γκάμα δράσεων, ενεργή συμμετοχή και μια συνεχής προσπάθεια ένταξης των προσφύγων στην κοινωνία, ενώ σημαντική ήταν και η πρωτοβουλία που έλαβε ο δήμος για τη σύσταση του ΚΕΜ.

Παρόλα αυτά, υπάρχουν λειτουργίες στους δήμους που δεν αξιοποιούνται με τον κατάλληλο τρόπο όπως το ΣΕΜΠ, καθώς η άμεση σχέση των προσφύγων με τη τοπική αυτοδιοίκηση ουσιαστικά δεν υπάρχει σε καμία από τις δυο περιπτώσεις. Αυτό συμβαίνει διότι οι ίδιοι οι πρόσφυγες-μετανάστες δεν επιθυμούν να μείνουν στην Ελλάδα, αλλά να φύγουν για χώρες της Ευρώπης. Έτσι, δεν ενδιαφέρονται τόσο για την εκμάθηση της γλώσσας και τη συμμετοχή τους σε δράσεις για να μπορέσουν να ενταχθούν στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας.

Σημειώθηκαν σοβαρές ελλείψεις και στις δύο περιπτώσεις. Οι ελλείψεις που υπάρχουν είναι ποικίλες και εμφανείς. Έχουν να κάνουν με α) με την απαραίτητη και κατάλληλη γνώση, β) το προσωπικό, γ) τις υποδομές, δ) τη συνεργασία μεταξύ της τοπικής αυτοδιοίκησης με τα υπουργεία, τις ΜΚΟ, την κοινωνία, τα Hot spots, ε) την ανάπτυξη πολιτιστικών δράσεων, στ) τη διασύνδεση των Δήμων με φορείς και διάφορες άλλες ελλείψεις που μπορεί να φαντάζουν απλές. Αν όλα αυτά λυθούν θα υπάρξει σημαντική βελτίωση στην υλοποίηση των δράσεων.

Η σχέση της τοπικής αυτοδιοίκησης με τις ΜΚΟ χαρακτηρίζεται στην πρώτη περίπτωση ως «ανταγωνιστική», ενώ στη δεύτερη περίπτωση παρατηρείται από κοινού συμμετοχή όπως στο «Πρόγραμμα Ήλιος». Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και η σχέση με τα υπουργεία. Στην περίπτωση του Δήμου Λαμιέων δεν υπάρχει συνεργασία μεταξύ υπουργείων και τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ στην περίπτωση του Δήμου Θηβαίων η συνεργασία τους διαπιστώνεται από το «Πρόγραμμα Ήλιος». Η σχέση της τοπικής αυτοδιοίκησης με τους πρόσφυγες-όπως έχει προαναφερθεί δεν είναι άμεση. Τέλος, η σχέση της κοινωνίας με τους πρόσφυγες παρατηρείται σχετικά ουδέτερη. Στην πρώτη κι όλλας περίπτωση η κοινωνία είναι πιο ευαίσθητοποιημένη, παρέχοντας υλικά όταν υπάρχει ανάγκη.

Κατά πόσο οι δράσεις-και αυτές που υλοποιούνται από το δήμο και αυτές που υλοποιούνται μέσα στη Δομή-είναι αποτελεσματικές για την ένταξη των προσφύγων-μεταναστών μέσα στην κοινωνία αποτελεί ένα σημαντικό ερευνητικό ερώτημα και δημιουργεί το έναυσμα για περαιτέρω ανάλυση και έρευνα, εμβαθύνοντας στο ρόλο που έχουν οι ΟΤΑ στην αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης.

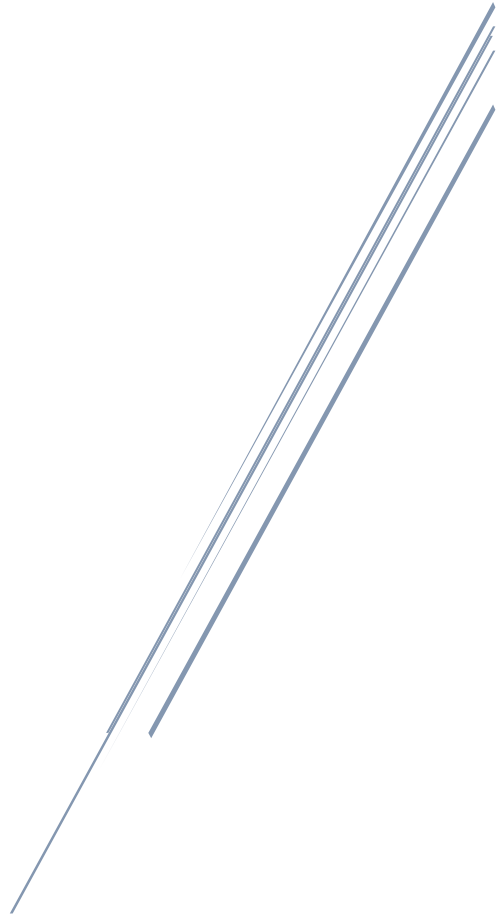
6.4.Πιθανές βελτιώσεις του ρόλου των ΟΤΑ ως προς την ένταξη

Η κεντρική διοίκηση οφείλει να δώσει αρμοδιότητες στους ΟΤΑ και να τους παραχωρήσει το δικαίωμα να λαμβάνουν πρωτοβουλίες και να υλοποιούν προγράμματα και δράσεις, καθώς είναι το βασικό 'εργαλείο' για την ένταξη των Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

προσφύγων και συνεπώς, για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Αρχικά, θα ήταν χρήσιμο οι δήμοι να συγκροτήσουν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για την ένταξη. Χρήσιμη επίσης θα ήταν και η λειτουργία των ΚΕΜ σε περισσότερους δήμους και η ενίσχυση τόσο των ΚΕΜ όσο και των ΣΕΜΠ, ώστε να υπάρχει συνεργασία από όλους τους συμμετέχοντες. Τρίτον, σημαντική θα ήταν και η ύπαρξη ενός μηχανισμού κατανομής των προσφύγων, ενώ τόσο οι ΟΤΑ όσο και άλλες δημόσιες υπηρεσίες οφείλουν να διαθέτουν διαπολιτισμικούς διαμεσολαβητές και να λαμβάνουν διαπολιτισμική επιμόρφωση. Επιπρόσθετα, το «Πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ» θα μπορούσε να εφαρμόζεται σε περισσότερους δήμους της χώρας, καθώς επίσης και να υπάρχουν προγράμματα στέγασης σε αγροτικούς οικισμούς. Όσον αφορά την εκπαίδευση, η ενίσχυση των προγραμμάτων γλωσσικής εκμάθησης κρίνεται απαραίτητη. Όγδοο στοιχείο που θα βοηθούσε στην ένταξη είναι οι διαδραστικές και βιωματικές δράσεις, μέσω των οποίων θα βελτιωθεί και η σχέση μεταξύ γηγενών-προσφύγων. Τέλος, οι ΟΤΑ οφείλουν να παρέχουν ενημέρωση στη τοπική κοινωνία για τον τρόπο που οι πρόσφυγες μπορούν να συμβάλλουν μέσα σε αυτή.

Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα

7.1.Γενικά

Η μετανάστευση αποτελεί ένα σύνθετο και αρκετά δισεπίλυτο ζήτημα και λόγω των ραγδαίων και συνεχώς αυξανόμενων μεταναστευτικών ροών βρίσκεται στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας στην Ευρώπη και όχι μόνο. Η προστασία των προσφύγων και των μεταναστών πραγματοποιείται διεθνώς βασιζόμενη σε κανόνες, συμβάσεις και συνθήκες που ρυθμίζουν τα νομικά θέματα που σαφώς προκύπτουν.

Η μεταναστευτική πολιτική που εφαρμόζεται στην Ευρώπη και στην Ελλάδα περιλαμβάνει μέτρα και πρακτικές που στοχεύουν αφενός στην οργάνωση και στην εποπτεία της εισόδου των μεταναστών-προσφύγων σε ευρωπαϊκό έδαφος, και αφετέρου στην ένταξή τους μέσα στην κοινωνία.

Η Ελλάδα έχει μετατραπεί σε χώρα υποδοχής μεταναστών και επιχειρεί να αντιμετωπίσει στο μέγιστο βαθμό την κρίση. Ωστόσο, η διαχείριση του φαινομένου από τα Υπουργεία και τις ΜΚΟ δεν είναι αποτελεσματική. Ο ρόλος των ΟΤΑ στη διαχείριση της κρίσης πρέπει να είναι καθοριστικός, καθώς μέσω των ΟΤΑ μπορεί να υπάρξει καλύτερη οργάνωση, αλλά και μέτρα και δράσεις αποτελεσματικές ως προς την ένταξη.

7.2.Συμπεράσματα από την ανάλυση και παρουσίαση των ερευνητικών ερωτημάτων

Στον κορμό της έρευνας υπάρχουν πέντε κεντρικά ερωτήματα. Το πρώτο αφορά κατά πόσο κρίνονται αποτελεσματικές οι πολιτικές διαχείρισης που χρησιμοποιούνται. Από την έρευνα διαπιστώνεται αρχικά, η έλλειψη ενός συγκροτημένου σχεδίου από την πλευρά της κυβέρνησης. Τα Υπουργεία και οι ΜΚΟ προσπαθούν να διαχειριστούν το μεταναστευτικό αφήνοντας τους ΟΤΑ στο περιθώριο, το πιο αποδοτικό-στην ουσία-όργανο που θα μπορούσε να υπάρχει.

Το δεύτερο ερευνά κατά πόσο υπάρχει συνεργασία μεταξύ των ΟΤΑ, της ΚτΠ, και των Υπουργείων και ποια είναι η σχέση της τοπικής ηγεσίας με τους πρόσφυγες-μετανάστες. Στην περίπτωση του Δήμου Λαμιέων συνεργασία δεν υπάρχει, ενώ ανύπαρκτη είναι και η σχέση της τοπικής ηγεσίας με τους πρόσφυγες, ενώ στην περίπτωση του Δήμου Θηβαίων παρατηρήθηκε σχέση, καθώς συνεργάζονται και στο «Πρόγραμμα Ήλιος».

Επίσης, όσον αφορά το τρίτο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται πως δε δίνεται στους ΟΤΑ η δυνατότητα να ασχοληθούν με το δύσκολο αυτό ζήτημα, παρόλο το θεμελιώδη ρόλο, τη γνώση που διαθέτουν για τη τοπική κοινωνία και τη θέληση για τη συμμετοχή τους. Κάποια από τα εργαλεία που παραχωρούνται από ορισμένους ΟΤΑ για την ένταξη είναι τα σχολεία όσον αφορά την εκπαίδευση των παιδιών.

Το τέταρτο ερώτημα αφορά τις διαπιστώσεις που προκλήθηκαν από τη σύγκριση των δύο δήμων που εξετάστηκαν στην έρευνα. Προκύπτει λοιπόν, πως και στις δύο περιπτώσεις οι δήμοι δεν μπορούν να συμμετάσχουν ενεργά και να δράσουν αποτελεσματικά στην ένταξη των μεταναστών-προσφύγων. Ωστόσο, παρατηρούνται σημαντικές διαφορές μεταξύ τους. Μια από αυτές είναι η πρωτοβουλία που έλαβε ο δήμος Θηβαίων-προβλέποντας την κρίση και τις συνέπειές της-και άλλαξε τον εθνικό σχεδιασμό για τη δημιουργία Παραρτήματος Ρομά, δημιουργώντας το ΚΕΜ, ενώ στην περίπτωση του δήμου Λαμιέν δεν πάρθηκε καμία πρωτοβουλία. Σημαντική διαφορά είναι και η συμμετοχή των δήμων σε διάφορες δράσεις. Στο Δήμο Θηβαίων παρατηρήθηκε συμμετοχή σε δράσεις που αφορούσαν την ένταξη (παραχώρηση σχολείων, πρόγραμμα «Πέρασμα», «Πρόγραμμα Ήλιος»), ενώ στην περίπτωση του Δήμου Λαμιέν δεν παρατηρήθηκε κάτι αντίστοιχο.

Τέλος, στο πέμπτο ερώτημα-στις πιθανές βελτιώσεις των προγραμμάτων των ΟΤΑ-συμπεραίνεται ότι δεν παραχωρείται στους δήμους το δικαίωμα να υιοθετήσουν προγράμματα και να δράσουν όσον αφορά την ένταξη των προσφύγων. Επιπλέον, η έλλειψη χρηματοδότησης στους ΟΤΑ λειτουργεί ως τροχοπέδη για την υλοποίηση των δράσεων. Αυτό φυσικά οφείλεται στην απουσία εθνικής στρατηγικής για ένα τέτοιο ζήτημα μείζονος σημασίας, ενώ η κυβέρνηση συχνά επιβαρύνει τους δήμους με σοβαρά προβλήματα, χωρίς όχι μόνο να δεχτεί, αλλά και να ακούσει τις θέσεις και τις προτάσεις που υποβάλλονται από τους ΟΤΑ. Εφόσον λοιπόν, δεν υπάρχουν προγράμματα που να υλοποιούνται από τους ΟΤΑ, δεν μπορούμε να μιλήσουμε για πιθανές βελτιώσεις των προγραμμάτων, παρά μόνο για τη μελλοντική ύπαρξη μιας συγκροτημένης εθνικής στρατηγικής που να εντάσσει τους δήμους στο θέμα του μεταναστευτικού, αφήνοντάς τους να ασκήσουν αποτελεσματικά το ρόλο τους.

7.3.Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η παρούσα εργασία διερευνά συγκριτικά το ρόλο και τη συμβολή συγκεκριμένων δήμων για τη διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου, χρησιμοποιώντας πέρα από τις θεωρητικές προσεγγίσεις που στηρίζονται σε βιβλιογραφικές πηγές, και πρωτογενείς πηγές για την εξαγωγή των συμπερασμάτων της.

Η εργασία αποτελεί το έναυσμα για περαιτέρω ανάλυση του θέματος, όπως με τη συγκριτική μελέτη περισσότερων δήμων για να τονιστούν τα δυνατά και αδύνατα σημεία στις δράσεις τους, η αναδιαμόρφωση του εθνικού σχεδιασμού, η υιοθέτηση ενός συγκροτημένου σχεδίου που να περιλαμβάνει και να προωθεί το ισχυρότερο 'όπλο' στη διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης και στην ένταξη των προσφύγων που δεν είναι άλλο από τους ΟΤΑ, ο καθοριστικός ρόλος που οφείλουν να ασκούν οι ΟΤΑ, η εξασφάλιση των απαραίτητων μέσων και η παροχή χρηματοδότησης για την προώθηση των προγραμμάτων τους, η συνεργασία της τοπικής αυτοδιοίκησης με όλους τους συμμετέχοντες, καθώς επίσης και οι τρόποι βελτίωσης της σχέσης μεταξύ τοπικής αυτοδιοίκησης και προσφύγων.

Βιβλιογραφία

Πρωτογενείς Πηγές

N.4310/1929 «Εγκατάσταση και Κινητικότητα των Αλλοδαπών στην Ελλάδα, αστυνομικός έλεγχος διαβατηρίων, απελάσεις και μετακινήσεις-μεταθέσεις»

N.1975/1991 «Είσοδος-έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις»

N. 2910/2001 «Είσοδος και παραμονή Αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις»

N.3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια»

N.3536/2007 «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης»

N.3838/2010 «Σύγχρονες διατάξεις για την Ελληνική Ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις»

N.3907/2011 «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ»

N.4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις»

N.4375/2016 «Οργάνωση και Λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφύγων, Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, , προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και την ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις»

Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου της 22ας Σεπτεμβρίου 2003 σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 251 της 03/10/2003

Οδηγία 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 016 της 23/01/2004

Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 304 της 30/09/2004

Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 326 της 13/12/2005

Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου του 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 348 της 24/12/2008

Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου του 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 337 της 20/12/2011

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Duvell F., (2016), *Illegal Immigration in Europe: Beyond Control?*, Palgrave Macmillan

Fouskas Th., Tsevrenis V., (2014), *Contemporary Immigration in Greece: a sourcebook*, European Public Law Organization (EPLO), Athens

Geddes A., Scholten P., (2016), *The Politics of Migration & Immigration in Europe*, 2nd Edition, SAGE

Lindley Anna, (2014), *Crisis and Migration: Critical Perspectives*, Routledge Studies in Development, Mobilities and Migration

OECD, (2018), *Working together for Local Integration of Migrants and Refugees*, OECD Publishing, Paris

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αμίτσης Γ., Λαζαρίδη Γ., (2001), Νομικές και κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα

Βεντούρα Λ., (2011), Μετανάστευση και κοινωνικά σύνορα: Διαδικασίες αφομοίωσης, ενσωμάτωσης ή αποκλεισμού, εκδ. Νήσος, Αθήνα

Βούλγαρης Γ., (2006), Κράτος και Κοινωνία Πολιτών στην Ελλάδα. Μια σχέση προς επανεξέταση;, στο Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, τεύχος 28, εκδ. Θεμέλιο

Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, (2013), Ανθρώπινα Δικαιώματα-Εθνικό Σχέδιο Δράσης, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα

Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης, Ελευθερίας και Ασφάλειας, (2007), Εγχειρίδιο σχετικά με την ένταξη για υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και ειδικούς επαγγελματίες, 2^η έκδοση

Έμκε-Πουλοπούλου Η., (2007), Η μεταναστευτική πρόκληση, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα

Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, (2010), Πληροφορίες Προερχόμενες από τα Θεσμικά Όργανα, τα λοιπά Όργανα και τους Οργανισμούς της ΕΕ: Το Πρόγραμμα Στοκχόλμης-Μια ανοιχτή και ασφαλή Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους Πολίτες

Ίσαρη Φ., Πουρκός Μ., (2015), Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση, ΣΕΑΒ, Αθήνα

Κασιμάτη Κ., (2000), Προβλήματα ένταξης-παιδείας, στο Φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας σε ομάδες κοινωνικού αποκλεισμού, ΥΠΕΞ, Πάντειο Πανεπιστήμιο, ΚΕΚ.ΜΟ.ΚΟΠ

ΚΕΚ.ΜΟ.ΚΟΠ, Μετανάστες και Παροχή Υπηρεσιών σε μετανάστες στην Ελλάδα, Πάντειο Πανεπιστήμιο

ΚΕΚ.ΜΟ.ΚΟΠ, (2003), Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης: η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών, Gutenberg, Αθήνα

Κλήμης Γ.Μ., (αχρ.), Εισαγωγή στην Ποιοτική Έρευνα-Μελέτες Περίπτωσης, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Κτιστάκης Γ., (2018), Η προστασία των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, εγχειρίδιο για νομικούς, (2^η έκδοση), εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης

Κτιστάκης Γ., (2014), Μετανάστες & ευρωπαϊκό δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα

Μακρυδημήτρης Α., (2006), Κράτος και Κοινωνία των Πολιτών, Β' Έκδοση, Μεταμεσονύκτιες εκδόσεις, Αθήνα

Μακρυδημήτρης Α., (2002), Κράτος και Κοινωνία Πολιτών, Ελευθερία και Κοινωνική Δικαιοσύνη, Μεταμεσονύκτιες εκδόσεις, Αθήνα

Μπάγκαβος Χ., Παπαδοπούλου Δ., (2006), Μεταναστευτικές Τάσεις και Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική, εκδ. ΙΝΕΓΣΕΕ, Αθήνα

Μπέρντ Κασπάρεκ, (2017), Μεταναστευτική πολιτική και πολιτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ

Μωυσίδης Α., Παπαδοπούλου Δ., (2011), Η κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών στην Ελλάδα: Εργασία, Εκπαίδευση, Ταυτότητες, Κριτική

Παπαγεωργίου Ι., (2013), Ο εξευρωπαϊσμός των πολιτικών μετανάστευσης και ασύλου: από την κοινοτικοποίηση στη συλλογική επίβλεψη?, στο Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης: Greek Political Science Review, τ.40, Εκδόσεις Θεμέλιο

Παπαδοπούλου Δ., Η κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία. Το παράδειγμα της νόμιμης ή μη νόμιμης διαμονής

Παπαδοπούλου Δ., (2006), Μετανάστευση, ενσωμάτωση και ιδιότητα του πολίτη: κριτική θεώρηση, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα

Παπαδοπούλου Δ., Μπάγκαβος Χ., (2006), Μετανάστευση και Ένταξη των Μεταναστών στην Ελληνική Κοινωνία, εκδ. Gutenberg, Αθήνα

Ρομπόλης Σ., (2004), Πολιτικές Μετανάστευσης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, Ενημέρωση, τεύχος 4

Σαρρής Ν., (2008), Θεσμικό πλαίσιο της μεταναστευτικής σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, ΕΚΚΕ, Αθήνα

Σπυροπούλου Γ., Χριστόπουλος Δ., (2016), Προσφυγικό: «θα τα καταφέρουμε»;; Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Αθήνα

Τριανταφυλλίδου Α., (2005), Ελληνική Μεταναστευτική Πολιτική: Προβλήματα και Κατευθύνσεις, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), Αθήνα

Χατζηπαντελής Θ., (αχρ.), Μελέτη Περίπτωσης: μια μέθοδος ποιοτικής ανάλυσης, Θέματα Εφαρμοσμένης Πολιτικής Ανάλυσης, τμήμα Πολιτικών Επιστημών

Χλέπας Ν-Κ., Σπυράκος Δ., (1992), Ο νόμος 1975/2001 περί αλλοδαπών και το Σύνταγμα, εκδ. Σάκκουλας Αντ. Ν., Αθήνα-Κομοτηνή

Χρυσόγονος Κ., (2003), Συνταγματικό Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα

Council of Europe, (αχρ.), Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Στρασβούργο

Schnapper D., (2008), Η κοινωνική ενσωμάτωση: Μια σύγχρονη Προσέγγιση, επιμ. Παπαδοπούλου Δ., εκδ. Κριτική

Green Nancy L., (2004), Οι δρόμοι της μετανάστευσης: Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις, εκδ. Σαββάλας

International Commission of Jurists, (2014), Μετανάστευση και διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων: Συλλογή διεθνούς δικαίου και νομολογίας, ελληνική έκδοση, Γενεύη

UNHCR, (2005), Εισαγωγή στη Διεθνή Προστασία Προστατεύοντας τους πρόσφυγες εντολής της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες: Εγχειρίδιο Αυτοδιδασκαλίας

UNHCR, (2007), Το Άσυλο στην ΕΕ: Μελέτη για την Εφαρμογή της Οδηγίας της ΕΕ για τον Καθορισμό του Καθεστώτος του Πρόσφυγα

Διαδικτυακές Πηγές

Αντιγόνη, (αρχ.), Ποιοι είμαστε, ημερομηνία πρόσβασης: 25/10/2019, διαθέσιμο στο: <http://www.antigone.gr/gr/>

Αντύπας Ι., Γκρυν Γ.-Κ., (2018), Ελληνικά hot spots: το πρόβλημα σε αριθμούς, ημερομηνία πρόσβασης: 18/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.dw.com/el/%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC-hot-spots-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B2%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CE%B5->

[%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B8%CE%BC%CE%BF%CF%8D%CF%82/a-46786853](https://www.arsis.gr/programmata/46786853)

Άρσις, (αχρ.), Προγράμματα, ημερομηνία πρόσβασης: 25/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.arsis.gr/programmata/>

Αρχηγείο Λιμενικού Σώματος, (2016), Διασώσεις προσφύγων – μεταναστών από το Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή – Συλλήψεις Διακινητών, ημερομηνία πρόσβασης: 20/10/2019, διαθέσιμο στο: <http://www.yen.gr/node/13334>

Αφουξενίδης Α., (2015), Όψεις της κοινωνίας πολιτών στην Ελλάδα: Το παράδειγμα των περιβαλλοντικών και αντιρατσιστικών ΜΚΟ, ημερομηνία πρόσβασης: 13/10/2019, διαθέσιμο στο: https://www.researchgate.net/publication/283241475_Opseis_tes_koinonias_poluton_sten_Ellada_To_paradeigma_ton_periballontikon_kai_antiratsistikon_MK

Γεωργακόπουλος Θ., (2016), Το προσφυγικό πρόβλημα και οι Έλληνες: Μια έρευνα. Πώς αντιμετωπίζουν την πρωτοφανή κρίση οι Έλληνες πολίτες? Τι εικόνα έχουν για το πρόβλημα, το μέγεθος του και τις αιτίες του;, ημερομηνία πρόσβασης: 05/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.dianeosis.org/2016/02/oi-ellines-kai-to-prosfygiko-provlima/>

Γιατροί του Κόσμου, (αχρ.), Ποιοι Είμαστε, ημερομηνία πρόσβασης: 25/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://mdmgreece.gr/our-mission/>

Γιατροί χωρίς Σύνορα, (αχρ.), Προσφυγική Κρίση, ημερομηνία πρόσβασης: 25/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://msf.gr/action/prosfyges>

Διεθνής Αμνηστία, (αχρ.), Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ημερομηνία πρόσβασης: 13/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.gr/universal-declaration-of-human-rights>

Διεθνής Αμνηστία, (2019), Προσφυγικό: Να μιλήσουμε επιτέλους για ανθρώπινες ζωές, ημερομηνία πρόσβασης: 20/11/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.gr/news/press/article/22484/prosfygiko-na-milisoyme-epiteloyis-gia-anthropines-zoes>

ΕΕ, (αχρ.), Μια κοινή μεταναστευτική πολιτική για την Ευρώπη, ημερομηνία πρόσβασης: 29/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:jl0001>

Ε.Κ.Πο.Σ.Π.Ο ΝΟΣΤΟΣ, (αχρ.), Εθνικά-Ευρωπαϊκά Προγράμματα, ημερομηνία πρόσβασης: 25/10/2019, διαθέσιμο στο: <http://www.nostos.org.gr/site/gr/programmes.html>

Ελληνική Επιτροπή Διεθνούς Αμνηστίας, (αχρ.), Ποιοι είμαστε, ημερομηνία πρόσβασης: 25/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.gr/about>

Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, (αχρ.), Ποιοι είμαστε, ημερομηνία πρόσβασης: 25/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.gcr.gr/el/emeis-kai-to-ergo-mas/poioi-eimaste>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2003), Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, ημερομηνία πρόσβασης: 28/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32003L0086>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2003), Οδηγία 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, ημερομηνία πρόσβασης: 28/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/LSU/?uri=celex:32003L0109>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2004), Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, ημερομηνία πρόσβασης: 28/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0083:EL:HTML>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2005), Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, ημερομηνία πρόσβασης: 28/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A32005L0085>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2008), Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ημερομηνία πρόσβασης: 28/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0115>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2008), Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ημερομηνία πρόσβασης: 28/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32011L0095>

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, (2017), Ειδική Έκθεση: Η ανταπόκριση της ΕΕ στην προσφυγική κρίση: η προσέγγιση των κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης (hotspot), αρ.06, ημερομηνία πρόσβασης: 15/11/2019, διαθέσιμο στο: [https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_6/SR MIGRATION HOTS POTS EL.pdf](https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_6/SR_MIGRATION_HOTS_POTS_EL.pdf)

ΕΕ, (αχρ.), Ένταξη των μεταναστών και των προσφύγων στις πόλεις, ημερομηνία πρόσβασης: 10/10/2019, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/priority-themes-eu-cities/inclusion-migrants-and-refugees-cities_el?fbclid=IwAR3G9IF_Rdc9N1sHEelp3alOafV6QpQEixYCV1-jLUDpp1Vc6aRhmEX8EZY

ΕΕ, (αχρ.), Δίκαιο και Νομολογία ΕΕ, ημερομηνία πρόσβασης: 05/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?ptab=com&stab=eliSearch&locale=el>

ΕΕ, (αχρ.), Μεταναστευτική Πολιτική της ΕΕ, ημερομηνία πρόσβασης: 20/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressures/>

ΕΕ, (αχρ.), Ευρωπαϊκή Ένωση και Ανθρωπιστική Προστασία, ημερομηνία πρόσβασης: 28/09/2019, διαθέσιμο στο: https://europa.eu/european-union/topics/humanitarian-aid-civil-protection_el

ΕΕ, (2000), Κεκτημένο του Σένγκεν, ημερομηνία πρόσβασης 21/10/2019, διαθέσιμο στο: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:42000A0922\(02\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:42000A0922(02)&from=EL)

ΕΕ, (2011), Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ημερομηνία πρόσβασης: 21/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0095&from=EN>

ΕΕ, (2013), Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, ημερομηνία πρόσβασης: 21/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0032&from=EN>

ΕΕ, (2013), Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, ημερομηνία πρόσβασης: 21/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R0604&from=EN>

ΕΕ, (2017), Η ΕΕ και η Μεταναστευτική Κρίση, ημερομηνία πρόσβασης: 25/09/2019, διαθέσιμο στο: <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/el/>

ΕΕ, (2019), Νέο στρατηγικό θεματολόγιο 2019-2024, ημερομηνία πρόσβασης: 10/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2019/06/20/a-new-strategic-agenda-2019-2024/>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2014), Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου, ημερομηνία πρόσβασης: 24/10/2019, διαθέσιμο στο: http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2014/06/Greek_CEAS_brochure.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2014), Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, ημερομηνία πρόσβασης: 10/10/2019, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/thematic/ihl_el.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2015), Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση, ημερομηνία πρόσβασης: 10/10/2019, διαθέσιμο στο:

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_el.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2018), Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη δημιουργία ευρωπαϊκού δικτύου αξιωματικών συνδέσμων μετανάστευσης (αναδιατύπωση), ημερομηνία πρόσβασης: 19/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0303&from=EN>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2018), Τι είναι το Παγκόσμιο Σύμφωνο για την Ασφαλή, Ομαλή και Νόμιμη Μετανάστευση, ημερομηνία πρόσβασης: 05/10/2019, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/MEMO_18_6417

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (αχρ.), Η προσέγγιση «HOTSPOT» για τη διαχείριση των εξαιρετικών μεταναστευτικών ροών, ημερομηνία πρόσβασης: 14/11/2019, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_el.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (αχρ.), Eurosur: Αυτό που κάνουμε, ημερομηνία πρόσβασης: 19/10/2019, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/border-crossing/eurosur_en

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της ΕΕ, (2018), Επιχείρηση Sophia της EUNAVFOR MED: παράταση εντολής έως τις 31 Μαρτίου 2019, ημερομηνία πρόσβασης: 29/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2018/12/21/eunavfor-med-operation-sophia-mandate-extended-until-31-march-2019/>

Η Εφημερίδα των Συντακτών, (2018), Υιοθετήθηκε με μεγάλη πλειοψηφία το Σύμφωνο για τους Πρόσφυγες, ημερομηνία πρόσβασης: διαθέσιμο στο: https://www.efsyn.gr/kosmos/176179_yiothetithike-me-megali-pleiopsifia-symfono-gia-toys-prosfyges

Η Καθημερινή, (2018), Εγκρίθηκε το παγκόσμιο σύμφωνο του ΟΗΕ για τη μετανάστευση-Ποιες χώρες το απέρριψαν, ημερομηνία πρόσβασης: 05/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/999332/article/epikairothta/kosmos/egkri8hke-to-pagkosmio-symfwno-toy-ohe-gia-th-metanasteysh--poies-xwres-to-aperriyan>

Ηνωμένα Έθνη, (αχρ.), Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων, ημερομηνία πρόσβασης: 13/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4c2aff2b2>

Καρακασίδης Στ., (2016), Το τρίτο μεταναστευτικό κύμα των Ελλήνων, η Καθημερινή, ημερομηνία πρόσβασης: 05/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/865921/article/epikairothta/ellada/to-trito-metanasteytiko-kyma-twn-ellhnwn>

Κοινωνική Πολιτική, (2018), Παγκόσμιο Σύμφωνο για τους Πρόσφυγες: Τα κράτη δεσμεύονται για μια πιο αποτελεσματική και δίκαιη ανταπόκριση, ημερομηνία πρόσβασης: 10/10/2019, διαθέσιμο στο: <http://socialpolicy.gr/2018/12/%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BF-%CF%83%CF%8D%CE%BC%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82.htm>
!

Κουμουτσάκος Γ., (2019), Το Διεθνές Δίκαιο πυξίδα και οδηγός στη διαχείριση του μεταναστευτικού, ημερομηνία πρόσβασης: 28/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.makthes.gr/g-koymoytsakos-to-diethnes-dikaio-pyxida-kai-odigos-sti-diacheirisi-toy-metanasteytikoy-229429>

Κτιστάκης Γ., (αχρ.), Διεθνής προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ημερομηνία πρόσβασης: 13/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://eclass.duth.gr/modules/document/file.php/KOM01151/SHMEOISEIS%20KTISTAKIS.pdf>

Μαγγόπουλος Γ., (2014), Η μελέτη περίπτωσης ως ερευνητική στρατηγική για την αξιολόγηση προγραμμάτων: θεωρητικοί προβληματισμοί, στο: το βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, τ. ΙΣΤ, τεύχος 64, διαθέσιμο στο: <http://ojs.lib.uth.gr/index.php/tovima/article/view/96/85>

Μπότζιος Χρ., (2019), Γιατί πρόσφυγες και μετανάστες εγκαταλείπουν τις πατρίδες τους;, ημερομηνία πρόσβασης: 08/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.paron.gr/2019/10/03/chr-mpotzios-giati-prosfyges-kai-metanastes-egkataleipoun-tis-patrides-toys/>

Ρομπόλης Σ., Μπέτσης Β., (2017), Οι τρεις κύκλοι της μετανάστευσης στην Ελλάδα, ημερομηνία πρόσβασης: 27/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/106308-oi-treis-kykloi-tis-metanasteysis-stin-ellada>

Σκαμνάκης Χρ., Πανταζόπουλος Στ., (2015), Κοινωνική προστασία και αυτοδιοίκηση, η εξέλιξη ενός διπλού ελλείματος, Περιφέρεια Ειδικό Τεύχος 89, διαθέσιμο στο: ημερομηνία πρόσβασης: 14/10/2019, διαθέσιμο στο: https://www.researchgate.net/publication/292953283_Koinonike_prostasia_kai_autodioikesee_exelixe_enos_diplou_elleimmatos

Συμβούλιο της ΕΕ, (1999), Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε 1999: Συμπεράσματα της Προεδρίας, Βρυξέλλες, ημερομηνία πρόσβασης: 02/10/2019, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/DOC_99_14

Συμβούλιο της ΕΕ, (2001), Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάκεν 2001: Συμπεράσματα της Προεδρίας, Βρυξέλλες, ημερομηνία πρόσβασης: 02/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/media/20943/68835.pdf>

Συμβούλιο της ΕΕ, (2002), Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης 2002: Συμπεράσματα της Προεδρίας, Βρυξέλλες, ημερομηνία πρόσβασης: 02/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/media/20921/72641.pdf>

Συμβούλιο της ΕΕ, (2003), Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσ/νίκης 2003: Συμπεράσματα της Προεδρίας, Βρυξέλλες, ημερομηνία πρόσβασης: 02/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/media/20840/76288.pdf>

Συνήγορος του Πολίτη, (αχρ.), Μετανάστευση: Νόμοι, ημερομηνία πρόσβασης: 02/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.synigoros.gr/?i=foreigner.el.metanastis-nomoi>

TAME, (2014), TAME, ημερομηνία πρόσβασης: 28/10/2019, διαθέσιμο στο: http://publications.europa.eu/resource/cellar/2d26fad5-c1b5-47e6-ac84-66019822e8e2.0005.02/DOC_2

Υπηρεσία Ασύλου, (αχρ.), Το άσυλο στην Ελλάδα: Νομοθεσία, ημερομηνία πρόσβασης: 05/10/2019, διαθέσιμο στο: http://asylo.gov.gr/?page_id=141

Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, (2019), Εθνική στρατηγική για την ένταξη, ημερομηνία πρόσβασης: 28/11/2019, διαθέσιμο στο: http://www.opengov.gr/immigration/wp-content/uploads/downloads/2019/07/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%88%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7_final.pdf

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, (αχρ.), Νέα Προγραμματική Περίοδος 2014-2020- Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), ημερομηνία πρόσβασης: 15/10/2019, διαθέσιμο στο:

Αντιμετώπιση Μεταναστευτικής Κρίσης μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Δήμου Λαμιέων και του Δήμου Θηβαίων.

Τσάμη Παρασκευή

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=EN&perform=view&id=5270&Itemid=497&lang

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, (αχρ.), Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης: Περιφερειακές Υπηρεσίες Υποδοχής και Ταυτοποίησης, ημερομηνία πρόσβασης: 22/10/2019., διαθέσιμο στο: <https://www.firstreception.gov.gr/content.php?id=13&pid=2>

Actionaid, (αχρ.), Ποιοι είμαστε, ημερομηνία πρόσβασης: 25/10/2019, διαθέσιμο στο: <http://www.actionaid.gr/h-action-aid/to-grafeio-mas-stin-ellada/>

Caritas Hellas, (αχρ.), Το όραμα και η Αποστολή μας, ημερομηνία πρόσβασης: 25/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://caritas.gr/to-orama-apostoli-mas/>

Easo, (αχρ.), Σχετικά με εμάς, ημερομηνία πρόσβασης: 19/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://easo.europa.eu/about-us>

Enikos, (2019), Έρχονται μπόνους στους δήμους που θα δέχονται μετανάστες, ημερομηνία πρόσβασης: 19/11/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.enikos.gr/society/676510/erchontai-bonous-stous-dimous-pou-tha-dechontai-metanastes>

UNHCR, (αχρ.), Τι είναι το Παγκόσμιο Σύμφωνο για τους Πρόσφυγες, ημερομηνία πρόσβασης: 12/10/20189, διαθέσιμο στο: https://www.unhcr.org/gr/pagosmio_symfono

UNHCR, (αχρ.), Η Σύμβαση του 1951 σχετικά με το καθεστώς των Προσφύγων, ημερομηνία πρόσβασης: 20/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/gr/%CE%B7-%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-1951-%CF%83%CF%87%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CF%84%CF%8E%CF%82-%CF%84>

UNHCR, (2009), Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων, σ' έκδοση, UNHCR, Αθήνα, ημερομηνία πρόσβασης: 30/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2017/05/children-Asylum-Seekers-UNHCR-2009.pdf>

UNHCR, (αχρ.), Υλικό για Θέματα Προστασίας Προσφύγων, ημερομηνία πρόσβασης: 30/09/2019, διαθέσιμο στο: https://www.unhcr.org/gr/yliko_gia_themata_prostasias

EASO, (2014), Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, ημερομηνία πρόσβασης: 19/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/BZ0213822ELC3.pdf>

Enikos, (2018), Τι προβλέπει το Παγκόσμιο Σύμφωνο Μετανάστευσης και ποιες χώρες αντιδρούν, ημερομηνία πρόσβασης: 05/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.enikos.gr/international/612333/ti-provlepei-to-pagkosmio-symfono-metanastefsis-kai-poies-chores->

Eurojust, (αχρ.), Σχετικά με την Eurojust, ημερομηνία πρόσβασης: 19/10/2019, διαθέσιμο στο: <http://www.eurojust.europa.eu/about/legal-framework/Pages/eurojust-legal-framework.aspx>

European Asylum Support Office (EASO), (αχρ.), Operational Support, ημερομηνία πρόσβασης: 10/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://easo.europa.eu/operational-support>

European Commission, (2016), Securing Europe's External Borders: A European Border and Coast Guard, ημερομηνία πρόσβασης: 19/10/2019, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/securing-eu-borders/fact-sheets/docs/20161006/a_european_border_and_coast_guard_en.pdf

European Commission, (2016), Action Plan on the integration of third country nationals, ημερομηνία πρόσβασης: 19/11/2019, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/20160607/communication_action_plan_integration_third-country_nationals_en.pdf

Europol, (αχρ.), Σχετικά με την Europol, ημερομηνία πρόσβασης: 19/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.europol.europa.eu/el/about-europol>

First steps, (αχρ.), Η Μεταναστευτική Πολιτική της ΕΕ: Μια περιεκτική Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική, ημερομηνία πρόσβασης: 25/09/2019, διαθέσιμο στο: <http://www.firststeps-project.eu/web/content.asp?lng=gr&parent=POLICY§ion=Comprehensive>

Frontex,(αχρ.),Roles and Responsibilities, ημερομηνία πρόσβασης: 02/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://frontex.europa.eu/operations/roles-responsibilities/>

Hellas Journal, (2019), Κοινό μέτωπο Μητσοτάκη-γ.γ. NATO σε Τουρκία-μεταναστευτικό: Ζητούν σεβασμό διεθνούς δικαίου, ημερομηνία πρόσβασης: 18/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://hellasjournal.com/2019/10/koino-metopo-mitsotaki-g-g-nato-se-toyrkia-metanasteytiko-zitoyn-sevasmo-diethnoys-dikaioy/>

Hlepas N-K, (2010), Incomplete Greek Territorial Consolidation: From the First (1998) to the Second (2008-09) Wave of Reform, Local Government Studies Vol.36, ημερομηνία πρόσβασης: 27/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03003930903560596>

Human Rights Watch (HRW), (αχρ.), Europe: Refugees & Migrants' Rights, ημερομηνία πρόσβασης: 05/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.hrw.org/tag/europe-refugees-migrants-rights>

International Immigration of Greece, (αχρ.), Προγράμματα ΔΟΜ, ημερομηνία πρόσβασης: 06/10/2019, διαθέσιμο στο: <https://greece.iom.int/el/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CE%BF%CE%BC>

Lawspot, (2019), Περιφερειακά Γραφεία και Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου σε όλη την επικράτεια με κατά τόπο και καθ' ύλην αρμοδιότητες, ημερομηνία πρόσβασης: 05/11/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/voithitika-kemena/perifereiaka-grafeia-kai-aytoteli-klimakia-asyloy-se-oli-tin>

Migration Policy Institution, (αχρ.), Immigration Policy & Law, ημερομηνία πρόσβασης: 28/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.migrationpolicy.org/topics/immigration-policy-law>

UNHCR, (2015), Addressing Security Concerns Without Undermining Refugee Protection - UNHCR's Perspective, ημερομηνία πρόσβασης: 30/09/2019 διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/docid/5672aed34.html>

UNHCR, (αχρ.), Asylum and Migration, ημερομηνία πρόσβασης: 15/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/asylum-and-migration.html>

UNHCR, (αχρ.), The 1951 Refugee Convention, ημερομηνία πρόσβασης: 15/09/2019, διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/1951-refugee-convention.html>

Παράρτημα

Τα κείμενα των συνεντεύξεων έχουν απομαγνητοφωνηθεί και έχουν ενταχθεί στο έκτο κεφάλαιο χωρίς καμία παρέμβαση όσον αφορά τη γλώσσα, τη σύνταξη και τις εκφράσεις που χρησιμοποιούν τα άτομα που έδωσαν τις συνεντεύξεις.

Δομή συνεντεύξεων:

- ❖ πολιτικές διαχείρισης/μέτρα των ΟΤΑ
- ❖ τρόποι κοινωνικής ένταξης
- ❖ αποτελεσματικότητα μέτρων ένταξης
- ❖ σχέση τοπικής αυτοδιοίκησης με όλους τους εμπλεκόμενους
- ❖ ελλείψεις
- ❖ πιθανές βελτιώσεις

Συμμετέχοντες:

- ❖ Δήμαρχος Λαμιέων
- ❖ Διοίκηση του Hot spot Θερμοπυλών
- ❖ εργαζόμενοι του Hot spot Θερμοπυλών
- ❖ εκπρόσωπος του ΔΟΜ μέσα στο Hot spot Θερμοπυλών
- ❖ αρμόδια υπάλληλος του Δήμου Θηβαίων
- ❖ εργαζόμενη στο Hot spot Θήβας μέσω ΜΚΟ